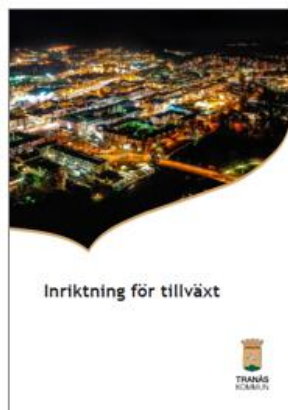

Hur mår Tranås 2025?

Ett nuläge inom Social, ekologiskt och ekonomisk hållbarhet (Inriktning för tillväxt)

Denna rapport avser att ge en nulägesbild av Tranås kommun. Rapporten tar upp utmaningar samt framgångsfaktorer inom hållbarhetsperspektiven

Innehållsförteckning

Hållbar utveckling, vad är det?	8
Ekonomisk hållbarhet (inriktning för tillväxt)	10
Social hållbarhet	11
Folkhälsa	12
Folkhälsan i Sverige- årsrapport 2025	12
Främjande och förebyggande	12
Ekologisk hållbarhet	13
Miljö + hälsa = SANT	14
Bakgrund och syfte	15
Metod	15
Demografi	16
Demografi Tranås kommun	17
Befolkning i och utanför tätort (maj 2025)	20
Medellivslängd över tid	22
Samband medellivslängd och utbildning	22
Medellivslängd kvinnor, år	24
Medellivslängd män, år	24
Några av alla händelser som skett under året	25
Arbetsgivarindex	25
Prislappsmodellen	25
Invigning av Junkaremålsskolan	26
Granelundsskolan	26
Tvärsektoriell samverkansgrupp, Tillsammans för folkhälsa	26
Tranås Hållbarhetsnätverk – en strategisk plats för hållbar utveckling	27
Bredstorp MTB arena	27
Förberedelserna inför 10MILA 2026 är i full gång	27
Gemensam vandring i friluftslivets tecken	27
Traditionella firande	28

Möt en Tranåsbo	28
Tranås energi - årets Ålakung 2025	28
Det tidiga livet	29
Hälsofrämjande och förebyggande insatser för barn och unga	29
Projekt riktade insatser skolnärvaro	29
Barn 0–19 år med låg ekonomisk standard	30
Tranås Majblommeförening	31
Barnfetma	31
Barn inskrivna i förskola	32
Allas barnbarn	34
Deltagartillfällen	34
Fritidskortet	35
Kulturskolan	35
Stadsdelsprojekt öppen kulturskola	35
Funkisfabriken	36
Dans för hälsa	36
Tranås stadsbibliotek	36
Offensiva bibliotek	36
Bokstart	37
Månadens språk	37
Språkträffar	37
Idrottsskola för barn	37
Idrott för ALLA-dagen	38
Utbildning arbete sysselsättning	39
Utbildningsnivå	39
Gymnasieelever med examen inom 4 år	39
Invånare 25 - 64 år med eftergymnasial utbildning	40
Kommunala aktivitetsansvaret (KAA)	40
Arbete	41
Könsuppdelad statistik	42
Demografisk försörjningskvot	44
Sjukfrånvaro totalt bland anställda, kommun, andel	45
Attraktiv arbetsgivaindex	45

Tranås kompetensförsörjning	46
Ung Arena och Arbetsmarknadsarena	46
Framtidsmässan- våren	46
Arbetsmarknad- & utbildningsdag - höst	47
Jobbkarusellen	47
Inspirationsträff om lokala studiemöjligheter	47
Ekonomiskt bistånd	48
Skulder hos kronofogden	49
Svenska kyrkan- Tranås	49
Boende och kommunens utveckling	50
Medelavstånd till skyddad natur	50
Cykling - Cykelväg i kommunen	51
Tranås i Kommunvelometern 2024 – dags att trampa vidare	51
Cykelflödesmätningar i Tranås 2017–2025	52
Strada – skadade cyklister	53
Cykelpassager i Tranås 2021–2025	53
Markanvändning	55
Livsmedelsproduktion	55
Boende och närmiljö	58
Hälsofrämjande miljöer för barn – en grund för förebyggande folkhälsoarbete	58
Närhet till grönområde	59
Bostadsförsörjningsprogram	59
Vräkningar	60
Levnadsvanor	61
Levnadsvanor	61
Äldres hälsa	62
Fallolyckor - fallskador	62
Projekt rehab-bistånd – Ett samarbete för ökad självständighet hos äldre	63
Idrottsskolan 65+	64
Seniorcentralen	64
Seniorbad	65
Tranås - Tillsammans för ett rikt liv som senior - dialogforum	65
Brukarbedömning nöjdhet särskilda boende äldreomsorg	66

Brukarbedömning nöjdhet hemtjänst	66
Suicidpreventivt arbete	67
Statistik suicid	67
Psykisk hälsa barn och unga	68
Hälsocenter	68
Hälsocenter projekt förrehabilitering	69
ANDTS (Alkohol, Narkotika, Doping, Tobak och spel om pengar)	69
Gårdsförsäljning	69
Invånare med riskkonsumtion av alkohol	70
Lustgas	70
Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)	71
Narkotika	71
Dopning	72
Tobak	72
Spel om pengar	72
Fysisk aktivitet	72
Övervikt och obesitas	73
Konsumtion och avfall	76
Livsmedel	76
Matsvinn – Grundskola	77
Serveringssvinn	77
Serveringssvinn	77
Tallrikssvinn	78
Avfall och återbruk	79
Återbrukshuset och pantmaskinen på Återvinningscentralen	80
Ansvarsfördelning i upphandlingsprocessen	81
Hinder för hållbar upphandling i Tranås kommun	81
Exempel på hur förskolan arbetar utifrån Ekologisk hållbarhet	82
Vardagliga handlingar med stor betydelse	82
Exempel på hållbarhetsarbete:	82
Vår livsmiljö	83
Trafik Klockareplan	85
Vatten - Ekologisk status	86

Strålning	89
Förörenade områden i Tranås kommun	90
Natur	95
Jämställda och jämlika villkor	96
Median -och medelinkomst	96
Mediannettoinkomst	96
Medel- och medianinkomst i olika kommundelar	97
Andel personer i hushåll med låg ekonomisk standard	97
Hbtqi	98
Tranås regnbågsvecka	99
Våld i nära relation	99
Våld i nära relationer- Tranås kommun	100
Tranås Kvinnojour	101
Tillgång till hälso- och sjukvård	101
Trygga Grannar	102
CEMR	102
Nationella minoriteter	102
Nationella minoritetsdagar	103
Utställning (romskt tema)	103
Bokcirkel och författarföreläsning (judiskt tema)	103
Pluspolarkortet	103
Antal utfärdade pluspolarkort i Tranås kommun	103
Trygghet delaktighet och inflytande	104
Polisens trygghetsundersökning	104
Brottsförebyggande arbete	104
Antal anmälda narkotikabrott i Tranås kommun	105
Narkotikabrott	105
Antal anmälda bedrägerier i Tranås kommun	106
Anmälda brott Tranås kommun.	107
Medborgarlöfte	107
SSPF (Skola, Socialtjänst, Polis, Fritid)	107
EST (Effektiv Samordning för Trygghet)	107
Antal anmälda våldsbrott per 100 000 invånare	108

Krisberedskap- Hjälp vid nödläge	109
Tillit till andra	109
Mötesplatser	110
Framtidstro	112
Medborgardialog i stadsutveckling – så får invånarna vara med och påverka	112
Ungdomsforum – Framtidens Tranås	113
Klimat och energi	114
Koldioxidutsläpp	114
Sveriges konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp	115
Koldioxidutsläpp i Tranås	116
Hållbara resor	117
Transporter står för den största andelen utsläpp i länet.	117
Andel fossiloberoende fordon i kommunorganisationen	117
Övergång från Diesel till HVO100	118
Gas- och elfordon i geografiska Tranås kommun	120
Klimatanpassning	121
Energi och energiproduktion	123
Tranås Energi inköpta el kommer från:	123
Energieffektivisering	126
Positiva och negativa utfall - social hållbarhet och folkhälsa	127

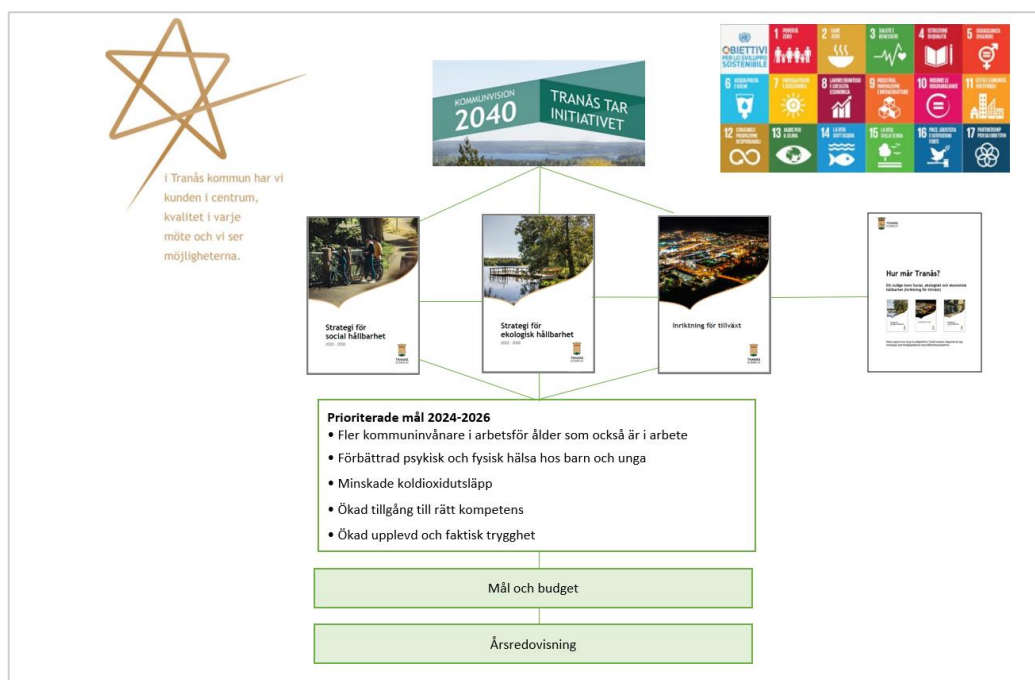
Hållbar utveckling, vad är det?

Agenda 2030 för hållbar utveckling antogs av FN:s generalförsamling i september 2015. Den innebär att världens länder förbundit sig att gemensamt uppnå en ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbar utveckling till år 2030. Agendan innehåller 17 mål och 169 delmål som tillsammans kallas de Globala målen.

Hållbarhet har tre dimensioner; ekologisk, ekonomisk och social. Ekologisk hållbarhet omfattar allt som har med jordens ekosystem och planetens gränser att göra. Ekonomin kan ses som ett medel för att nå hållbarhet. Den sociala hållbarhetsdimensionen handlar om välbefinnande, rättvisa, rättigheter och människans behov.

Tranås kommun har en vilja att styra mot ett mer hållbart samhälle och bidra till de globala hållbarhetsmålen genom detta angreppssätt.

Kommunfullmäktige har beslutat om fem prioriterade hållbarhetsmål. Dessa är hämtade från de tre strategiska dokumenten och lyder:

- Fler kommuninvånare i arbetsför ålder som också är i arbete
- Ökad psykisk och fysisk hälsa för barn och unga
- Minskade koldioxidutsläpp
- Kompetensförsörjning
- Ökad faktisk och upplevd trygghet

Ekonomisk hållbarhet (inriktning för tillväxt)

Styrdokumentet Inriktning för tillväxt syftar till en gemensam effektiv styrning med fokus på att nå kommunens tillväxtmål och är ett ben i den ekonomiska hållbarhetsdimensionen. Det finns tydliga kopplingar mellan de tre strategiska hållbarhetsdokumenten. Befolkningstillväxt är viktig för Tranås Kommun av flera skäl. En ökad befolkningstillväxt innebär fler människor i arbetsför ålder som därmed bidrar till en större arbetskraft. Befolkningsförändringar under kommande tio år är en stor utmaning. I tabellen nedan redovisas Tranås kommuns tillväxtmål. Den tredje punkten som lyder arbetslösheten hos kommuninvånare i åldersgruppen 30–50 ska minska redovisas i området utbildning, arbete och sysselsättning.

Antalet kommuninvånare i åldersgruppen 30 - 50 år ska öka

Ålder	2020	2021	2022	2023	2024	Diff 1 år	Diff 5 år
30–34	1174	1171	1200	1226	1176	-50	2
35–39	939	1010	1044	1073	1150	77	211
40–44	977	964	949	958	969	11	-8
45–49	1176	1134	1101	1057	990	-67	-186
Inv. totalt	18 903	18 874	18 804	18 755	18 604		

Andelen kommuninvånare i åldersgruppen 30 - 50 år ska öka

Ålder	Andel 2020	Andel 2023	Andel 2024	Diff 2020	Diff 2024
30-34	6,21%	6,54%	6,32%	0,11%	-0,22%
35-39	4,97%	5,72%	6,18%	1,21%	0,46 %
40-44	5,17%	5,11%	5,21%	0,04%	0,10%
45-49	6,22%	5,64%	5,32%	0,90%	0,31%

Källa: SCB

Social hållbarhet

Ett socialt hållbart samhälle är ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader. Ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen. Social hållbarhet är avgörande för det demokratiska samhället och är helt nödvändig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Ett socialt hållbart samhälle tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget. En förutsättning för social hållbarhet är att det råder en samsyn kring vad ett välfärdssamhälle ska erbjuda.

Folkhälsa

I Tranås kommuns Strategi för social hållbarhet har de folkhälsopolitiska målen inkluderats eftersom folkhälsoläget kan ses som ett uttryck för en socialt hållbar samhällsutveckling, många likställer god och jämlik hälsa med social hållbarhet.

Folkhälsa är till skillnad från individens hälsa, ett begrepp för hela befolkningens samlade hälsa. En god folkhälsa innebär att hälsan är så god som möjligt och samtidigt så jämnt fördelad som möjligt. En god hälsa utgör grunden för våra liv och är en viktig förutsättning för ett aktivt deltagande i samhället.

Folkhälsan i Sverige- årsrapport 2025

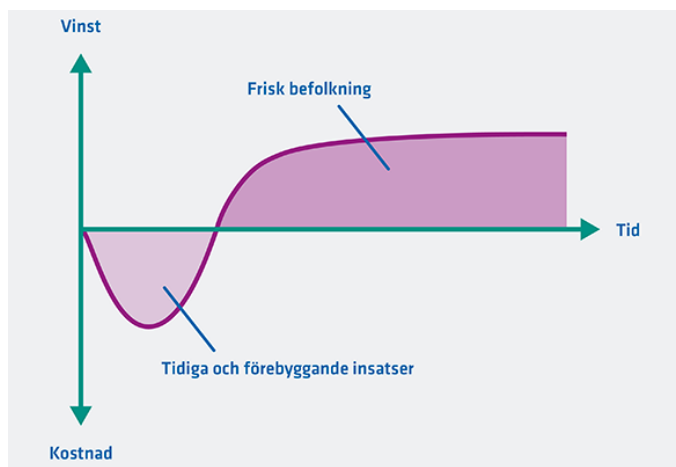
Hälsan i Sverige är generellt god. Medellivslängden fortsätter att öka och de allra flesta skattar sin hälsa som god. Dock så ser man vissa former av hälsa och förutsättningar på oroande nivå. Hushållets inkomst påverkar många faktorer som är viktiga för hälsan, det är fortsatt stora skillnader mellan socioekonomiska grupper. Personer med låg socioekonomisk position lever oftare än andra i ekonomiska utsatthet. Långtidsarbetslösheten har också ökat markant sedan 2019 i dessa grupper, vilket innebär ytterligare risk för ekonomisk utsatthet. Det är mer än tio gånger vanligare bland barn vars föräldrar har kort utbildning än bland dem vars föräldrar har längst utbildning att leva i hushåll där inkomsterna under flera år inte räcker till det nödvändigaste. Andelen barn som tar gymnasieexamen är också betydligt mindre bland barn vars föräldrar har den kortaste utbildningen. Cirka 60 procent av barnen i denna grupp tar inte gymnasieexamen. Flera andra viktiga förutsättningar för en god hälsa skiljer sig åt mellan grupper. Det gäller bland annat tillit till såväl samhällets institutioner som till andra människor, att ha varit utsatt för våld eller hot om våld, att avstå från att gå ut ensam på grund av rädsla, tandvård, daglig tobaksrökning och fysisk aktivitet, där de med lägre socioekonomisk position genomgående har mer ogynnsamma förutsättningar.

Främjande och förebyggande

För att åstadkomma en förbättrad och mer jämlik hälsa krävs ett långsiktigt arbete med ökat fokus på hälsofrämjande och förebyggande arbete i alla politikområden, på såväl nationell som regional och kommunal nivå. Insatser för att förbättra folkhälsan bör ske brett, och med särskilt fokus på att nå de grupper som idag har sämre hälsa.

Insatser för folkhälsan ska vara både hälsomässigt och ekonomiskt effektiva. De ska också bidra till en mer jämlik hälsa.¹

¹ [Folkhälsan i Sverige – årsrapport 2025](#)

Källa: Folkhälsomyndigheten

Bilden illustrerar att förebyggande insatser ger långsiktiga hälsovinster som på sikt leder till minskade samhällskostnader.²

Ekologisk hållbarhet

Ekologisk hållbarhet handlar om att vårda naturresurser långsiktigt, så att de kan försörja mänskligheten och de kommande generationerna. Produktion av varor och tjänster får inte kompromissa med ekosystemens bärförmåga, det vill säga naturen måste hinna återskapa uttagna resurser. I ekologisk hållbarhet inkluderas även människors hälsa, i den mån den påverkas av den yttre miljön i form av föroreningar, buller, dricksvatten och avsaknad av gröna områden etc. Ekologisk hållbarhet bygger på det svenska miljömålssystemet som består av sexton miljö kvalitetsmål. I Sverige ligger miljö kvalitetsmålen som grund för den ekologiska hållbarheten i Agenda 2030.

² [Hälsoekonomi — Folkhälsomyndigheten](#)

Miljö + hälsa = SANT

Miljö och hälsa är nära sammankopplade. Vår livsmiljö, inklusive luft, vatten och mat, har stor inverkan på vår hälsa. Föroreningar, dålig luftkvalitet och brist på tillgång till rent vatten kan leda till olika hälsoproblem. En hälsosam miljö är en förutsättning för att förebygga ohälsa och främja välbefinnande.

Hur hänger det ihop?

Exempel på samband:

Matproduktion: har en stor påverkan på både miljön (utsläpp, markanvändning) och hälsan (näringssintag, förekomst av ohälsa som övervikt och undernäring). En mer hållbar matproduktion, som minskar köttkonsumtionen och främjar vegetabilier, kan gynna både miljön och hälsan.

Transporter: står för en stor del av utsläppen och bidrar till luftföroreningar. En omställning till mer hållbara transportsystem, som kollektivtrafik och cykling, kan minska utsläppen och främja en mer hälsosam livsstil.

Stadsplanering: Hur städer är utformade påverkar människors hälsa och välbefinnande. En planering som främjar gröna ytor, gång- och cykelbanor och närhet till service kan bidra till en bättre hälsa och livskvalitet.

I en hållbar utveckling behöver vi ta ett helhetsgrepp och se sambanden mellan miljö, ekonomi och hälsa. Det innebär att vi behöver:

- Minska vår miljöpåverkan genom att använda resurser mer effektivt och övergå till en cirkulär ekonomi.
- Investera i hälsofrämjande åtgärder och skapa en miljö som främjar en god hälsa för alla.
- Utforma ekonomiska system som är hållbara och som inte skadar miljön eller skapar sociala orättvisor.

Genom att arbeta tillsammans för en hållbar utveckling kan vi skapa en bättre miljö, en starkare ekonomi och en hälsosammare framtid för alla.

Källor: Folkhälsomyndigheten, Naturvårdsverket, Eea European Environment Agency.

Hur mår Tranås?

Bakgrund och syfte

Hur mår Tranås skrivs fram för tredje året i rad. Rapporten har fått en mer betydande roll och har utvecklats sedan första versionen. Tidigare följde den upp arbetet med social och ekologisk hållbarhet var för sig. Nu har dessa delar slagits samman till en gemensam rapport, där även vissa delar från inriktning för tillväxt ingår. Genom detta så synliggörs kopplingarna mellan de olika dimensionerna för att visa på att allt hänger ihop.

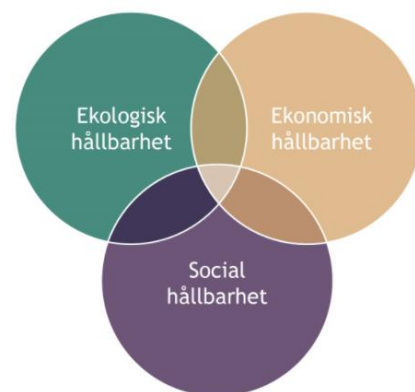
Syftet med rapporten är att ge en bild av hur läget ser ut i Tranås Kommun. Det ska hjälpa oss att se vilka utmaningar och framgångar som finns i kommunen. Rapporten ska även fungera som ett underlag för vidare analyser inom hela kommunkoncernen. Hur mår Tranås bygger på mål och inriktningar från de tre strategierna.

Metod

Data har inhämtats från Kolada, Öppna Jämförelser (ÖJ), statistiska centralbyrån (SCB), Arbetsförmedlingen (AF), Försäkringskassan (FK), Folkhälsomyndigheten (FOHM), Hälsa på lika villkor (HLV), Brottsförebyggande rådet (BRÅ), Länsstyrelsen, Jordbruksverket, SMHIs nationella emissionsdatabas, Naturvårdsverket, Vatteninformationssystem Sverige (VISS). Samtal med förvaltningar och bolag har förts.

Det är av stor vikt att de tre hållbarhetsområdena hanteras parallellt. Uppfyllnad av social- och ekologisk hållbarhet är en förutsättning för ekonomisk hållbarhet, liksom den ekonomiska hållbarheten är en förutsättning för social- och ekologisk hållbarhet.

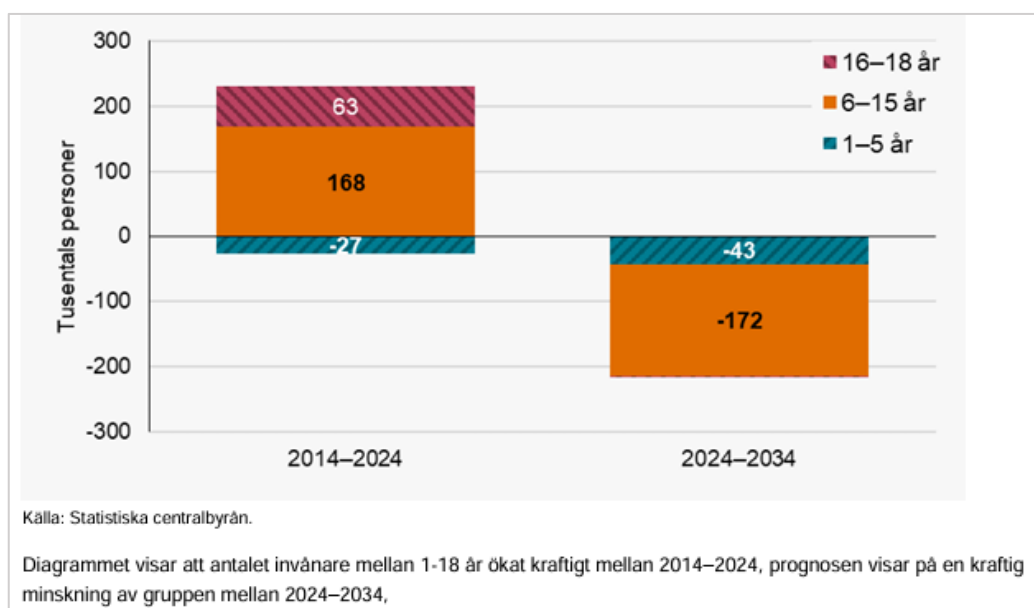
I rapporten har vi färgkodat rubriken till områdena för att visa på hur det hänger ihop

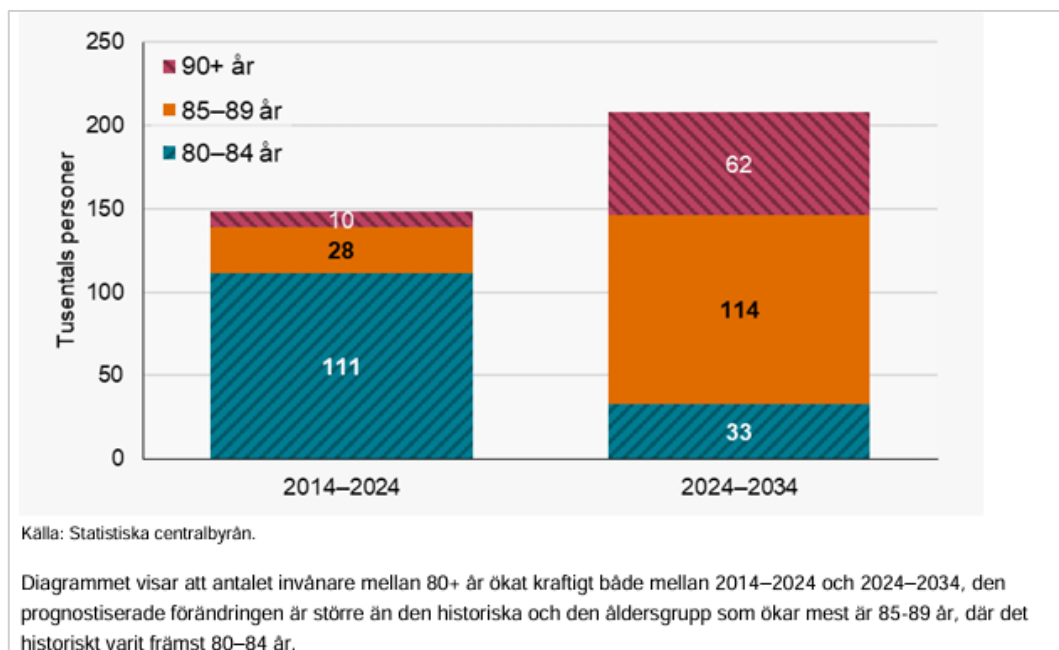
Demografi

Den senaste befolkningsprognosen från SCB bekräftar bilden av en svag befolkningstillväxt i Sverige. Antalet barn fortsätter att minska, samtidigt som antalet äldre ökar kraftigt. Denna förändring innebär stora förändringar för kommuner och regioner, som påverkas på olika sätt beroende på lokal befolkningsstruktur.

Förändring i antal invånare 1–18 år mellan 2014–2024 samt prognos 2024 - 2034 efter ålder (tusentals personer)

Förändring i antal invånare 80+ mellan år 2014–2024 samt prognos 2024–2034 efter ålder (tusentals personer)

Demografi Tranås kommun

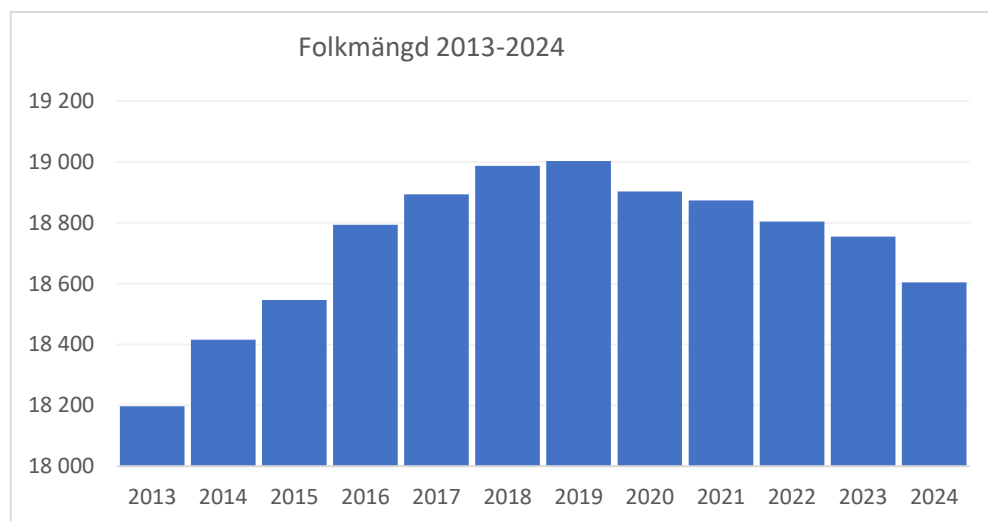
Tranås är likt övriga kommuner i Sverige med samma utmaningar där andelen invånare i arbetsför ålder behöver öka. Detta för att kommunen ska få en jämnare åldersfördelning. Även andelen invånare i arbete behöver öka för att inkomstnivåer och utbildningsnivåer ska förbättras.

Tranås kommun hade en folkmängd på 18 604 vid årsskiftet 2024. Därefter har vi sett en svag ökning. Sedan årsskiftet och fram till sista april har vi haft en ökning av 28 personer, och folkmängden var i april 18 632 personer.

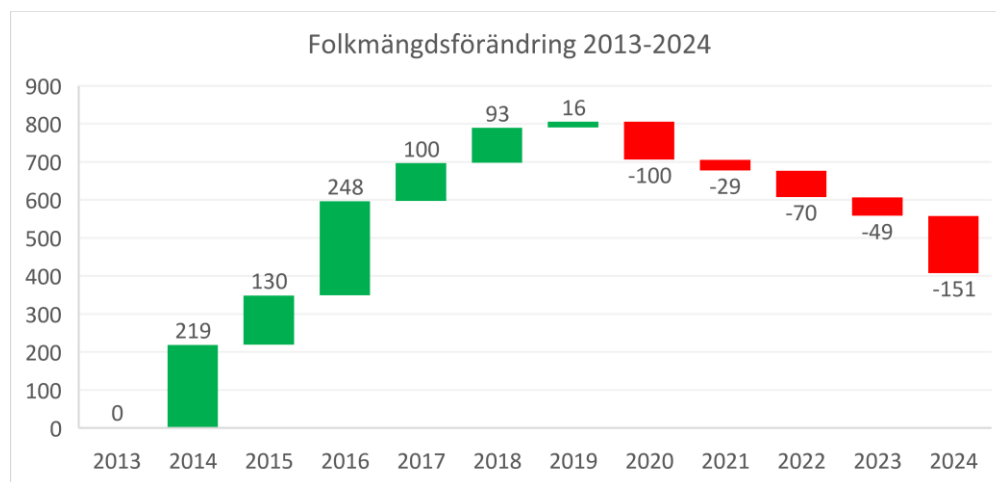

Diagrammet nedan beskriver hur befolkningsstatistiken har förändrats över tid. Tranås kommun har en nedåtgående trendkurva från 2019. Då hade vi ett invånarantal på 19 003 personer.

Folkmängd 2013 - 2024

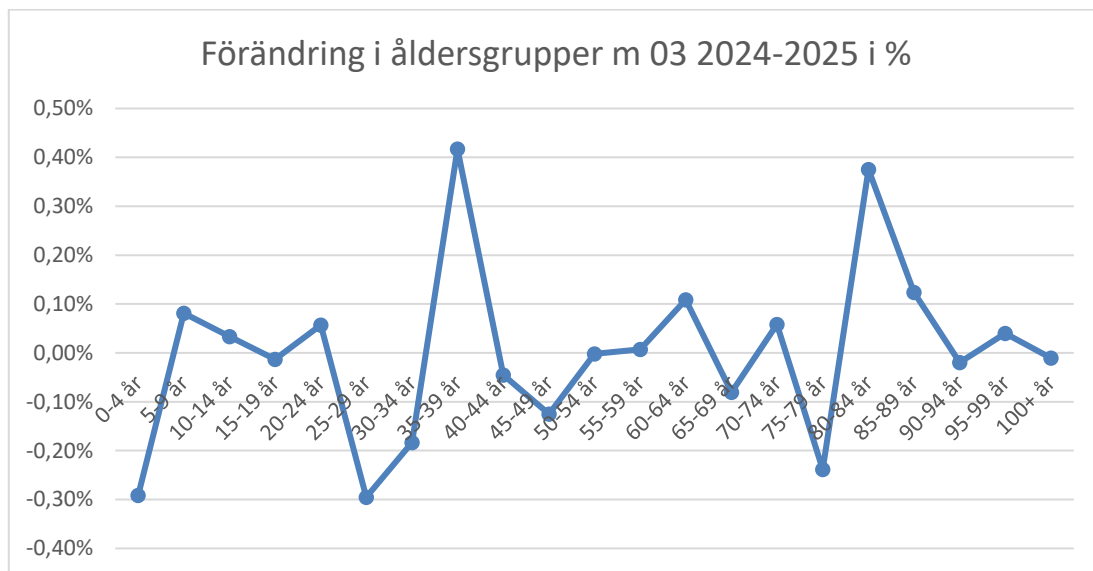
Folkmängdsförändring 2013 - 2024

Källa: SCB

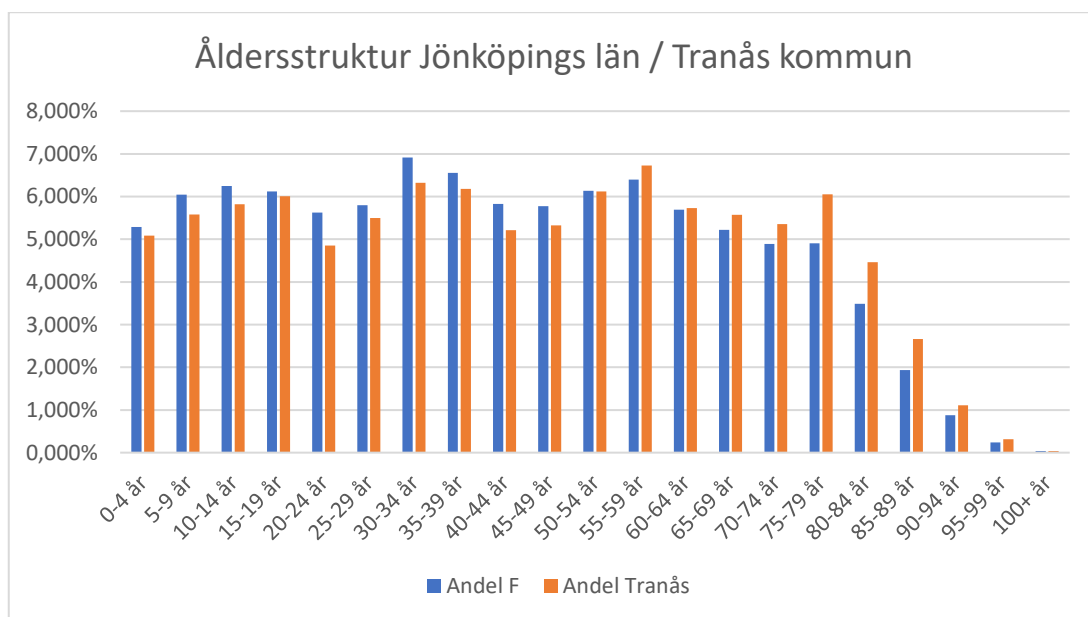
Förändring i åldersgrupper (m 03 2024 - 2025)

Källa: SCB

Gruppen 35–39 år ökar och har ökat med 77 personer det senaste året. Orsaken är både den demografiska strukturen samt på grund av inflyttning. Gruppen 45–49 år har dock minskat med 67 personer.

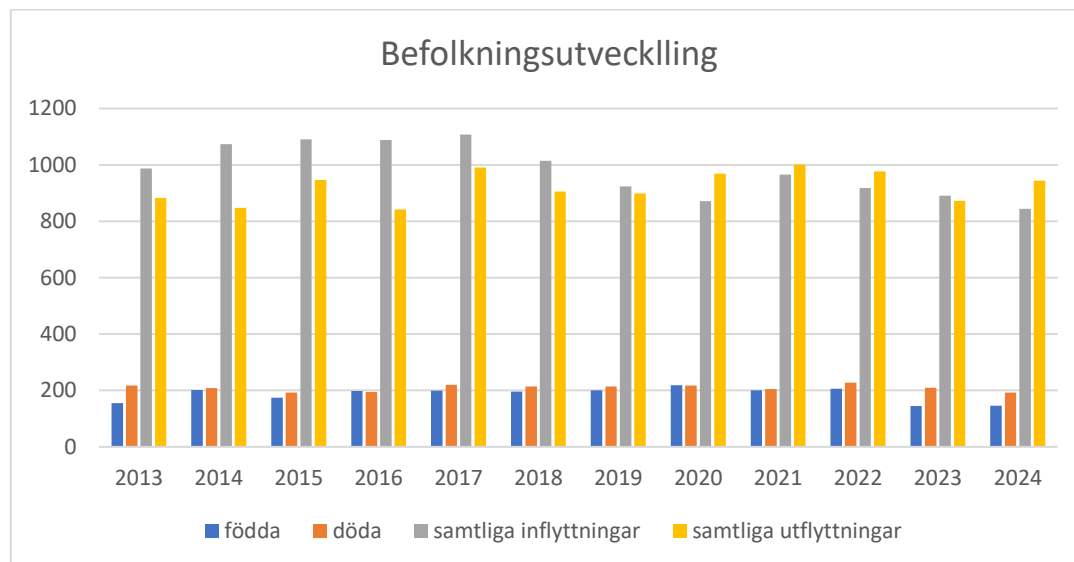
Åldersstruktur Jönköpings län/Tranås kommun

Källa: SCB

Befolkningsutveckling 2013–2024

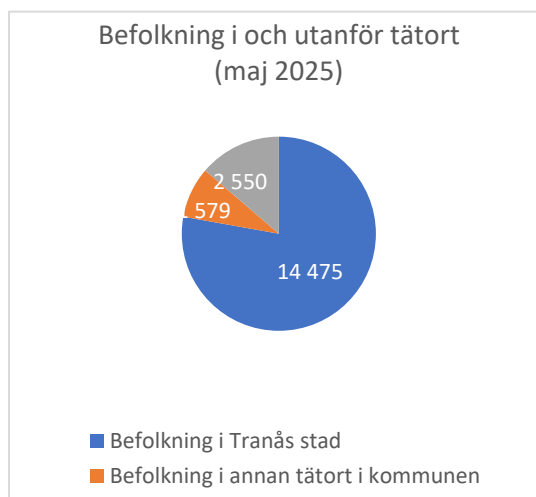

Källa: SCB

Första kvartalet 2025 kan vi se en ökning med 17 personer och ett relativt bra inrikes flyttöverskott som delvis äts upp av födelseunderskott och invandringsunderskott.

Befolkning i och utanför tätort (maj 2025)

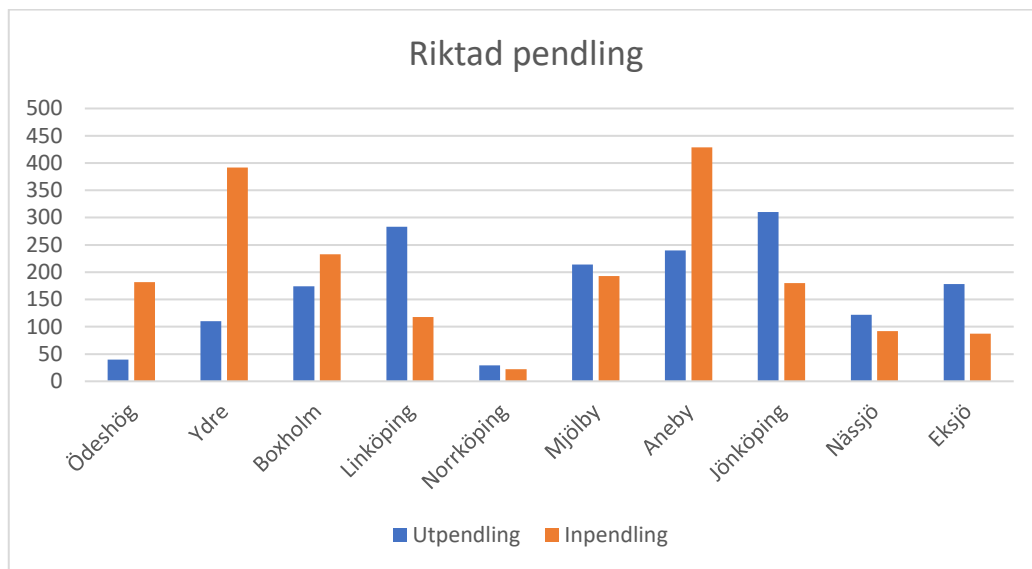
Befolkningen i Tranås kommun är mestadels boende i centralorten, den tätort som är störst är Sommen med 728 invånare därefter följt av Norraby (305) Hätte, Seglarvik, Sandvik (286) och Gripenberg (260).

Källa: SCB

Pendling

Källa: SCB

Totalt pendlar 1928 personer in till Tranås och 1700 personer pendlar ut.

Det är något fler personer som pendlar till Jönköping än till Linköping, det största inpendlingen till Tranås är från Aneby.

Medellivslängd över tid

Medellivslängden i Sverige har ökat över tid, främst tack vare minskad spädbarnsdödlighet. På 1950-talet var den cirka 74 år för kvinnor och 71 år för män. I dag lever vi längre främst på grund av lägre dödlighet i högre åldrar samt att spädbarnsdödligheten har minskat. År 2020 sjönk medellivslängden kraftigt på grund av covid-19. Det var den största minskningen sedan 1940-talet. Därefter har den återhämtat sig till ungefär samma nivåer som före pandemin.³

(Källa: SCB)

Samband medellivslängd och utbildning

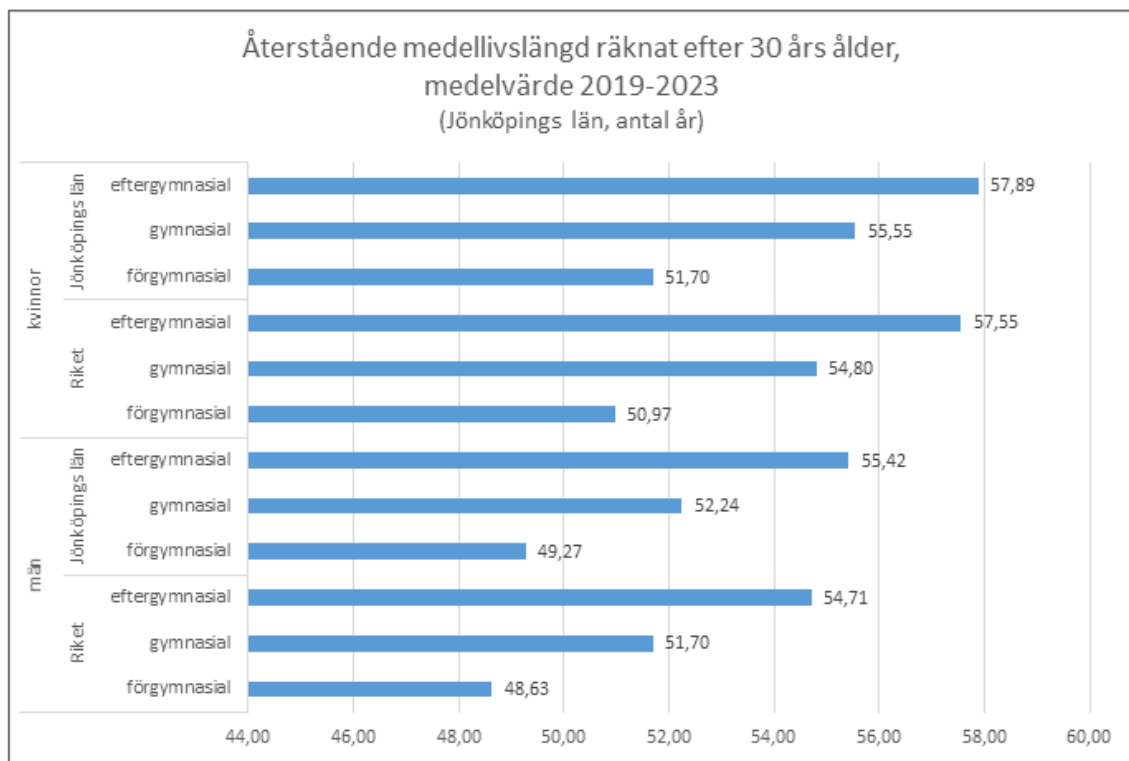
Det finns tydliga skillnader i medellivslängd mellan grupper med olika utbildningsnivå. Personer med gymnasieutbildning har några års högre medellivslängd än de med förgymnasial utbildning och de med eftergymnasial utbildning har i sin tur några års högre medellivslängd än de med högst gymnasieutbildning. De senaste tio åren har medellivslängden ökat i samtliga utbildningsgrupper, men ökningen har varit snabbare bland personer med längre utbildning än bland de med kortare, och skillnaderna mellan utbildningsgrupperna har blivit större. I gruppen ensamstående kvinnor med förgymnasial utbildning har medellivslängden vid 65 års ålder sjunkit med sammanlagt fyra månader de senaste tio åren, och gapet upp till gruppen med eftergymnasial utbildning har vuxit med elva månader. Bland ensamstående män har skillnaden mellan de med kortast och längst utbildning ökat med sju månader.

(källa SCB)

³ [Medellivslängden i Sverige](#)

**Återstående medellivslängd räknat efter 30 års ålder, medelvärde
2019 - 2023 (Jönköpings län, antal år)**

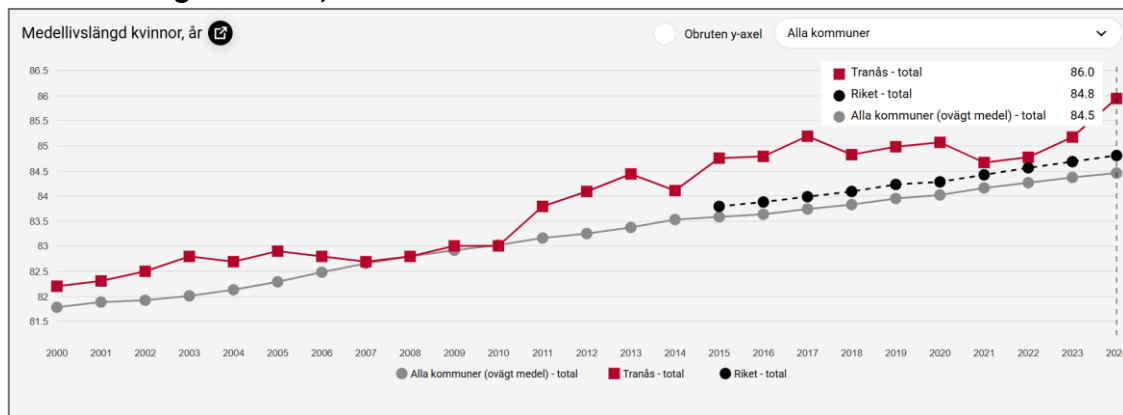
Källa: SCB bearbetat av Region Jönköping sektion folkhälsa

Definition:

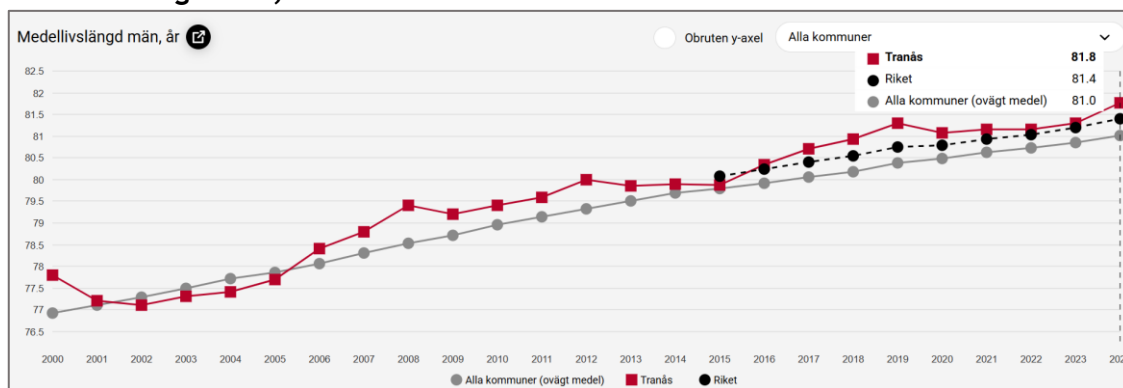
Återstående medellivslängd är ett index som sammanfattar dödligheten i alla åldrar för ett år eller en period. Sammanfattningen av dödligheten görs i en livslängdstabell och antalet i medeltal återstående år beräknas för alla åldrar. Här redovisas antalet återstående år från 30.

Medellivslängd kvinnor, år

Medellivslängd män, år

Källa: SCB (kolada)

Diagrammen ovan visar medellivslängden för kvinnor och män i Tranås kommun. Det vi kan utläsa är att Tranås har en högre medellivslängd i förhållande till riket och där kvinnorna lever längre än männen.

Några av alla händelser som skett under året

I år har två ord genomsyrat Tranås kommun. Dessa ord är TILLSAMMANS och SAMVERKAN. Det finns kraft i att mötas och hitta lösningar tillsammans. Det vi gör tillsammans blir större och ger mer effekt än delarna vi gör var för sig.

Genom att samverka får vi perspektiv som breddar våra vyer och tillsammans skapar vi en kommun där alla har möjlighet att bidra, växa och känna sig delaktiga. Det är i mötet mellan människor som framtidens samhälle formas. Och i Tranås kommun väljer vi att forma det – Tillsammans

Tillsammans är vi Tranås ♥♥

Arbetsgivarindex

Att åter igen få utmärkelsen ”bäst i branschen- Mest attraktiva och hållbara arbetsgivare inom branschen för kommuner 2024” känns verkligen positivt.

Prislappsmodellen

Tranås kommun har gått in i ett modellkoncept som drivs av Sveriges kommuner och regioner (SKR) med syfte att genomföra en budgetprocess som utgår från en resursfördelningsmodell baserad på verksamheters prislappar. Projektet drivs under ett år. I projektet ingår planering av budgetprocessen, resursfördelningsmodell, uppföljning och analys av kommunens ekonomi, att jämföra sig med andra kommuner, förändringsledning, praktiska övningar samt en investerings- och driftbudget som hänger ihop. Tranås kommun deltog i SKR:s projekt under 2024/2025. Utifrån SKR:s modell för resursfördelning räknas prislappar fram och därmed även ramar för de olika nämnderna som bygger på rikets snittkostnader och Tranås kommuns strukturella förutsättningar. Modellen räknar fram tekniska budgetramar som blir ett underlag för de prioriteringar som kommunfullmäktige slutligen beslutar i samband med att beslut om kommunens budget tas, på det sättet tydliggörs politiska prioriteringar för Tranås kommun. Deltagandet i projektet har medfört en förändrad budgetprocess där kommunfullmäktige tar beslut om budget redan i juni i stället för som tidigare i november. Det här ger nämnderna mer tid för att arbeta med och anpassa sina budgeter utifrån från beslutade budgetramar. I budgetarbetet för budget 2026 med plan för 2027–2029 har SKR:s resursfördelningsmodell använts som grund och beslut om budget för kommande år togs av kommunfullmäktige 9 juni 2025.

Invigning av Junkaremålsskolan

I samband med skolstart aug 2024 invigdes Junkaremålsskolans nya skolbyggnad, ett projekt som påbörjades under hösten 2022.

Granelundsskolan

Granelundsskolan, det senaste tillskottet i Tranås kommuns skolverksamhet, står nu färdigbyggd och inom kort flyttar de första eleverna in. Skolan markerar starten på utvecklingen av en ny, attraktiv stadsdel nordost om centrum. Byggnaden består av tre huskroppar varav den ena rymmer en fullhall för idrottsaktiviteter.

Nya socialtjänstlagen

Tranås kommun har under hösten 2024 och under våren 2025 förberett sina verksamheter på den nya lagen som träder i kraft 1 juli 2025. Alla förvaltningar och bolag har varit delaktiga i en gemensam kartläggning och kommer att vara delaktiga i arbetet framåt. Individ och arbetsmarknadsförvaltningen, Vård och omsorgsförvaltningen samt Kultur och Fritidsförvaltningen är tillsammans drivande i denna omställning.

Tvärsektoriell samverkansgrupp, Tillsammans för folkhälsa

Våren 2025 startades en strategisk samverkansgrupp upp med syfte att identifiera hälsofrämjande och förebyggande folkhälsoinsatser. Tranås kommuns intention är att folkhälsan bland kommunmedlemmarna ska vara god och jämlik.

Tranås Hållbarhetsnätverk - en strategisk plats för hållbar utveckling

I Tranås kommunen finns ett aktivt hållbarhetsnätverk som samlar över 20 företag i samverkan med Tranås kommun, för att gemensamt driva hållbarhetsarbetet framåt. Nätverket träffas 3–4 gånger per år utifrån olika teman.

Tranås är en lagom stor kommun där närheten mellan aktörer skapar goda förutsättningar för samverkan i ett sammanhållet, strategiskt hållbarhetsarbete.

Bredstorp MTB arena

Under 2024 invigdes Tranås MTB-arena i Bredstorp – ett resultat av Tranås Cykelklubbs stora engagemang och målmedvetna arbete. Arenan är ett projekt som drivs av cykelklubben med stöd från Leader Folkungaland, Arvsfonden, RF-SISU Småland samt flera generösa sponsorer.

Bredstorp MTB-arena har snabbt blivit ett mycket populärt besöksmål, som lockar cykelentusiaster från både närområdet och långt utanför kommungränsen. Anläggningen erbjuder utmanande och varierade banor för både nybörjare och erfarna cyklister – och är ett tydligt exempel på hur ideella krafter och samverkan kan skapa något som gynnar hela kommunen.

Förberedelserna inför 10MILA 2026 är i full gång

Planeringen är nu i full gång inför den internationella orienteringstävlingen 10MILA, som äger rum i Tranås den 2–3 maj 2026. Tävlningen arrangeras av OL Småland, som redan 2019 tecknade ett samverkansavtal med Tranås kommun för att möjliggöra detta stora evenemang. Under tävlingshelgen förväntas Tranås ta emot mellan 8 000 och 10 000 besökare – en fantastisk möjlighet att visa upp kommunen och skapa positiva effekter för både näringsliv och föreningsliv.

Gemensam vandring i friluftslivets tecken

Landshövding Brittis Benzler kom på besök den 13 augusti. Besöket inleddes i Östanåparken, ett stadsnära naturområde för rekreation och friluftsliv. Rundturen fortsatte till Rås gård och Illernsjön för att sedan avslutas längs den tillgänglighetsanpassade Romanäsleden vid sjön Sommen. Frågor som lyftes fram vid besöket var bland annat natur- och kulturlandskapets betydelse för kommunens attraktivitet och besöksnäring samt möjligheter och utmaningar framåt.

Traditionella firande

Tranås kommuns kultur och fritidsförvaltning har från och med 2024 tagit ett större grepp kring firandet av Valborg och midsommar då det har funnits en stor efterfrågan kring detta. År 2024 firade 400–500 personer midsommar bakom stadshuset och under 2025 deltog cirka 1000 personer.

Möt en Tranåsbo

Möt en Tranåsbo är en insats som syftar till att tillvarata goda idéer från de som bor lever och/eller verkar i Tranås kommun. Under 2024 och 2025 har en grupp bestående av kommunalråd, oppositionsråd, kommundirektör, näringslivschef och kvalitetsstrateg träffat tre personer vid tre olika tillfällen där de fått framföra sina tankar kring hur vi kan utveckla Tranås kommun tillsammans.

Tranås energi - årets Ålakung 2025

Tranås energi har fått utmärkelsen årets Ålakung av föreningen Ålakademin. Denna utmärkelse får Tranås energi för sitt arbete med miljöanpassad vattenkraft, där säkra och fria fiskvägar för ål ingår.

Det tidiga livet

Social
hållbarhet

Ekonomisk
hållbarhet

Ekologisk
hållbarhet

Att ge varje barn en bra start i livet är av stor betydelse för att minska ojämlikhet i hälsa under hela livet. En god miljö för barn och unga är en viktig och självklar del i Tranås kommuns utveckling.

Hälsofrämjande och förebyggande insatser för barn och unga

Att arbeta med främjande och förebyggande insatser för barn och unga har betydelse för att fler ska känna sig trygga både i skolan och på fritiden. Att skapa möjligheter för en meningsfull fritid har positiva effekter på barn och ungas psykiska och fysiska hälsa. Det bidrar även till förbättrade skolresultat, vilket i sin tur kan öppna upp för vidare studier i framtiden. Insatserna har också en positiv påverkan på flera av folkhälsans nationella målområden och social hållbarhet, som till exempel trygghet, ANDTS-prevention samt jämställd och jämlik hälsa. Att tidigt upptäcka signaler i förskolan, skolan och på fritiden gör det möjligt att rikta insatser där de behövs mest.

Projekt riktade insatser skolkärvaro

Projektet har startat upp ute i verksamheten i och med uppstart på Hubbarpsskolan i september 2024. Från februari 2025 har projektet utökats med ytterligare en skola, Norrskolan (Granelundsskolan från hösten 2025). Nya arbetsmetoder skapas för att arbeta förebyggande och främjande med skolkärvaro genom att fokusera på ökad trygghet och trivsel, att motverka utanförskap och ökad samverkan. Genom att anställa en fritidslots möjliggör projektet för flera barn att få en meningsfull och aktiv fritid genom samverkan med föreningslivet.

RF-SISU:s rörelsesatsning Rörelse i skolan kommer med stöd av fritidslotsen att startas upp på både Hubbarpsskolan och Granelundsskolan hösten 2025.

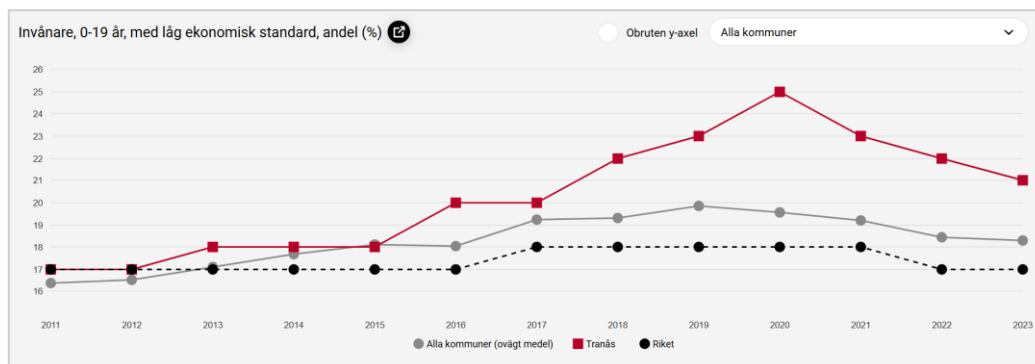
Samverkan med biblioteket och kulturskolan sker för att öka trivsel och tryggheten på skolan, bland annat sker ett läsfrämjande projekt under maj på Hubbarpsskolan där även föräldrar kommer involveras. En skolkör har startats av barn – och ungdomsutvecklaren där hela 91 barn deltog vid första tillfället. Samverkan sker med socialtjänsten där både generella insatser för föräldrar och riktade insatser i individärenden ingår.

En utmaning framåt är att anpassa arbetsmetoderna så att personalen räcker till på flera skolor. Under våren kommer ytterligare en person anställas inom projektet vilket kommer underlätta i detta arbete.

Projektet har fått uppmärksamhet även utanför kommunens gränser och flera andra kommuner har visat intresse för och vill ta lärdom av det arbete som sker inom projektet. Projektet har uppmärksamats positivt i media vid flera tillfällen, bland annat i Sveriges television och Sveriges Radio. En utvärdering bland personalen på Hubbarpsskolan visar att 100 % av de svarande som har haft kontakt med projektet är nöjda med samverkan med projektet samt med de insatser som gjorts. Personalen ser att de insatser som görs inom projektet får effekt för eleverna i skolan, med ökad motivation och trivsel.

Barn 0-19 år med låg ekonomisk standard

Att växa upp i fattigdom kan påverka barns liv negativt på flera sätt. Låg ekonomisk status och ekonomiska problem kan påverka barn och ungas fysiska och psykiska hälsa, hälsobeteenden, skolresultat, sociala relationer och graden av trångboddhet. Barn till ensamstående mödrar och utrikesfödda barn löper särskilt stor risk att växa upp i ekonomisk utsatthet.

Källa: SCB (Kolada)

Diagrammet visar andelen barn 0 - 19 år med låg ekonomisk standard och vi ser en marginell minskning med en procentenhet från föregående år (21%). Sedan 2020 finns en positiv nedåtvändande kurva, dock så ligger Tranås kommuns kurva över genomsnittet i både i riket (17%) och länet (18%).

Definition, låg ekonomisk standard innebär att hushållets disponibla inkomst med hänsyn taget till vilka som bor i hushållet är lägre än 60 procent av medianvärdet för riket. Det kallas också relativ fattigdom och barn 0–19 år med låg ekonomisk standard svarar mot begreppet barnfattigdom

Tranås Majblommeförening

I Sverige lever 1 barn av 10 i fattigdom. För att uppmärksamma detta tog man bort ett blad från den 10 bladiga majblomman.

Majblomman är till för barn som lever i familjer där pengarna inte räcker till. Familjerna kan ansöka om ekonomiskt stöd till och med det år då barnet fyllt 18 år. För att ha rätt till bidrag från Tranås Majblommeförening måste man bo och vara folkbokförd i kommunen. Föreningen ser en ökning av att man söker ekonomiskt stöd. Det kan vara ett par fotbollsskor, en upplevelse, avgift till olika fritidsaktiviteter, kläder och inför julfirande. Även inför skolavslutningar ser vi ett ökat behov av ekonomisk hjälp för att köpa examenskläder. Ansökningar som gäller bidrag för att köpa cyklar har även det ökat, vilket bland annat kan bero på att många barn och ungdomar har svårt att ta sig till olika aktiviteter. Majblommans bidrag betalas ut efter en schablon och maxbelopp där barnets ålder är avgörande för hur stort det ekonomiska bidraget blir. Hur många barn som kan få hjälp beror på hur många majblommor som sålts genom den lokala Majblommeföreningen, samt från gåvor och insamlingar. Allt fler vårdnadshavare söker ekonomiskt stöd till sina barns grundläggande behov och Majblomman har delat ut mer pengar än någonsin till familjer som inte har råd med det mest nödvändiga till sina barn.

Under hösten 2024 fram till april 2025 har Tranås Majblommeförening betalat ut ca 90 000 kronor till olika familjer i Tranås kommun. Det som fortfarande sticker ut är att allt fler ansöker om matpengar, vilket Majblomman inte ger bidrag till.

Barnfetma

Förekomsten av övervikt eller obesitas ökar med åldern, från cirka 10 procent bland förskolebarn och 20 procent bland skolbarn till 30 procent bland unga vuxna (16–29 år) och sedan ökande till drygt 60 procent bland vuxna mellan 45–64 år. Barnfetma är ett stort folkhälsoproblem och kan leda till allvarliga hälsoproblem så som diabetes, hjärt- och kärlsjukdomar och psykisk ohälsa. Att minska stillasittandet och främja fysisk aktivitet är därför viktiga åtgärder för att förbättra folkhälsan bland barn. Det är vanligare med övervikt och obesitas bland barnen om föräldrarna har förgymnasial eller gymnasial utbildning än eftergymnasial utbildning. Det är även vanligare med övervikt eller obesitas hos

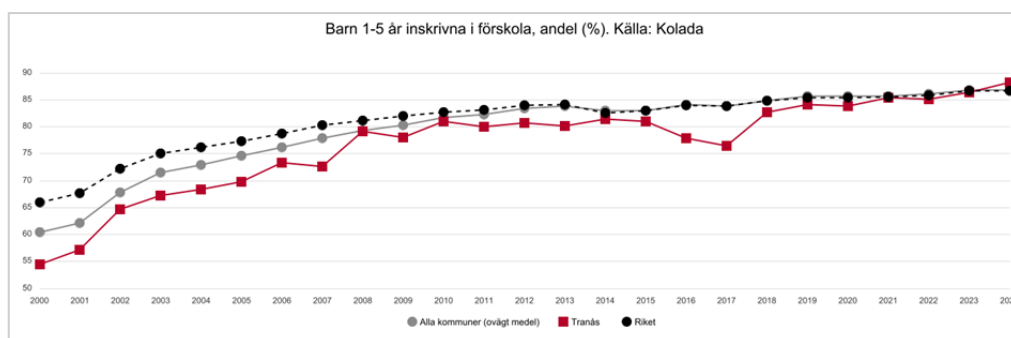
barnen om de har en ensamstående förälder än om föräldrarna är sammanboende⁴

Källa: Folkhälsomyndigheten

Barn inskrivna i förskola

De första åren i ett barns liv har stor betydelse för hälsoutvecklingen. Förskolan når de flesta barn och är en viktig skyddsfaktor, där finns goda möjligheter att bedriva ett hälsofrämjande och förebyggande arbete. Från och med den 1 juli 2023 måste alla kommuner enligt lag arbeta för att fler barn ska gå i förskolan från tre års ålder. Ansvaret består av uppsökande verksamhet för de barn som inte går i förskola. Vårdnadshavarna erbjuds en förskoleplats inom ramen för allmän förskola. Diagrammet nedan visar att antalet förskolebarn fortsätter att öka. Det kan vara en effekt av det uppsökande arbetet med att erbjuda förskoleplats till barn från det året de fyller tre år, men statistik i Kolada visar att även inskrivna ett- till tvååringar ökar.

Barn inskrivna i förskolan andel (%).

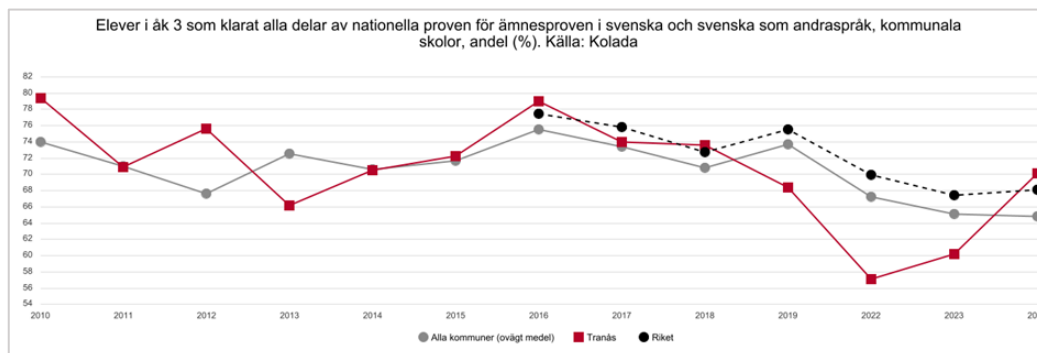
(Källa: Kolada)

Språkkunskaper i svenska är centrala för att elever ska lyckas i skolan, oavsett om barnet är en- eller flerspråkigt. Den tidigaste nationella mätningen som genomförs är nationella prov i årskurs 3. Resultatet för eleverna i våra kommunala skolor gällande svenska och svenska som andraspråk fortsätter att stiga och ligger nu på en nivå över rikssnittet. Diskussioner på nationell nivå, de senaste årens låga resultat och förvaltningens systematiska kvalitetsarbete har satt frågan under lupp och f-6 skolorna har påbörjat ett medvetet arbete som ger resultat. Både pojkar och flickors resultat har ökat, pojkar ligger på samma nivå som riket medan flickornas resultat numera hamnar över riket.

⁴ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/mat-fysisk-aktivitet-overvikt-och-obesitas/overvikt-och-obesitas/statistik-om-overvikt-och-obesitas/>

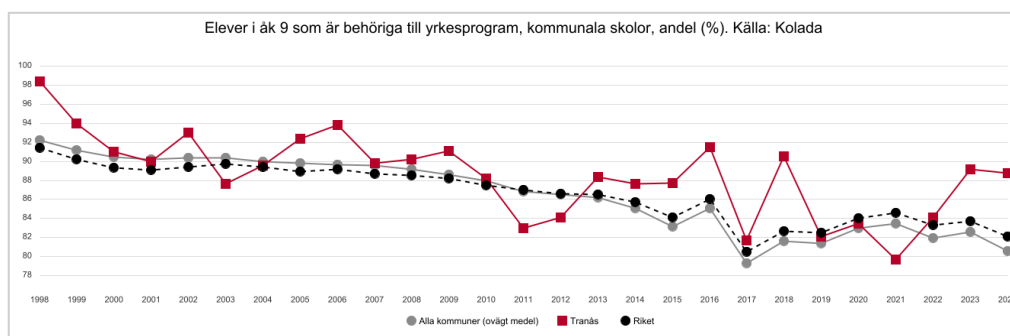

Elever i åk 3 som klarat alla delar av nationella proven för ämnesproven i svenska och svenska som andraspråk, kommunala skolor, andel (%)

Källa: SCB och skolverket (Kolada)

Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, kommunala skolor, andel (%)

Källa: SCB och skolverket (Kolada)

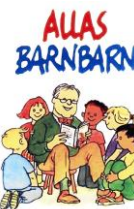
Det fanns en viss farhåga att resultatet skulle gå ner detta år, från förra årets upphämtning, men siffrorna visar att vi ligger kvar på samma goda resultatnivå med en marginell skillnad (från 89,2% 2023 till 88,8% 2024). Rikssnittet har sjunkit från 83,7% till 82,1%. För att ha gymnasiebehörighet till ett yrkesprogram krävs godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik och i minst fem andra ämnen från grundskolan. Detta innebär att skolornas arbete med att få elever i årskurs 9 att bli godkända blir viktigt. Bägge högstadieskolor hamnar över rikssnittet gällande nyckeltalet elever i åk 9 som uppnått betygskriterierna (godkänt) i alla ämnen, där både pojkar och flickor numera presterar på en nivå bland de 25% bästa i Sverige.

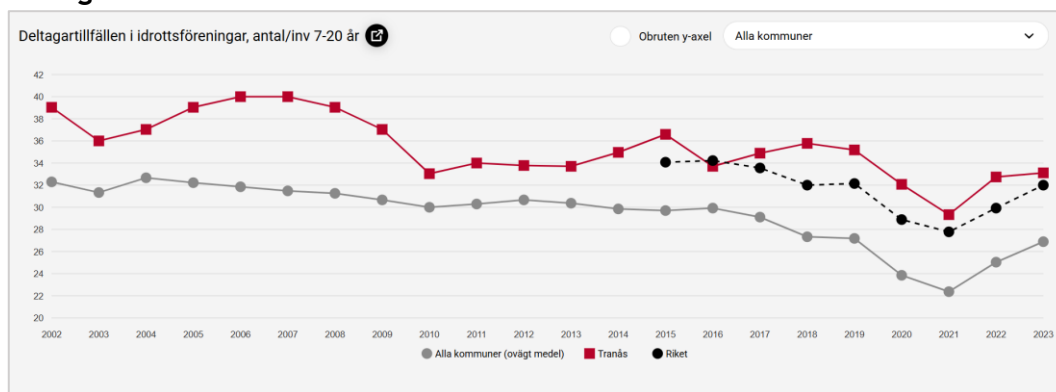
Allas barnbarn

Allas Barnbarn⁵ är en politiskt och religiöst obunden ideell organisation som vänder sig till äldre som får läsa och berätta för barn i förskolan.

Syftet med projektet är att öka läsförståelsen hos barn, detta görs genom sagoläsning och tid för samtal. Syftet är också att skapa möten mellan generationer, då många barn idag inte träffar många äldre personer. Många äldre människor saknar även möten med barn. Barn behöver någon som har tid att lyssna, samtala, berätta, där projektet spelar en viktig roll. Projektet är ett samarbete mellan förskola, barnbibliotekarie och studieförbundet ABF.

Deltagartillfällen

Källor: Riksidrottsförbundet (kolada)

Ovan visas antal deltagartillfällen i idrottsföreningar 7–20 år. Upphämtningen som gjordes efter tappet som pandemin orsakade har nu stabiliserat sig.

Statistik deltagartillfällen utifrån aktivitetsstöd 7–25 år

Tranås fotbollsförening är den förening som har flest deltagartillfällen för flickor tätt följt av innebandyföreningen. Tranås vattensportklubb är den förening som är mest jämställd.

Utifrån den statistik som visar deltagartillfällen syns en ökning med ca 10 000 deltagartillfällen 2024 jämfört med 2023.

Tranås AIF Hockey är den förening som har flest antal deltagartillfällen för pojkar.

⁵ <https://www.allasbarnbarn.se/vad-ar-allas-barnbarn/>

Fritidskortet

En ny lag gällande Fritidskort träder i kraft den 8 september 2025 i Sverige. Fritidskortet är till för alla barn och ungdomar i Sverige som är mellan 8 och 16 år. Fritidskortet är ett stöd som ska ge fler barn och ungdomar möjlighet till en meningsfull fritid. Fritidskortet är en digital tjänst. En meningsfull fritid har folkhälsoeffekter på hur barn och unga upplever sin fysiska och psykiska hälsa. Fritidskortet kan användas till att betala vissa fritidsaktiviteter inom idrott, kultur, friluftsliv och andra barn-och ungdomsföreningar med syfte att göra det möjligt för fler barn och ungdomar att delta i meningsfulla fritidsaktiviteter oavsett familjens ekonomi. Barn som bor i hushåll som fått bostadsbidrag året innan får ett högre belopp (2000 kronor). Grundbeloppet är 500 kronor per barn per år. Om beloppet inte används under året går det inte att spara. Kulturskolan är den del av kommunens verksamheter som ingår i detta. Denna satsning är både en utmaning och en fantastisk insats.

Utmaningen handlar om hur man ska kunna ta hand om de nya barnen och unga som vill ha en plats, kommer det bli kö, när vi de barnen som inte har aktivitet innan? Sekretess? All information om fritidskortet finns på fritidskortet.se ⁶

Kulturskolan

Kulturskolan erbjuder barn och unga i Tranås Kommun olika aktiviteter inom musik, dans, bild och teater och vänder sig till barn från 4 år och uppåt. Kulturskolan har drygt 500 elever inskrivna.

Stadsdelsprojekt öppen kulturskola i samverkan Viktoriahet

Öppen kulturskola i Blå Huset i Stoeryd är en satsning som kunnat genomföras genom statsbidrag och ett nära samarbete med bostadsbolaget Victoriahem. Det startades upp som en lovaktivitet under sportlovet och har sedan fortsatt tre kvällar i veckan med olika aktiviteter. Några av aktiviteterna som har erbjudits är dans, teater, prova på att spela gitarr, bildverkstad, filmskapande och stopmotion, sång, jonglering och robotprogrammering. Vid ett tillfälle ordnades disco för årskurs 5–7 på påsklovet. För att tillgängliggöra och sänka trösklarna för en ny målgrupp har all verksamhet varit gratis och man har inte behövt föranmäla sig. Antalet besökare har ökat under terminen och många nytillkomna barn och unga har hittat dit. Det har varierat mellan 8–20 barn och unga vid varje tillfälle.

⁶ <https://fritidskortet.se/>

Effekten av att Kulturskolan varit på plats i Stoeryd visade sig när det var dans och teaterläger för barn och unga, åtta stycken av de 20 anmälda har direkt koppling till Blå Huset. De barnen hade aldrig nåtts annars.

Funkisfabriken

Denna verksamhet riktar sig till barn och unga med funktionsnedsättning. Sedan föregående år har denna verksamhet utvecklats och har nu 12 stycken elever inskrivna som genom dans och teater och musik får ett sammanhang och en plats att mötas på. Denna insats har verkligen blivit succé och det har visat sig få större effekter än vi anat. Flera av deltagarna har hittat nya vänner privat. Många av deltagarna har hittat ett nytt självförtroende och börjat spela i band, någon har sökt in på folkhögskola med inriktning teater, en annan har börjat spela trummor på Kulturskolan däremot har alla deltagare (elever) utvecklats både sceniskt och på ett personligt plan. För andra året i rad har Funkisfabriken genomfört en Cabaré där man ser hur självkänsla och självförtroende har utvecklats och eleverna får glänsa i just det de är bra på.

Dans för hälsa

Dans för hälsa är en forskningsbaserad metod för att stärka psykisk hälsa hos unga. Målgruppen för metoden är framförallt tjejer som går på högstadiet eller gymnasiet med återkommande oro, nedstämdhet, trötthet samt psykosomatiska besvär så som sömnbesvär, ont i huvudet, mage, nacke och rygg. Elevhälsan kan erbjuda en friskvårdsp plats på kulturskolan för att nå de elever som lider av psykisk ohälsa. Dans För Hälsa har pågått i fyra terminer. De flickor som varit inskrivna har uttryckt att det varit mycket positivt och de fått nya vänner. Det har visat sig i utvärderingen att de mått bättre efter dansen och att det känts viktigt att få komma och dansa två gånger i veckan.

Tranås stadsbibliotek

Offensiva bibliotek

Litteratur och läsning är hälsofrämjande och ger perspektiv och nya insikter samtidigt som biblioteket i sig är en viktig mötesplats som kan ge möjlighet till sociala kontakter, gemenskap och delaktighet. Därför är det viktigt att en så stor del av befolkningen i Tranås som möjligt kan ta del av bibliotekens utbud av medier, tjänster och aktiviteter. Syftet med satsningen är att nå ut med biblioteksverksamhet till dem som sällan eller aldrig besöker Tranås Stadsbibliotek, framförallt fokus på landsbygden. De primära målgrupperna för denna satsning är barn och unga samt äldre och personer med funktionsnedsättning och landsbygden.

Bokstart

Ett samverkansprojekt mellan barnhälsovård, familjecentral, öppna förskolan och förskolan i syfte att främja små barns språkutveckling.

Månadens språk

Månadens språk är resultatet av att biblioteket ville synliggöra språk lite extra. Bibliotekslånen på andra språk var låga och språkhyllan inte så synlig i bibliotekslokalen. Biblioteket började då ett arbete med "Månadens språk" – där man varje månad synliggjorde centralt i lokalen ett specifikt språk med boktips och information inom språktemat. De första språken som visades var de fem nationella minoritetsspråken. Biblioteket har även gjort depositioner på vissa språk där antal böcker har varit få i bibliotekets egna bestånd eller för att uppvisa nya böcker som inte funnits på biblioteket innan.

Med att synliggöra språken har det visats sig att besökare har hittat lättare till litteraturen och lånat på språk som annars inte lånats mycket eller alls innan. Det är viktigt att uppmärksamma språken för alla målgrupper oavsett om målgruppen finns på plats eller inte.

Språkträffar

Biblioteket erbjöd Språkträffar varje måndag i samarbete med Vuxenskolan för de som vill öva svenska språket. Tyvärr på grund av brist på ledare och få deltagare gjordes ett uppehåll under våren. Till hösten 2025 kommer Språkträffar startas upp igen på biblioteket, med Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet (NBV) som ny samarbetspartner.

Idrottsskola för barn

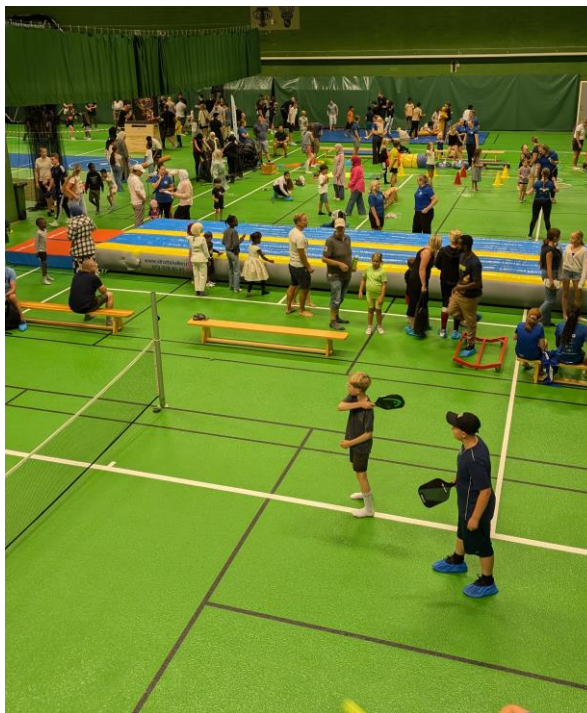

Idrottsskolan barn startades upp 2018. På idrottsskolan får eleverna delta i 12 olika idrotter, tre gånger per idrott. Under 2024 deltog 46 barn födda 2015. Det har varit 20 stycken flickor och 26 stycken pojkar med i idrottsskolan.

Idrott för ALLA-dagen

Idrott för ALLA-dagen arrangerades på Bredstorp IP den 7 september 2024. Dagen syftar till att prova på olika idrotter. Det fanns representation från 26 olika föreningar och dessa erbjöd besökarna möjlighet att testa 30 olika idrotter. Besökarna uppgick till 1600–1700 personer och stöddes av ungefär 200 ideellt arbetande ledare och funktionärer. Två fullsatta bussar transporterade deltagare från Stoeryd/Ängaryd. Syftet med dagen är att visa upp att det finns en plats för alla, ett socialt sammanhang, möjlighet till rörelse och god hälsa, oavsett förutsättningar eller bakgrund.

Den 6 september klockan 10.00 -14.00 på Bredstorps IP är det dags för årets upplaga av Idrott för ALLA-dagen.

Utbildning arbete sysselsättning

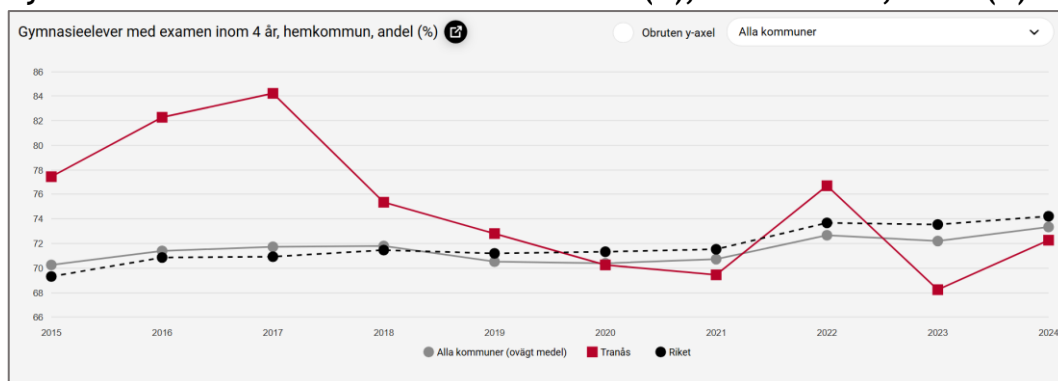

Utbildning arbete och sysselsättning är en av de viktigaste insatserna för att förbättra folkhälsan och den sociala hållbarheten i samhället. Dessa faktorer har starka samband med människors livsvillkor, hälsa och livslängd

Utbildningsnivå

En låg utbildningsnivå kan få flera konsekvenser både för individ och kommun. Ur ett individperspektiv kan det orsaka begränsade jobbmöjligheter och en lägre inkomst, sämre hälsa och en förkortad livslängd. För en kommun kan det leda till en lägre ekonomisk tillväxt, hög arbetslöshet och sociala kostnader, minskad attraktivitet för företag. Dessa faktorer kan tillsammans leda till en negativ spiral som påverkar både individens och kommunens välbefinnande och utveckling.

Gymnasieelever med examen inom 4 år andel (%), hemkommun, andel (%)

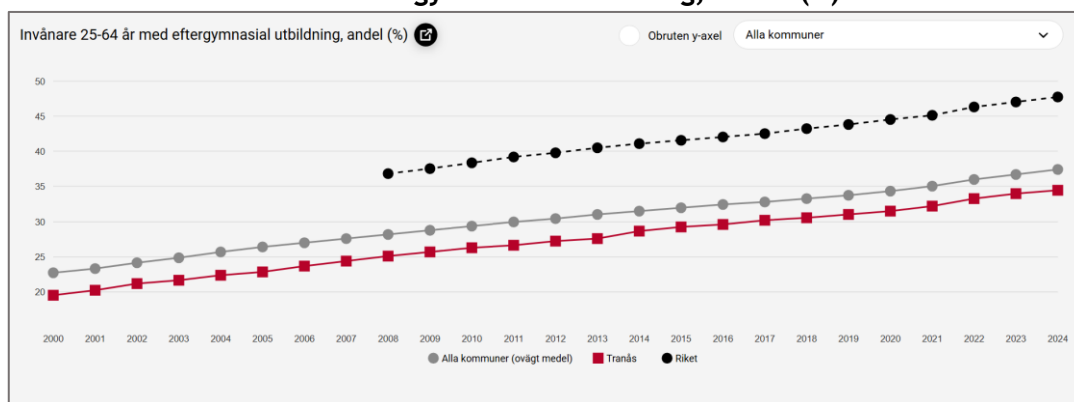

Källa: SCB (kolada)

Diagrammet visar en svag positiv trend. Från och med nästa år kommer det även finnas mått på gymnasieelever med examen inom 3 år, hemkommun, andel (%)

Invånare 25 - 64 år med eftergymnasial utbildning, andel (%)

Källa: SCB(kolada)

Diagrammet visar andel invånare med eftergymnasial utbildning i Tranås kommun, en positiv trend sedan 2020 dock i en långsam takt.

Kommunala aktivitetsansvaret (KAA).

Under första halvåret 2024 (jan-jun) omfattade Tranås kommuns arbete med aktivitetsansvaret totalt 119 ungdomar varav ca 40% kvinnor och 60% män. Under andra halvåret 2024 (juli-dec) omfattades totalt 109 ungdomar varav ca 30% kvinnor och 70% män. Gruppen som tillhör KAA motsvarar ca 10% av ungdomarna i åldern 16-20år.

Under 2024 nåddes 100% av ungdomarna som tillhör KAA. Det vill säga att man har kännedom om alla ungdomar men alla har inte insatser via KAA. De ungdomar som i regel inte nås är de som har skyddade personuppgifter.

VT -24	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni
Föremål för KAA	75	73	74	73	69	100
I sysselsättning	54	51	49	51	48	69
Ingen sysselsättning	21	22	24	19	21	30

HT -24	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December
Föremål för KAA	94	96	78	77	75	69
I sysselsättning	64	58	53	53	50	51
Ingen sysselsättning	29	36	25	23	23	18

Ovan ses statistik för Tranås kommun, 2024. Tabellen visar hur många ungdomar som är i någon form av sysselsättning samt ungdomar som inte har någon sysselsättning. I begreppet *sysselsättning* ingår arbete, studier på grundläggande nivå eller SFI (Svenska för invandrare), insatser via KAA, utomlandsvistelse, föräldraledighet, åtgärd via annan aktör så som insatser via

LSS, Arbetsförmedlingen, Regionen, Försäkringskassan och ungdomar som finns på SIS (Statens institutionsstyrelse). I begreppet *Ingen sysselsättning* ingår ungdomar som är tillgängliga för arbetsmarknad/studier men också ungdomar som inte är tillgängliga för arbetsmarknaden/studier pga. sjukdom och ohälsa eller ungdomar som står långt ifrån arbete pga. andra orsaker.

Arbete

Nedan ser vi statistik på arbetslösheten i Tranås kommun i jämförelse med riket, länet samt uppdelat i åldersgruppen 30–50 år samt utrikesfödda. Förändringen avser samma tid föregående år.⁷

(Andel inskrivna arbetslösa av arbetskraften, april 2025)

	16 - 65 år andel	Förändring andel	30– 50 år andel	Förändring andel	Utrikesfödda 30 - 50 år andel	Förändring andel
Riket	6,9%	0,3%	7,0%	0,4%	15,2%	0,4%
Län	5,9%	0,1%	6,65	0,1%	14,8%	0,3%
Tranås	6,8%	0,0%	6,6%	0,1%	17,7%	0,3%

(Källa: Arbetsförmedlingen. Andel inskrivna arbetslösa av arbetskraften enligt befolkningens arbetsmarknadsstatus,

Av länets kommuner så har Habo den minsta arbetslösheten 3,3% och Nässjö den högsta på 7,9% (april 2025)

Utifrån Nyckelkodssystemet (NYKO) så kan vi se skillnader i antal arbetslösa personer 20–64 år (nattbefolkning) utifrån vilket område du bor. De delområden som har ett högre antal personer som är inskrivna arbetslösa är Centrum och Stoeryd.

Källa: SCB, arbetsmarknadsstatus, BAS

⁷ [Karta - Andel inskrivna arbetslösa](#)

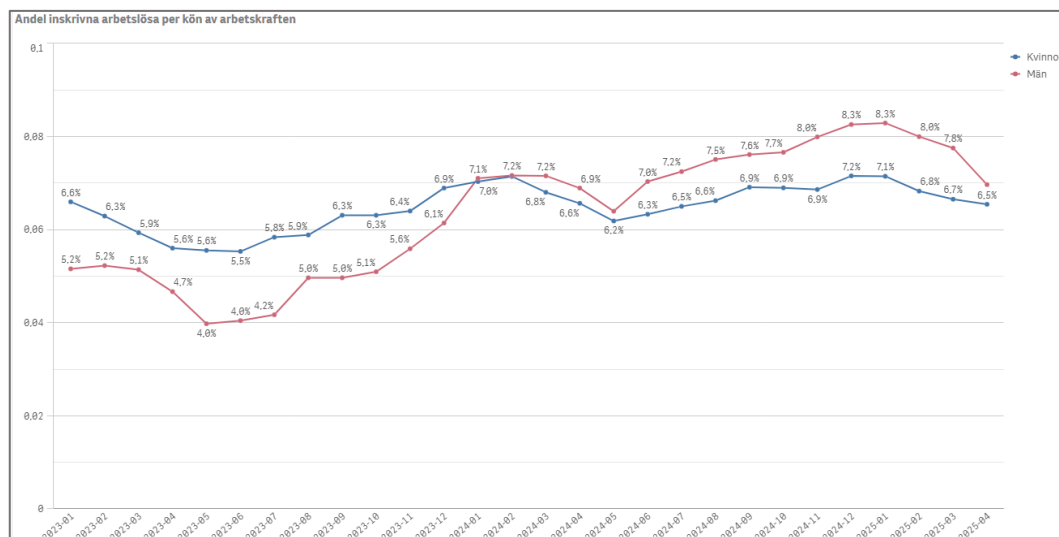
Könsuppdelad statistik

Andel inskrivna arbetslösa per kön av arbetskraften (april 2025)

	Kvinnor (andel)	Män (andel)
Riket	6,7%	5,9%
Län	5,9%	7,1%
Tranås kommun	6,5%	7,0%

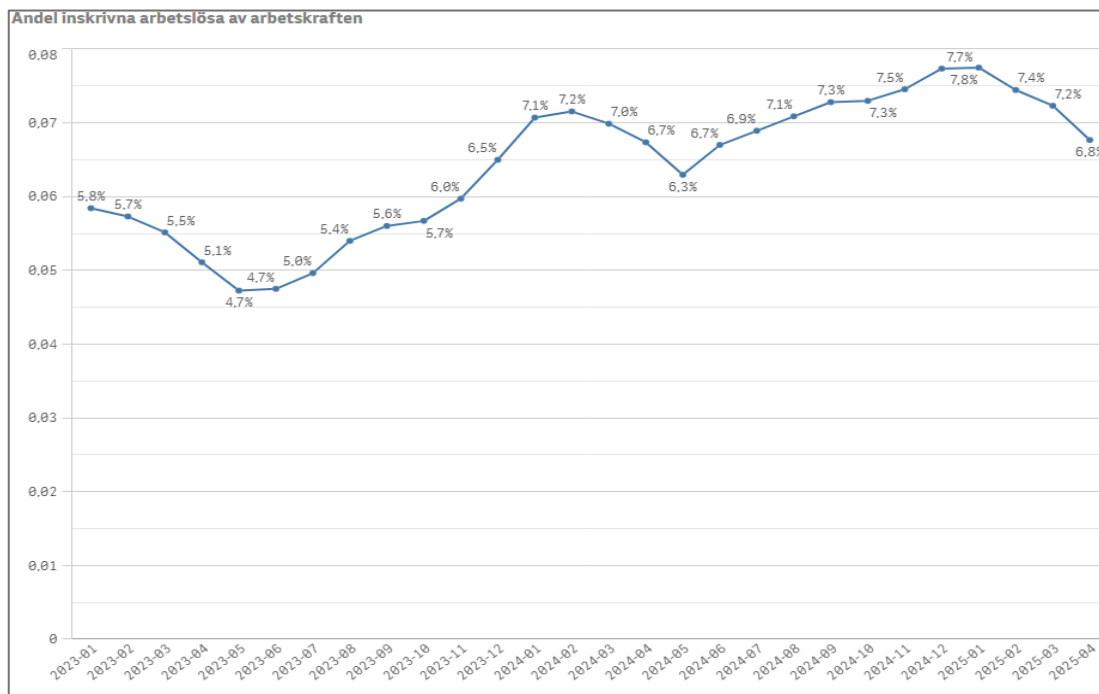
Diagrammet visar att det är fler män än kvinnor som är inskrivna arbetslösa. Det kan finnas flera orsaker till detta. Bland annat kan det handla om skillnader i utbildning, yrkesval samt hur arbetsmarknaden ser ut för olika branscher.

Andel inskrivna arbetslösa per kön av arbetskraften (april 2025)

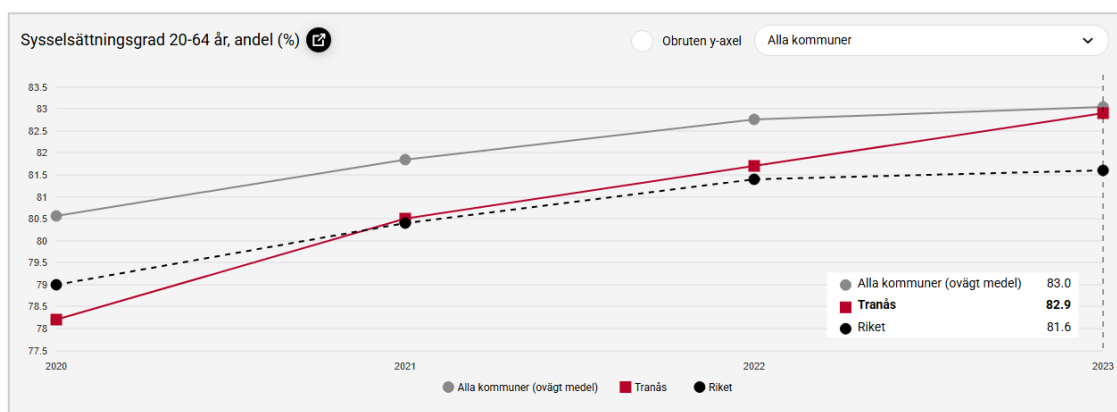
Andel inskrivna arbetslösa av arbetskraften (april 2025)

Diagrammet ovan beskriver andelen inskrivna arbetslösa av arbetskraften, det vill säga de individer som är registrerade som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen.

Källa, Arbetsförmedlingen

Sysselsatta invånare 20–65 år, andel (%)

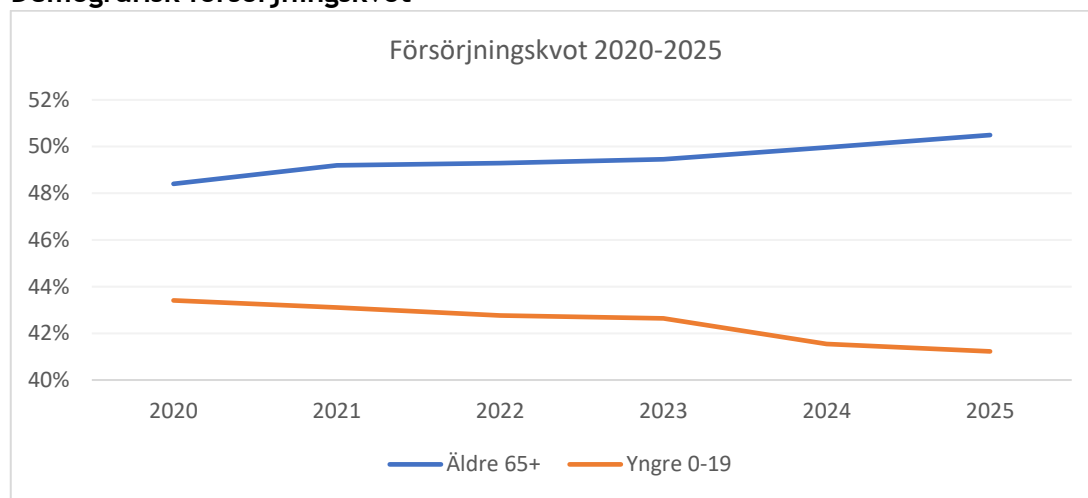
Källa: SCB (Kolada)

Andelen sysselsatta invånare har sakta ökat över tid från 78,2% år 2020 till 82,9% 2023. I jämförelse med länet så ligger Habo i topp på 89,6 % och Sävsjö lägst med 80,9 andel sysselsatta 20–64 år. Tranås kommun har ett rikt näringsliv med företag inom en rad olika branscher, från små familjeföretag till stora

internationella aktörer. I Tranås kommun domineras av tillverkande industri, möbelindustri och handel.

Med sysselsatta avses folkbokförda personer i kommunen med löneinkomst av anställning under november månad, och personer med inkomstav aktiv näringsverksamhet, nästa publicering av denna indikator är vecka 48 2025.⁸

Demografisk försörjningskvot

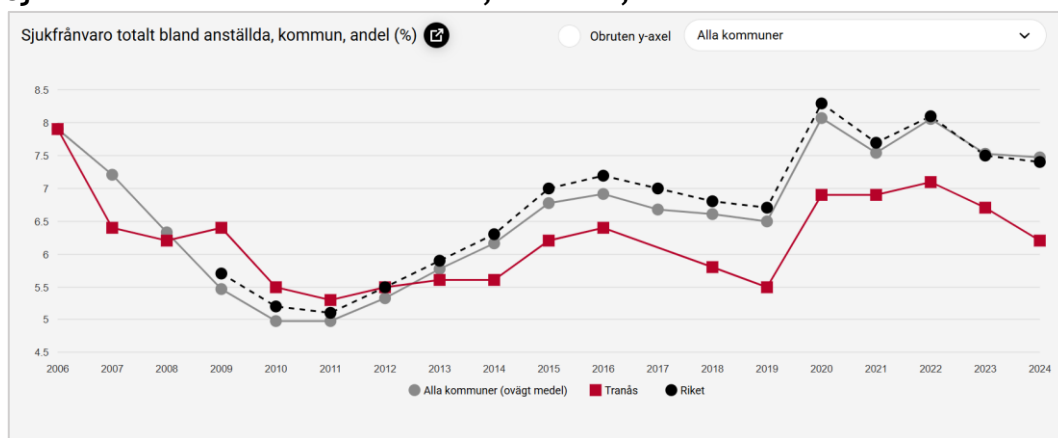
Källa: SCB

Den demografiska försörjningskvoten beräknas som summan av antal personer 0–19 år och antal personer 65 år och äldre dividerat med antal personer 20–65 år. Ett värde över 1 innebär att gruppen äldre och yngre är större än den i arbetsför ålder. Tranås kommun har en försörjningskvot på 0,92, riket har 0,77.

⁸ [Kärnindikatorer - kommunnivå](#)

Sjukfrånvaro totalt bland anställda, kommun, andel

Källa: Kolada

Tranås kommun har under en längre tid legat på en stabil positiv nivå gällande sjukfrånvaron. År 2024 resulterade i den lägsta nivån hittills 6,2 % utifrån mätningarna i kolada som börjar 2020. 6,9% kvinnor och 4,2 % män.

Attraktiv arbetsgivaindex

Attraktiv arbetsgivarindex beräknas utifrån nio nyckeltal och mäts av Nyckeltalsinstitutet utifrån data som Tranås kommun levererar årligen. Ju högre utfall, desto bättre är arbetsgivarindexet. Genom att fortsätta att arbeta för att vara en attraktiv arbetsgivare, arbeta för en god arbetsmiljö, tidiga insatser för att motverka sjukfrånvaro är målsättningen att fortsätta att öka indexutfallet. 2024 års utfall, som sammanställts under våren 2025, visar att Tranås Kommun hade högst index av alla kommuner som levererade data till Nyckeltalsinstitutet. Detta är andra året i rad som Tranås kommun har högst resultat gällande "Attraktiv arbetsgivarindex" bland de kommuner som deltar.

Tranås kompetensförsörjning

I Tranås pågår ett arbete för att samordna aktörer kring kompetensförsörjningen för kommunen och skapa aktiviteter som främjar en förbättrad kompetensförsörjning. Allt syftar till att tillgodose kompetensbehovet hos arbetsgivare och samtidigt öka matchningen av tillgänglig/kommande arbetskraft.

Att arbeta med att stärka kompetensförsörjningen handlar dels om att hitta en förbättrad matchning av dagens tillgängliga arbetskraft och behovet hos arbetsgivare, men även att arbeta långsiktigt med att guida kommande arbetskraft mot de yrken och branscher som har ett stort kompetensbehov.

Lokal inventering av kompetensbehovet hos Tranås arbetsgivare har genomförts under december månad sedan 2021, sammanställts och kommunicerats. Detta arbete har följts av workshops, aktiviteter och dialog för att samordna aktörerna inom ämnet.

Ung Arena och Arbetsmarknadsarena

Dessa två mötesplatser har som syfte att ge stöd kring att söka jobb och studier. Ung Arena möter unga Tranåsbor mellan 18–29 år på olika träffpunkter i Tranås och på kommunens hemsida.

Arbetsmarknadsarena är en serviceinsats som Arbetsmarknadsavdelningen bedriver för att ge ett kontinuerligt stöd kring jobb- och studiesök varje vecka för arbetssökande inom verksamheten. Gruppen får relevant arbetsmarknadskunskap, individuellt stöd och möjlighet att besöka olika lokala arbetsgivare och utbildningsanordnare.

Framtidsmässan- våren

Framtidsmässan är en mässa där arbetsgivare och utbildningsanordnare kan möta och inspirera gymnasieelever, vuxenstuderande och arbetssökande i Tranås kommun som snart ska ta nästa steg i livet. Syftet med Framtidsmässan är att visa vilka möjligheter och vägar som finns samt ge möjligheten att knyta kontakter. Framtidsmässan anordnas på Holavedsgymnasiet och arrangeras i samarbetet med Arbetsmarknadsavdelningen och Tranås United.

Arbetsmarknad- & utbildningsdag - höst

En dag på Vux Tranås för att stimulera mötet mellan individ- utbildningsaktör- arbetsgivare. Eleverna på skolan och arbetssökande får lyssna till olika föredrag från lokala arbetsgivare och utbildningsanordnare samt ställa sina frågor.

Jobbkarusellen

Jobbkarusellen är en färgsprakande kreativ yrkesutställning som målar upp lokala bristyrken och ger kunskap kring yrkesval. Utställningen skapades hösten 2024 av Arbetsmarknadsavdelningen och kommer genomföras igen hösten 2025. Besökarna får en guidad vandring genom olika rum. De som bjuds in till Jobbkarusellen är grupper/klasser från högstadiet, SFI, introduktionsprogrammet och Arbetsmarknadsavdelningen.

Inspirationsträff om lokala studiemöjligheter

Studie- och yrkesvägledare och lokala utbildningsaktörer i Tranås samlas för att inspirera och informera kring studiemöjligheter för vuxna i Tranås. Utbudet av studiemöjligheter är stort med bland annat gymnasiekurser, kombinationsutbildningar, folkhögskola, yrkesutbildningar, arbetsmarknadsutbildningar, yrkeshögskola och givetvis även högskola och universitet.

Ekonomiskt bistånd

Inför april månad 2025 fick 222 hushåll bifall på sin ansökan avseende ekonomiskt bistånd, helt eller delvis. Av dessa hushåll utgör 10 % unga vuxna mellan 18–24 år.

Totalt sett på Stöd -och försörjningsenheten finns det 237 aktuella hushåll bestående av 278 individer varav 148 är män och 130 är kvinnor. 196 personer lever i singelhushåll och 41 personer i parhushåll. I singelhushållen finns det 91 barn och i parhushållen finns det 58 barn. Det totala antalet barn har minskat med 16 sedan april 2024.

Även antalet hushåll har minskat något jämfört med april 2024 medan antalet individer har ökat, dock marginellt. Ökningen består till störst del av ensamstående män i åldern 18–35 år. Den främsta orsaken att man ansöker om ekonomiskt bistånd är arbetslöshet och den övervägande kategorin på enheten är personer som har stora insatsbehov för att komma ut i egen försörjning genom arbete.

Den näst största kategorin avseende försörjningshinder är personer med rehabiliteringsbehov av psykisk ohälsa. Även där krävs stora insatser och samverkan för att nå en stegförflyttning mot egen försörjning.

En viss ökning av ekonomiskt bistånd jämfört med april 2024 följer höjningen av riksnormen med 2,8 % samt den allmänna hyreshöjningen.

Trots en utmanande arbetsmarknad under hela 2024 har det nära samarbetet med våra samverkansaktörer Arbetsmarknadsavdelningen, Tranås Vux, Arbetsförmedlingen osv lett till att individer ändå kommit ut i egen försörjning via arbete eller studier. Även insatser för personer med ohälsa har under 2024 lett till att personer kommit ut i egen försörjning via aktivitetsersättning eller sjukersättning

Skulder hos kronofogden

Antal personer som har skulder hos kronofogden i Tranås kommun är 630 personer och summan uppgår till dryga 150 miljoner kronor (150 104 655 kr)⁹

Andel könsuppdelad statistik, skulder hos kronofogden

kvinnor 3,4%

män 5,0%

Total 4,2% andel

Svenska kyrkan- Tranås

Diakonexpeditionen beskriver att de människor som söker hjälp i kyrkan befinner sig i en social och ekonomisk utsatthet. Allt fler kommer allt oftare på de aktiviteter som anordnas så som frukostar och luncher. Jämför man april 2024 och april 2025 så har en besöksantalet ökat med 32 hushåll. Många av besökarna är ensamstående med barn men även par med barn kommer för att de inte får ihop ekonomin när räkningarna är betalda, man har helt enkelt inte råd med mat.

Brunnsparkskyrkans sociala uppdrag.

Brunnsparkskyrkans sociala arbete och uppdrag utgår i huvudsak från vår egen secondhandbutik Fyndplatsen med Café Hörnan och BioSalongen. Utanför öppettiderna förekommer dagträffar som Öppet vardagsrum (som en social mötesplats) och kursen Samtal om livet (som riktar sig till personer med lättare psykisk ohälsa). Vi har också upptäckargruppen Alpha (grundkurs i kristen tro) som även den fungerar som en social mötesplats. I vårt arbete med att ta emot och bereda gåvor/varor har vi personer placerade för arbetsträning via t ex Tranås kommun, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan eller Frivården, en verksamhet som vi vill växa i och satsa extra resurser på.

⁹ <https://kronofogden.se/om-kronofogden/statistik/statistik-om-antal-skuldsatta>

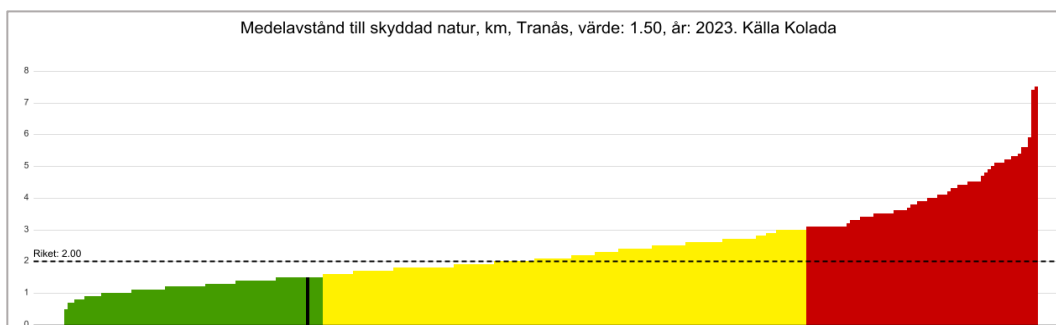
Boende och kommunens utveckling

Medelavstånd till skyddad natur

I Tranås kommun har vi ett medelavstånd på 1,5 km till skyddad natur. Nyckeltalet visar invånarnas genomsnittliga avstånd i kilometer till närmaste skyddade naturområde. Med skyddad natur avses bland annat nationalparker, naturreservat, kulturresevat, naturminnen, biotopskyddsområden, djur- och växtskyddsområden samt vattenskyddsområden.

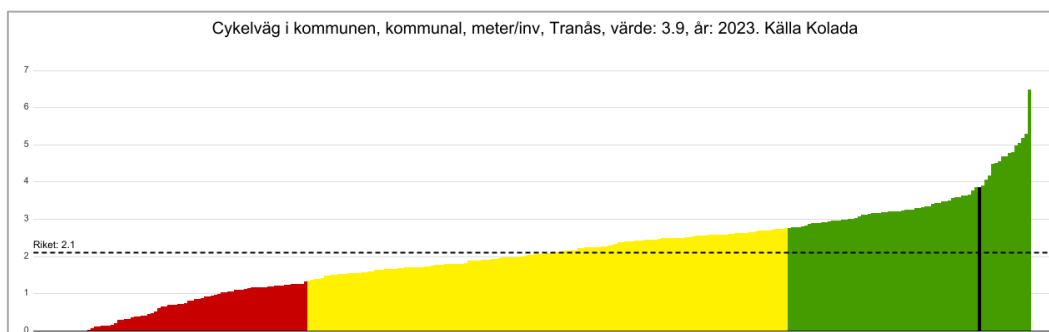
Nyckeltalet följer upp miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö*. Enligt Sveriges miljömål bör skyddad natur finnas inom 1 km från där människor bor.

Källa: SCB, Kolada. Läs mer på www.sverigesmiljomal.se

Cykling - Cykelväg i kommunen

I Tranås kommun finns 4 km kommunal/statlig cykelbana per invånare. Jämfört med andra kommuner så har vi mer antal meter cykelväg/invånare än snittet.

Källa: SCB, Kolada

Tranås i Kommunvelometern 2024 - dags att trampa vidare

Tranås kommun deltar i år för femte gången i **Kommunvelometern**¹⁰ och behåller sin poäng från föregående år – **54 av 90 möjliga**. Trots detta tappar kommunen något i placering: från plats **22 till 26** av totalt 51 deltagande kommuner. I kategorin *små kommuner* placerar sig Tranås på **”6:e plats” av 23**.

Tranås har kommit långt i sitt strategiska arbete för cykling. Det finns främst utvecklingspotential inom investeringar i information och marknadsföringsåtgärder.

¹⁰ <https://cykelframjandet.se/kommunvelometern-2024/>

TRANÅS KOMMUN FÅR
TOTALT 54 POÄNG I ÅRETS UNDER-
SÖKNING OCH PLACERAR SIG PÅ
PLATS 26 BLAND 51 DELTAGANDE
KOMMUNER

BLAND SMÅ KOMMUNER PLACERAR
SIG TRANÅS KOMMUN PÅ PLATS 6
BLAND TOTALT 23 MEDVERKANDE
KOMMUNER

POÄNGÖVERSIKT FÖR TRANÅS KOMMUN

	Tranås kommun	Genomsnitt små kommuner	Genomsnitt totalt	Maxpo- äng
1.1 Infrastrukturinvesteringar	9	9	9	20
1.2 Infrastrukturåtgärder	8	8	9	10
2.1 Informations- och marknadsföringsinve- steringar	10	5	7	20
2.2 Informations- och marknadsföringsåtgär- der	4	6	8	10
3.1 Cykelpolitik	10	5	7	10
3.2 Uppföljning och mätning	6	5	7	10
3.3 Organisatoriska åtgärder	7	7	8	10
Totalpoäng	54	46	54	90

Källa <https://cykelframjandet.se/kommunvelometern-2024/>

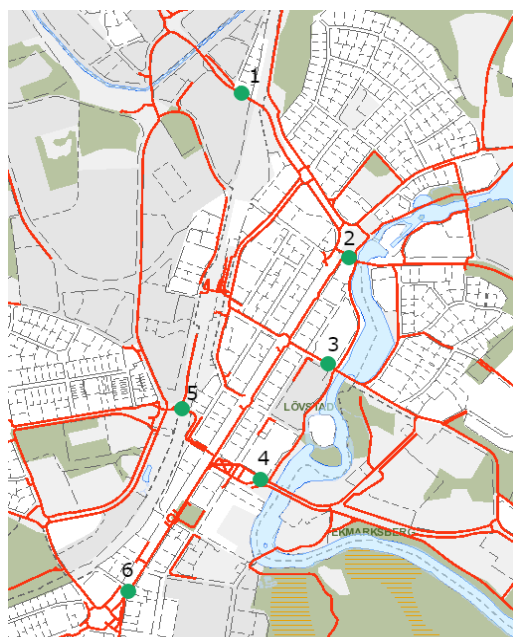
(*kommunvelometern är cykelframjandets årliga undersökning som mäter och jämför svenska kommuners insatser för att främja cykling.)

Cykelflödesmätningar i Tranås 2017-2025

Tranås kommun genomför årliga flödesmätningar av cykeltrafik vid sex fasta mätpunkter. Mätningarna utförs en gång per år under en vecka.

Trend: Under perioden 2017–2025 visar resultaten en **ökande trend vid fyra av sex mätpunkter**. Vid Västra Järnvägsgatan har flödet varit relativt stabilt, medan det vid Stadshusbron har noterats en svag minskning.

Det är dock viktigt att tolka resultaten med försiktighet. Eftersom mätningarna endast sker under en vecka per år, kan väderförhållanden och tillfälliga händelser påverka utfallet

kraftigt. Detta gör det svårt att dra säkra slutsatser om den långsiktiga utvecklingen av cyklandet i kommunen.

Strada - skadade cyklister

Av de inrapporterade skadorna per kommun har Tranås störst andel (nio procent) allvarligt skadade av sin totalsumma.

Anmärkningar i data

Strada är transportstyrelsens olycksdatabas. Olycksstatistiken innehåller endast

polisrapporterade olyckor och olyckor där personer sökt sjukvård på akutsjukhus. Har man varit med om en olycka och sökt vård på vårdcentral har olyckan inte registrerats. Tranås kommun ligger högt på antal cykelolyckor i JLT:s trafikundersökning. Ju fler som cyklar ju fler olyckor sker, det är inte nödvändigtvis en dålig statistik såvida det inte handlar om riktigt allvarlig utgång. Statistiken behöver undersökas och utredas mer för att se vad olyckorna beror på.

Antal rapporterade skadade cyklister i Strada för Jönköpings län 2023

Kommun	Allvarligt skadad	Lindrigt skadad	Måttligt skadad	Oskadad	Osäker skada	Totalsumma
Jönköping	4	72	37	3	8	124
Värnamo	2	38	26	4		70
Vetlanda	3	19	21	3	3	49
Tranås	4	21	12	4	3	44
Eksjö	1	20	8	6	4	39
Nässjö	2	11	23	2		38
Okänt		15	11	3	3	32
Gislaved	1	10	8	4		23
Sävsjö		8	9	1	1	19
Vaggeryd	2	8	6			16
Habo		7	2			9
Aneby	1	1	3	1		6
Gnosjö			2			2
Mullsjö	1					1
Totalsumma	21	230	168	31	22	472

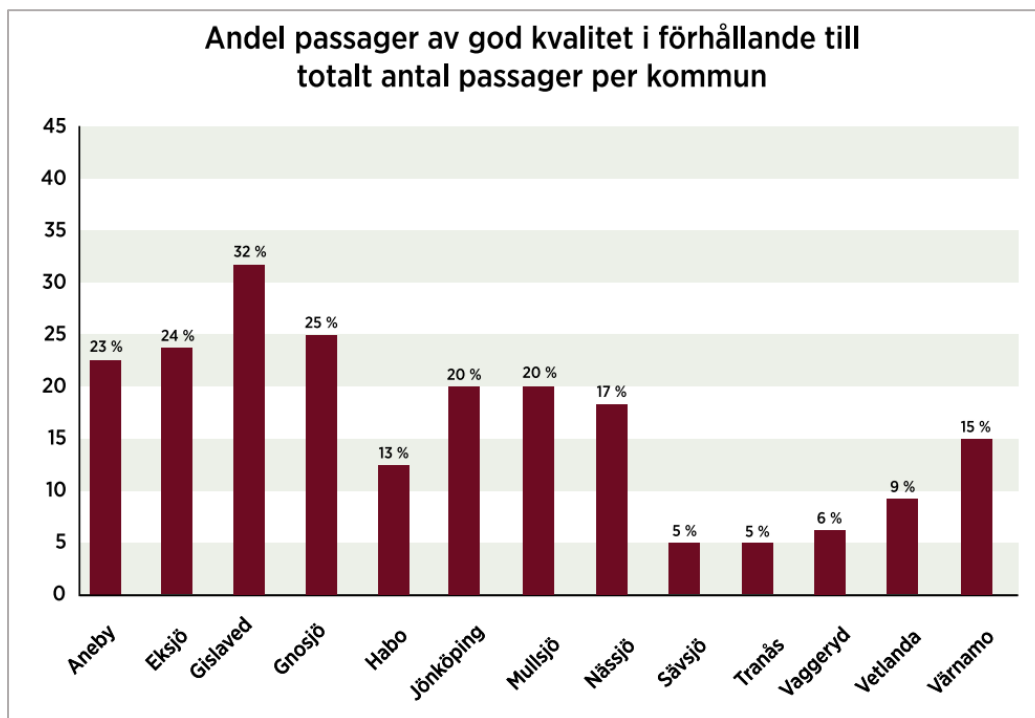
Källa: Regionalt cykelbokslut för Jönköpings län 2023

Cykelpassager i Tranås 2021-2025

Mellan år 2021 och 2025 har Tranås kommun anlagt totalt tolv upphöjda cykelpassager. Arbetet har främst koncentrerats till stadens cykelhuvudstråk, där de största flödena av cyklister rör sig. Syftet med satsningen är att skapa trygga och attraktiva förbindelser för cyklister, samt att underlätta vardagscykling och bidra till en ökad andel cykelresor i kommunen.

De upphöjda passagerna är konstruerade enligt principerna för cykelöverfarter, vilket innebär en tydlig fysisk avgränsning, upphöjning av körbanan och god sikt mellan trafikanterna. Trots att utformningen motsvarar en cykelöverfart är de i nuläget inte skyltade som sådana. Detta innebär att gällande trafikregler fortfarande motsvarar en cykelpassage, där cyklister har väjningsplikt mot motorfordon.

Satsningen är en del av kommunens långsiktiga arbete för att främja hållbara transporter, förbättra trafiksäkerheten och göra cykelvägarna mer framkomliga och attraktiva året runt.

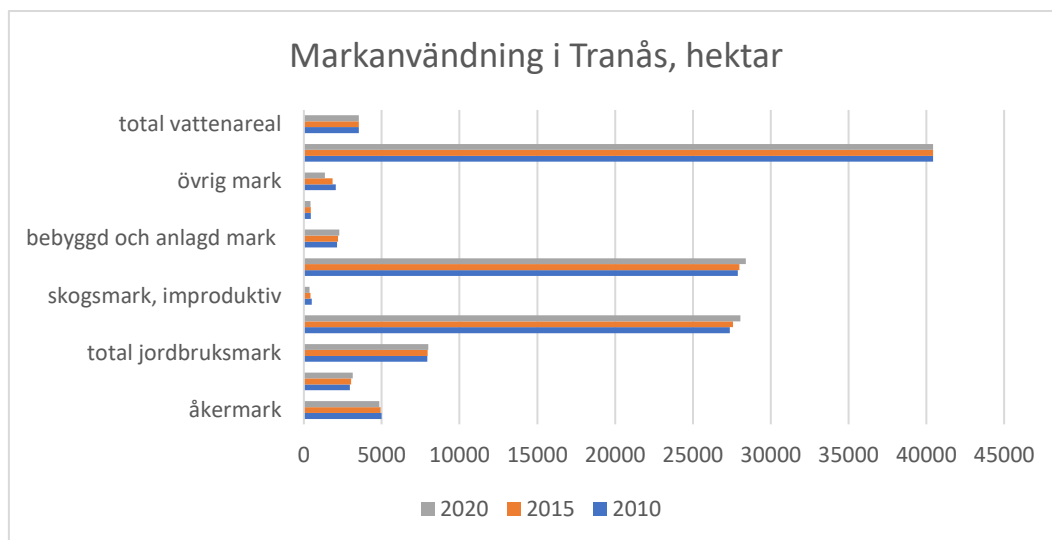

Källa: Regionalt cykelbokslut för Jönköpings län 2023¹¹

¹¹ <https://utveckling.rjl.se/contentassets/bde73f3759ac4f988ed21189d4f77bcf/region-jonkopings-lans-cykelbokslut-2023.pdf>

Markanvändning

Tranås kommun äger omkring 1 600 hektar mark. Av dessa är 1 080 hektar produktiv skogsmark och resterande 500 hektar är tätortsnära skog eller skog inom planlagt område. Andra skogsägare i kommunen är Norra Vedbo Häradsallmänning med 2555 hektar varav 2272 hektar är produktiv skogsmark och Linköpings stift som har 800 hektar produktiv skogsmark i Tranås kommun.

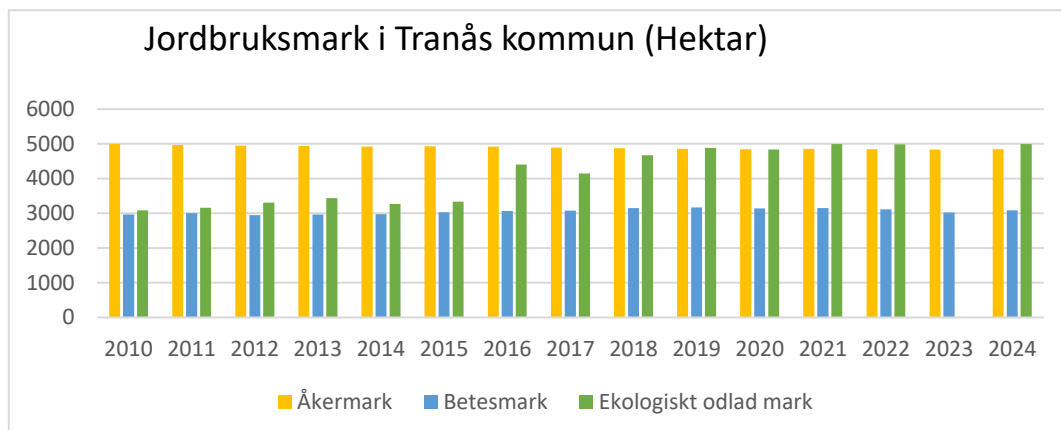
Diagrammet visar markanvändning Tranås kommun i hektar. Källa: SCB

Livsmedelsproduktion

Av kommunens sammanlagda yta är ca 20 % klassad som jordbruksmark och ca 60 % som produktiv skogsmark. De största sammanhängande jordbruksområdena finns längs Svartån och Säbydalen samt i anslutning till de större sjöarna i kommunen. I övriga delar dominerar skogsbruket med inslag av mindre jordbruksmarker. Tillsammans sysselsätter jord- och skogsnäringen i kommunen ca 220 personer. Det finns ca 150 jord- och skogsbruksföretag.

Källa: Jordbruksverket

Diagrammet visar att Åker- och betesmark *ligger* på en jämn nivå, däremot har odlad ekologisk mark en uppåtgående trend sedan 13 år tillbaka.

Källa: Jordbruksverket

Trend: Åkermark, betesmark och ekologiskt odlad mark ligger kvar på ungefär samma antal hektar i kommunen, vilket är bra.

Att jordbruksmarken inte minskar är bra för följande områden:

Livsmedelssäkerhet och lokal produktion - Bevarad jordbruksmark säkerställer att kommunen kan bidra till lokal livsmedelsproduktion och minskar beroendet av importerade livsmedel samt stärker beredskapen vid kriser.

Biologisk mångfald och ekosystemtjänster - Betesmarker och ekologiskt odlad mark gynnar biologisk mångfald genom att skapa livsmiljöer för pollinatörer, fåglar och andra arter. Ekologisk odling minskar användningen av kemikalier, vilket skyddar mark, vatten och djurliv.

Klimat- och miljöfördelar - Jordbruksmark fungerar som kolsänka och kan bidra till att minska klimatpåverkan. Ekologisk odling har ofta lägre klimatavtryck per hektar jämfört med konventionell odling.

Kulturarv och landskapsvård - Jordbrukslandskapet är en del av det svenska kulturarvet och bidrar till ett öppet och varierat landskap. Betesmarker hålls öppna tack vare betande djur, vilket förhindrar igenväxning.

Balans i markanvändning - Att marken inte minskar tyder på att kommunen lyckas balansera bebyggelseutveckling med bevarandet av jordbruksmark. Det är viktigt för en hållbar samhällsplanering.

Källor: Naturvårdsverkets rapporter:

- *En miljömässig hållbar livsmedelskonsumtion*
- *Underlag till styrmedelsanalyser för att hejda förlusten av biologisk mångfald i odlingslandskapet.*

Hållbart skogsbruk i Tranås kommun

Tranås kommuns skogar är certifierade enligt **FSC®** och **PEFC**. Att certifiera sitt skogsbruk innebär ett aktivt ställningstagande. En signal till marknaden och samhället att ett uthålligt skogsbruk är viktigt. Certifieringen bygger på att följa fastställda krav och att en oberoende part granskar att dessa uppfylls. Ett av kraven är att ha en uppdaterad grön skogsbruksplan som inte är äldre än tio år.

Under 2024 har Tranås kommun tagit fram en ny grön skogsbruksplan. Den nya planen, tillsammans med analyser av tidigare utfall, skapar goda förutsättningar för planering och målsättning för skogsbruket de kommande tio åren.

Tranås kommun har fem målklasser, utöver naturreservaten.

Naturreservat:

- Romanäs Naturreservat
- Ekbergsparkens Naturreservat
- Illerns Naturreservat
- Älmås Askskog

1. Naturvård orört (NO) – områden där målsättningen är naturvård och naturvärdena gynnas bäst av fri utveckling. 3,9% av total skogsmark.

2. Naturvård Skötsel (NS) – områden där naturvärdena är i behov av skötsel. 11,2% av total skogsmark.

3+4. Kombinerade mål (K) – områden där hänsyn till naturvärden, kulturmiljöer och/eller sociala värden är större än vid produktion med generell hänsyn.

- K - naturvård 13,2 % av total skogsmark
- K - produktion 14,1 % av total skogsmark.

5. Produktion med generell hänsyn (PG) – områden där målsättning är skogsproduktion med hänsyn tagen till naturvärden, kulturmiljöer och sociala värden, 57,6 % av total skogsmark.

Källa: Skogsbruksplan Tranås kommun

Boende och närmiljö

Boende och närmiljö utgör viktiga delar i utvecklingen av ett hållbart samhälle. En socialt hållbar stadsutveckling bygger på hur den fysiska miljön kan bidra till att skapa jämlika, trygga och attraktiva livsmiljöer för alla invånare, oavsett ålder, kön, socioekonomisk bakgrund eller ursprung.

Goda boendemiljöer kännetecknas av tillgång till grönområden, möjligheter till fysisk aktivitet och rekreation, samt närhet till utbildning, service, kulturutbud och välfungerande kommunikationer. Sådana miljöer stödjer inte bara människors hälsa och välbefinnande, utan skapar också förutsättningar för sociala möten och gemenskap, vilket i sin tur bidrar till en ökad upplevd trygghet.

Hälsofrämjande miljöer för barn – en grund för förebyggande folkhälsoarbete

Eftersom många levnadsvanor etableras tidigt i livet är det av särskild betydelse att hälsofrämjande insatser riktas till barns vardagsmiljöer. Barn påverkas i högre grad än vuxna av sin närmiljö, samtidigt som deras möjligheter att påverka var och hur de vistas är begränsade. Detta gör den fysiska miljön till en central faktor för barns hälsa, trygghet och utveckling.

Barns begränsade rörelsefrihet ställer specifika krav på närhet till trygga, tillgängliga och stimulerande miljöer. För barn med funktionsnedsättning kan en otillgänglig utformning innebära ytterligare hinder, vilket riskerar att förstärka ojämlikheter i hälsa och delaktighet.

Att skapa inkluderande miljöer med barnets bästa i fokus är inte enbart en folkhälsofråga – det är också en rättighetsfråga. Enligt Barnkonventionen, som är svensk lag sedan 2020, har barn rätt till en god hälsa (artikel 24), till lek, vila och fritid (artikel 31) samt till att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem (artikel 12). Planering och utformning av barnens miljöer bör därmed utgå från ett barnrättsperspektiv, där barns behov och rättigheter integreras i beslutsfattande och samhällsplanering.

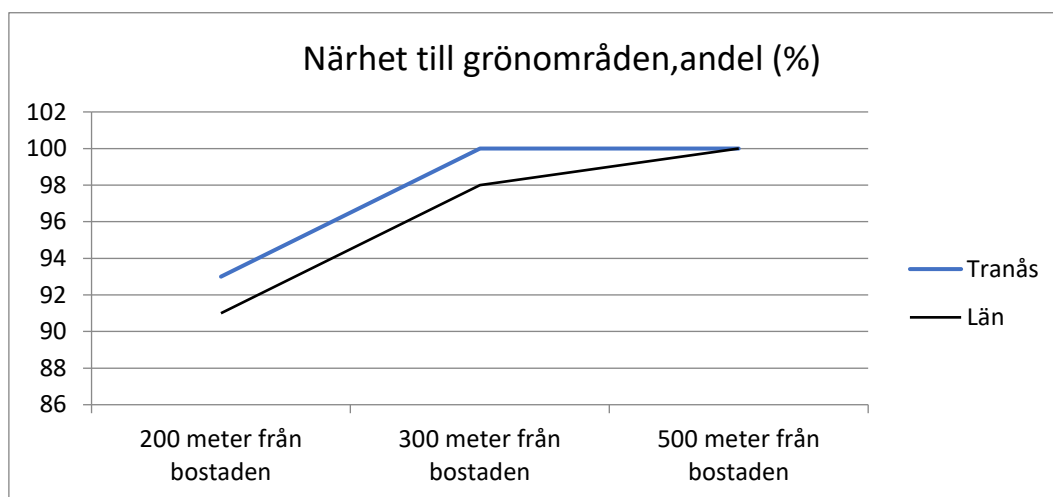
Det är även viktigt att notera att många av de åtgärder som stärker barns livsvillkor, såsom säkra gång- och cykelvägar, tillgång till grönområden, och anpassade utemiljöer, också gynnar andra grupper i samhället – exempelvis äldre

och personer med funktionsnedsättning. På så sätt blir barnens perspektiv en drivande faktor för ökad jämlikhet och social hållbarhet i det offentliga rummet.

Tillväxtavdelningen har arbetat in social hållbarhetsdimensionen och folkhälsoperspektivet i planprocessen i form av en checklista. Att i ett tidigt skede få med detta perspektiv bidrar till ett mer socialt hållbart Tranås kommun.

Närhet till grönområde

Närheten och tillgängligheten till ett grönområde har en stor betydelse för användningen och därmed de positiva hälsoeffekterna. Ett flertal studier visar att om grönområdet ligger längre än 300 meter från bostaden minskar användningen för den genomsnittlige brukaren snabbt. Minskningen gäller både mätt via antal besök och via antal minuter man vistas ute i grönområden per vecka. För barn, personer med funktionsnedsättning och äldre kan avståndet behöva vara ännu kortare än 300 meter.¹²

Källa: SCB

Diagrammet visar andel av tätortsbefolkningen och hur långt de har till grönområde. Det är samma statistik som redovisades förra året eftersom statistiken uppdateras vart femte år.

Bostadsförsörjningsprogram 2025-2035

Enligt lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska varje kommun med riktlinjer planera för bostadsförsörjningen i kommunen. Syftet med planeringen ska vara att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i

¹² [Människors hälsa och välbefinnande - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs.

Under hösten 2025 kommer det nya bostadsförsörjningsprogrammet att antas i kommunfullmäktige.

Vräkningar

Tuffa ekonomiska år i samhället har lett till att skuldsättningen hos Kronofogden ökar kraftigt, att man inte kan betala hyran är den vanligaste orsaken till vräkning. Antal barn som berördes av vräkningar alltså barn som är permanent boende samt de som är växelvis boende eller umgängesbarn hos den som blir vräkt har ökat i Sverige med 5% (711 barn).

I Jönköpings län har antal verkställda avhysningar ökat sedan 2022 och under 2024 blev 79 personer vräkta. Tranås kommun stod för 8 av dessa.

Antal verkställda avhysningar för barn med permanent boende i Tranås kommun uppgick till 4 stycken år 2024. Motsvarigheten för länet under samma period var 8 stycken. Barn med övrig boendeform (växelvis och umgängesrätt) där antalet verkställda avhysningar år 2024 även här uppgick till 4 stycken och i hela Jönköpings län handlade det om 14 stycken barn.¹³

Källa: kronofogden

¹³ <https://kronofogden.se/om-kronofogden/nyheter-och-press/pressmeddelande/2025-02-11-antalet-vrakningar-okar>

Levnadsvanor

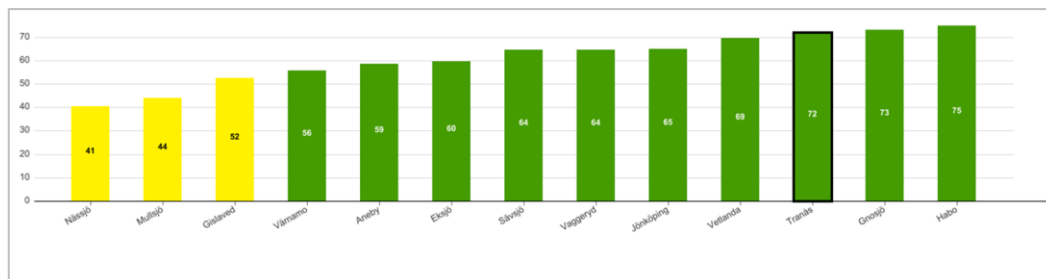
Levnadsvanor och vår livsmiljö har starka kopplingar till varandra, dessa två områden är hämtade ur både strategi för social hållbarhet samt strategi för ekologisk hållbarhet men har tydliga kopplingar till handlingsplan inriktning för tillväxt.

Levnadsvanor

Levnadsvanor är vanor som har stor betydelse för vår hälsa. Hur vi äter, dricker och rör på oss spelar roll för hur vi mår både fysiskt och psykiskt. Våra levnadsvanor påverkas av våra livsvillkor och samhällets normer. Arbetet med hälsosamma vanor genom hela livet omfattar fysisk aktivitet, psykisk hälsa, kost och goda matvanor, arbete mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel, men också vår livsmiljö.

Levnadsvanor i befolkningen, index (max= 100) 2024

Källa: RKA:s beräkningar baseras på uppgifter från Folkhälsomyndigheten Hälsa på lika villkor (HLV) samt Liv & hälsa (LH)

Detta är en sammanräkning av flera mått så som fetma andel (%) invånare med riskabla alkoholvanor, andel (%), invånare som är stillasittande mer än 7 timmar per dag, andel (%), invånare 18–84 år som är fysiskt aktiva minst 150 minuter per dag, andel (%) samt invånare som äter frukt och grönt mer än tre gånger/dag, andel (%). Kommuner mest högst värde får 100 och kommuner med lägst värde får 0. Ett högt värde indikerar goda levnadsvanor i befolkningen. I diagrammet jämförs Jönköpings läns kommuner där Näsås har sämst index 41 och Habo högst på ett värde 75. Tranås kommun ligger på ett indexvärde på 72.

Äldres hälsa

Tranås kommun har samma utmaningar som resterande kommunerna i Sverige med en högre andel äldre i sin befolkning. Detta innebär att målgruppen som kan bli aktuell för äldreomsorg kommer att öka. Samtidigt ser man på nationell nivå att andelen äldre med insatser från äldreomsorgen har minskat över tid.

Förebyggande och främjande arbete är en investering för ett hållbart och värdigt åldrande.¹⁴

Forskning visar att de som är äldre idag skiljer sig åt från tidigare generationer äldre. Dagens äldre är friskare och mer aktiva än tidigare generationer.

Jämförelsen mellan olika årskullar visar att den kognitiva förmågan har förbättrats dramatiskt och att förmågan att klara dagliga basala aktiviteter för att leva ett självständigt liv har ökat betydligt i västvärlden, över tid. Under senare år beror ökningen av medellivslängden i Sverige främst på minskad dödlighet i högre åldrar.¹⁵

Fallolyckor - fallskador

Risken för att falla ökar med stigande ålder bland annat beror det på av att man får svagare muskler, försämrad balans, nedsatt syn eller på grund av sjukdom. Majoriteten som drabbas av en fallolycka är 65 år eller äldre. Fallolyckor orsakar samhället stora kostnader och den enskilde stort lidande. Det är vanligast att ramla hemma i bostaden, många fallskador kommer också under vintern när det är halt ute. Det är vanligare att kvinnor bryter ben eller skadar skelettet vid ett fall

Förebyggande arbete är viktigt, att vara fysisk aktiv och att öva på balans minskar risken för fall samt att det är viktigt att få i sig tillräckligt med näring.¹⁶

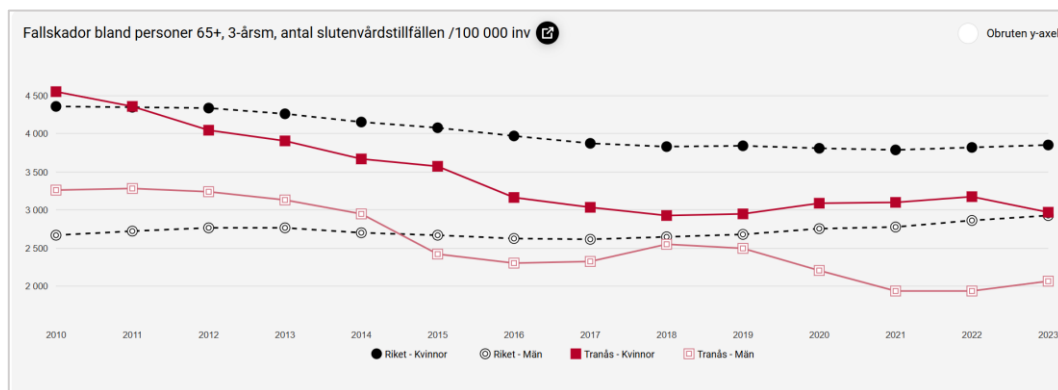
Källa: 1177

¹⁴ [Ekonomirapporten maj 2025](#)

¹⁵ [Rapport 21 70 är det nya 50](#)

¹⁶ [Att ramla när du blir äldre - 1177](#)

Fallskador bland personer 65+, 3 årsm, antal slutenvårdstillfällen /100 000 invånare

Källa: patientregistret, socialstyrelsen (kolada)

Diagrammet visar antal slutenvårdstillfällen till följd av fallskador bland personer 65+. Bryter vi ner detta så handlar det om 553 kvinnor och 544 män i Tranås kommun.

Projekt rehab-bistånd - Ett samarbete för ökad självständighet hos äldre

För att möta den demografiska utmaningen med en åldrande befolkning och främja god hälsa bland äldre, infördes våren 2025 ett nytt arbetssätt inom kommunen. Detta arbetssätt bygger på ett nära samarbete mellan arbetsterapeut, fysioterapeut och biståndshandläggare med målet att stödja individen i att upprätthålla och stärka sin självständighet samt förebygga fallolyckor.

Arbetet baseras på personliga möten med den äldre personen för att identifiera individuella mål och eventuella behov. Därefter utarbetas en skräddarsydd plan som kan innehålla åtgärder som grupp- eller individuell träning, hjälpmedelsförskrivning, bostadsanpassning och/eller fallförebyggande åtgärder. Vid mötet informeras även den enskilde om de sociala mötesplatser som kommunen tillhandahåller.

De framgångsfaktorer som hittills har observerats i det nya arbetssättet är en ökad självständighet, minskat behov av hemtjänstinsatser och ökad aktivitet i sociala sammanhang utanför hemmet.

En utmaning som teamet noterat är bostaden – det är ofta trappor utan hiss vilket är begränsade för många äldre.

Idrottsskolan 65+

Genom att utöva fysisk aktivitet förbättrar vi vårt välmående och vår psykiska hälsa och samtidigt minskar vi risken för fallskador. Att finnas i ett sammanhang när man blivit pensionär är en viktig friskfaktor. Idrottsskolan 65+ är en satsning för att förbättra folkhälsan och inspirera deltagarna till att våga testa nya aktiviteter. Deltagarna får prova 13 olika aktiviteter som fördelas under hela året. Man tester varje idrott tre gånger. Under 2024 deltog 50 personer. Könsuppdelningen har varit 25 kvinnor och 25 män.

Åldersspannet är från 65 år till 84 år. Idrottsskolan är ett samarbete mellan föreningar, Tranås kommun och RF-SISU Småland.

Seniorcentralen

Seniorcentralen fungerar som en social träffpunkt och nav för olika verksamheter som inriktar sig på att främja hälsan. Seniorcentralen erbjuder aktiviteter och arrangemang inom, förebyggande träning och rehabilitering, kost, minnesproblematik/demens, anhörigstöd.

Både Tranås kommun och Region samverkar kring seniorcentralen.

Seniorcentralen har olika samverkanspartner bland annat pensionärsföreningar, ideella organisationer och studieförbund. Några av alla aktiviteter som finns är sittande yoga, fallprevention, temaföreläsningar med ämnen som handlar om Atros, Våld i nära relationer, fullmakter, bedrägeri och säkerhet och smärta. På morgongympan ser man att det är övervägande kvinnor som kommer.

Åldersspannet av de som besöker träningslokalen är från 65 år – 92 år.

Seniorbad

Varje fredag erbjuds seniorer i Tranås en särskild möjlighet att komma till simhallen för att simma, basta, fika och umgås i en lugn och trygg miljö. Under dessa tillfällen hålls även vattenträning anpassad för målgruppen, utan extra kostnad, vilket gör det enkelt för alla att delta. Aktiviteten har blivit mycket populär med ett rekordantal på 65 personer vid ett och samma tillfälle och ett genomsnitt på cirka 40 seniorer som deltar varje fredag. Deltagarna vittnar om att de fått tillbaka en "fredagskänsla" – en positiv och efterlängtd social rutin som kanske saknats efter pensioneringen. Sammanfattningsvis har seniorbadet i Tranås simhall blivit en viktig mötesplats som bidrar till ökat välmående, trygghet och social samvaro för kommunens äldre invånare.

Tranås - Tillsammans för ett rikt liv som senior - dialogforum

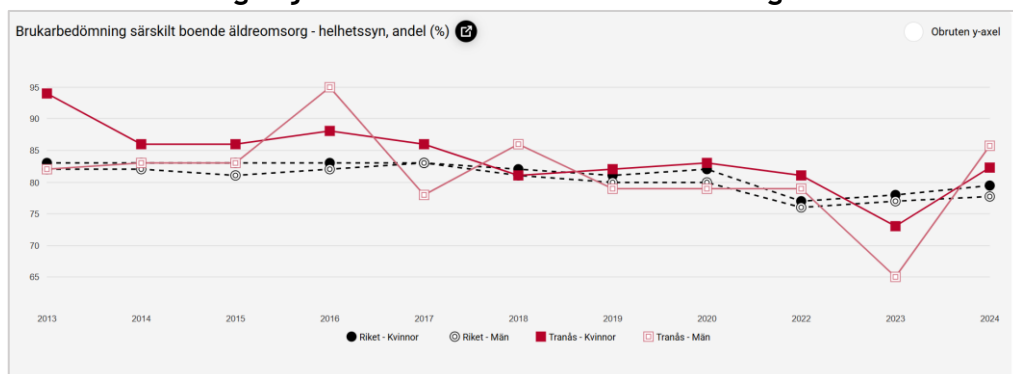
För att veta att vi gör rätt insatser så är det av stor vikt att fråga målgruppen själva. I december 2024 så anordnades ett sådant tillfälle tillsammans med Länsstyrelsen Jönköpings län, Region Jönköping tillsammans med Tranås kommun. Under kvällen var det rundabordssamtal och inbjudna var föreningar som möter målgruppen 65+. 10 föreningar och några representanter från Tranås kommun fanns med under kvällen.

Frågeställningarna utgick från de fyra hälsorna, psykisk, fysisk, social och den existentiella dimensionen, några saker som var återkommande under kvällen var:

- Att gå i pension kan utlösa psykisk ohälsa, eftersom det är en så pass stor livsomställning. Kan skapa identitetskris. Många känner oro inför pensionen. "Det behövs en kurs i hur man slutar arbeta"
- Minskade turer i kollektivtrafiken gör det svårare för äldre att ta sig runt, vilket begränsar det sociala livet.
- Många känner sig otrygga när det är mörkt ute, vilket gör att de stannar hemma.
- Det önskas åldersöverskridande mötesplatser, så att äldre och yngre kan mötas.
- Många känner sig otrygga med digitala tjänster, som Bank-id. Upplevelsen är att banker inte ställer upp för medborgarna. Även hemelektronik anses jobbigt, så som streaming. Seniorer behöver hjälp med digitaliseringen, förslag framkom om att skapa ett internetcafé för seniorer.

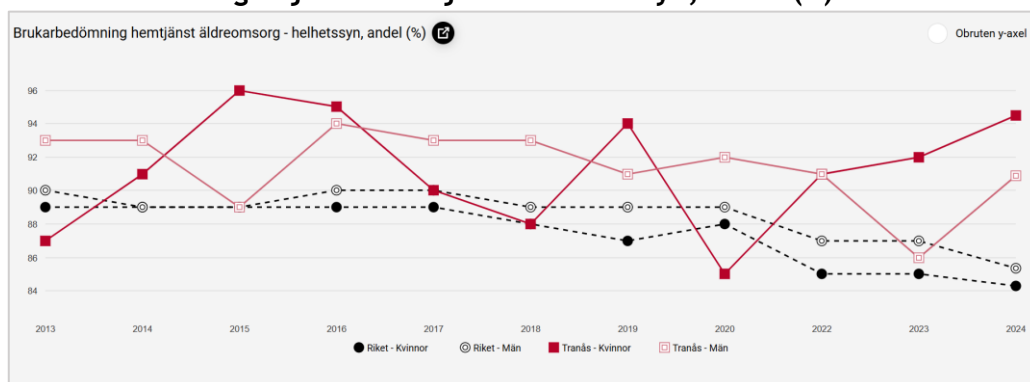
Brukarbedömning nöjdhet särskilda boende äldreomsorg

Källa: kolada

Tranås kommun ligger över rikssnittet när det gäller nöjdhet inom särskilda boende, männen är något mer nöjda än kvinnorna. Detta indikerar en positiv utveckling i bedömningen av äldreomsorgen i kommunen, som ligger över det genomsnittliga värdet.

Brukarbedömning nöjdhet hemtjänst - helhetssyn, andel (%)

Källa: Kolada

Till skillnad från nöjdheten inom särskilda boenden där männen var mer nöjda så är kvinnorna som har hemtjänst mer nöjda än männen. Även här ligger Tranås kommun bättre än riket.

Suicidpreventivt arbete

Under 2025 har en ny nationell strategi inom psykisk hälsa och suicidpreventions beslutats, den kallas "Det handlar om livet". Strategins vision är: Ett samhälle som främjar en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och där ingen bor hamna i en så utsatt situation att den enda utvägen upplevs vara självmord. I Tranås kommun samordnas det suicidpreventiva arbetet i form av en samverkansgrupp där både och tjänstepersoner inom kommunen samverkar med civilsamhälle vilket är en framgångsfaktor. Under året anordnas insatser som ska främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa detta sker bland annat under den suicidpreventiva veckan.

Hösten 2024 fick Tranås kommun sina första gula vänskapsbänkar, ett koncept som ursprungligen kommer från Kanada. Dessa bänkar ska uppmuntra till samtal om psykisk ohälsa. På bänken finns en skylt med en text och en QR kod som leder dig till olika hjälpsidor.

Statistik suicid

Socialstyrelsen rapporterade att antalet suicid ökade från 1569 år 2022 till 1617 under 2023.

Under perioden 2010–2023 tog 700 personer sina liv i region Jönköping (alltså ca 50 personer per år, dvs ca en person i veckan i snitt). Nedan presenteras självmordsstatistiken för Tranås kommun för 2010 - 2023 bearbetad av NASP

	Totalt antal självmord 2010–2023	Genomsnittligt SM-tal 2010–2023	Genomsnittligt antal invånare 2010–2023 i denna åldersgrupp
15–24 år	1	3,0	2276
25–44 år	14	24,2	4160
45–64 år	17	27,0	4513
65+ år	16	25,7	4491

Åldersfördelningen liknar den som man kan se för hela riket, där personer 45+år har de högsta självmordstalen och personer i åldern 15–24 år har den lägsta. Även könsfördelningen liknar den för hela riket med en kraftig övervikt av män.

Under perioden begick 38 män (79,2%) och 10 kvinnor (20,8%) självmord i Tranås kommun.

NASP (Nationellt centrum för suicidforskning och prevention) har till uppgift att följa självmordsutvecklingen i Sverige och att även följa utvecklingen i Europa och världen i övrigt. En gång per år presenteras nya självmordsdata för Sverige. Uppgifterna hämtas (med viss fördröjning) från Socialstyrelsens dödsorsaksregister och bearbetas vidare vid NASP.¹⁷

Under hela 2024 fick räddningstjänsten in 39 larm om suicid. Fram till juni 2025 uppgick antalet till 29 stycken. Man kan se en kraftig ökning av dessa larm från 2018 och framåt. Det är övervägande kvinnor som står för larmen gällande hot om suicid medans männen är mer tysta och inte söker vård. Utifrån detta så är det av stor vikt att vi vågar fråga och att vi vågar att prata om psykisk hälsa.

Psykisk hälsa barn och unga

Alla elever i Tranås kommun får fylla i en enkät i varje stadiet med ett efterföljande enskilt hälsosamtal. Utifrån denna statistik så ser man att tjejer i åk 8 och första året i gymnasiet upplever mer stress, mer oro och rädsla, mer ledsen och nedstämdhet än killar. Killar upplever sig vara mer nöjda med sig själva och mår generellt bättre än tjejer. I åk 4 var skillnaden mycket liten mellan tjejer och killar. Hälsosamtalen görs av skolsköterskorna

Hälsocenter

Hälsocenter i Tranås är ett samverkansarbete mellan Tranås kommun, region Jönköpings län, vårdcentralerna i kommunen och en mängd olika lokala organisationer, aktörer och föreningar. Syftet med Hälsocenter är att genom ett hälsofrämjande och förebyggande arbetssätt ge stöd till att förbättra invånarens fysiska, psykiska, sociala och existentiella hälsa. Målgruppen är invånare som på grund av sin livsstil eller utifrån flera levnadsvanor har risk för framtida ohälsa. . Under 2024 och 2025 har Hälsocenter utökat sina aktiviteter och samverkanspartners. Under maj 2025 var det 54 stycken personer inskrivna. De flesta som kommer till Hälsocenter har fått fysisk aktivitet på recept (FaR). Till exempel så kan man gå på vattengympa, diabetesskola (flera olika språk), stavgångsgrupp, kurs i hälsosamma matvanor, cirkelträning, Dans för hälsa, boxning, Må bra med kultur, låna en Hälsopåse på biblioteket, målar kurs i samarbete med NBV mm.

¹⁷ <https://ki.se/nasp/statistik/sjalmvord-i-varje-lan-i-sverige>

Hälsocenter projekt förrehabilitering 250101-251231

Projekt Förrehabilitering är till för individer som en längre tid varit i offentlig försörjning. Har sjukdom och/eller ohälsa som hinder för arbete eller studier. Har en aktivitetsnivå på under 10 timmar per vecka. Målet är att klienterna efter avslutat projekt, genom stegvis förflyttning ska kunna ta del av ordinarie arbetslivsinriktad rehabilitering. På Hälsocenter får klienterna stöd och hjälp för att förbättra sin hälsa och livskvalité genom ett individuellt program med coachning och hälsofrämjande aktiviteter såsom träning, naturupplevelser och eget skapande - både individuellt och tillsammans med andra.

ANDTS (Alkohol, Narkotika, Doping, Tobak och spel om pengar)

Gårdsförsäljning

Från och med den 1 juni finns det möjlighet att bedriva gårdsförsäljning av alkohol i Sverige. Folkhälsomyndigheten har tagit fram regler som kompletterar lagens nya bestämmelser. För att bedriva gårdsförsäljning krävs ett särskilt tillstånd från kommunen. Förutsättningarna för att kunna få ett tillstånd är enligt alkohollagen att

- tillverkaren är juridiskt och ekonomiskt oberoende av andra tillverkare av alkoholdrycker.
- tillverkarens årsproduktion inte överstiger viss volym.
- försäljningen sker från den plats där den karaktärgivande delen av tillverkningen av den aktuella alkoholdrycken sker. Tillverkare av vin ska dessutom tillverka vinet av druvor som uteslutande kommer från tillverkarens egna odlingar.

Gårdsförsäljning får enbart ske till konsumenter som har deltagit i ett kostnadsbelagt besöksarrangemang som har anknytning till den alkoholdryck som tillståndet gäller. I samband med arrangemanget ska information lämnas om alkoholens skadeverkningar.

Försäljningen av de egentillverkade alkoholdryckerna till varje konsument vid samma besökstillfälle får inte överstiga följande:

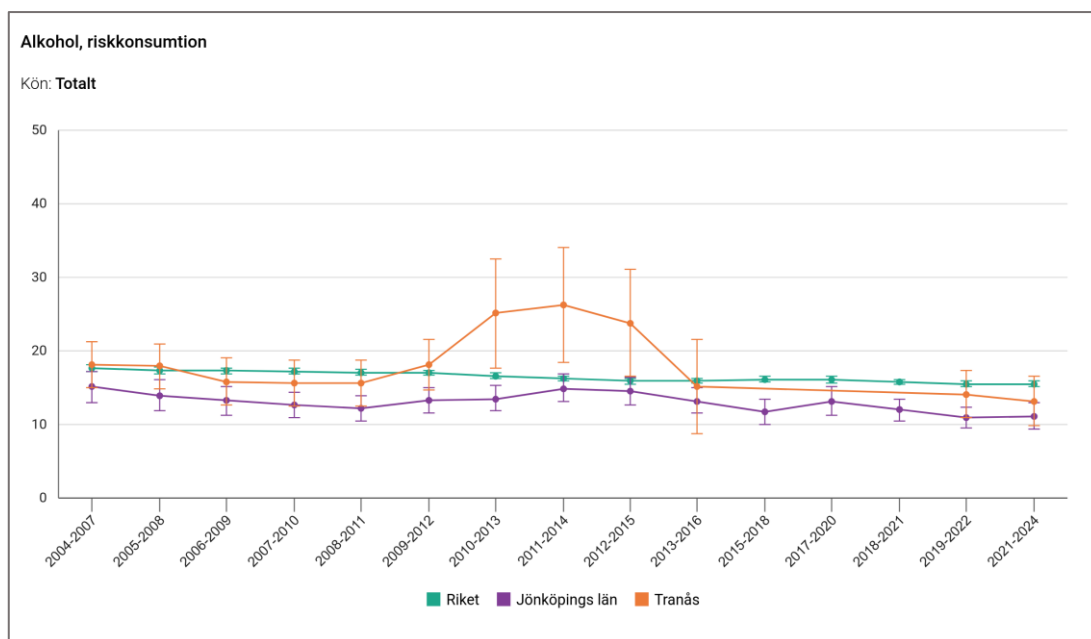
- 0,7 liter spritdrycker
- 3 liter vin
- 3 liter starköl
- 3 liter andra jästa alkoholdrycker.

(Källa folkhalsomyndigheten.se)

Tranås kommun har inte i dagsläget mottagit några ansökningar om tillstånd för gårdsförsäljning men är redo att påbörja tillståndsprövning den dagen ansökningar inkommer.

Invånare med riskkonsumtion av alkohol

Redovisningen i diagrammet nedan bygger på frågor i Nationella folkhälsoenkäten och de utgår från frågeinstrumentet AUDIT (Alcohol Use Disorder Identification Test). Audit har utvecklats av världshälsoorganisationen WHO i syfte att identifiera personer vars alkoholkonsum kan skada deras hälsa. Tranås kommun har en andel på 13,2% och ligger lägre än rikets 15,5%. Dock något högre än länet som har en andel på 11,1% gällande alkohol, riskkonsumtion.¹⁸

Källa: Folkhälsomyndigheten

Lustgas

En ny lag träder i kraft den 1 juli 2025 gällande försäljning av lustgas. Det kan orsaka allvarliga skador på nervsystemet, särskilt vid upprepad användning.

- Du måste vara över 18 år för att köpa lustgas
- Det är förbjudet att köpa lustgas i berusningssyfte
- Endast mycket små mängder åt gången får köpas av privatpersoner

(Källa FOHM)

¹⁸ [Kärnindikatorer - kommunnivå](#)

Användningen av lustgas nationellt har minskat sedan 2022 utifrån CANS:s nationella skolundersökning 2024. Tranås kommun uppvisar samma trend.

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)

I CAN:s nationella skolundersökning 2024 redovisas resultat från de årliga undersökningarna om erfarenhet av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar bland elever i årskurs 9 och gymnasiets år 2.

I senaste rapporten framgår det att alkoholkonsumtionen bland svenska skolungdomar har minskat över tid men har de senaste åren planat ut.

Andelen elever i gymnasiets år 2 som spelat om pengar fortsätter att öka nationellt. Ökningen är särskilt tydlig bland pojkar där andelen som spelat om pengar de senaste 12 månaderna har ökat från 27 % år 2019 till 43% år 2024.

Snusandet har ökat i båda årskurserna under de senaste åren och ligger år 2024 på 16 procent i årskurs 9 och 29 procent i gymnasiets år 2. Vitt snus är den vanligaste snussorten bland ungdomar.

Cigarrettrökning har minskat mycket sedan 2010-talet. Under de senaste tre åren har det dock inte skett någon fortsatt nedgång utan en liten, statistiskt signifikant uppgång bland eleverna i gymnasiets år 2

Det var 6 procent av niondeklassarna och 15 procent av gymnasieeleverna som använt narkotika någon gång. Bland de elever som använt narkotika var det vanligaste preparatet cannabis¹⁹

Tranås kommun

Narkotika

Under hösten 2025 kommer det att vara en ny mätning av narkotikaspår i avloppsvattnet, denna mätning kommer att ske i alla länets 13 kommuner.

Under 2024 och under våren 2025 har det varit informationskampanjer riktade till elever i skolor och till föräldrar på föräldramöten med fokus på droginformation.

En viktig aspekt är att attityden till narkotika har förändrats över tid. Forskning och lokal erfarenhet visar att droganvändning inte längre är begränsad till specifika grupper då narkotikaanvändare finns idag i alla samhällsklasser. Detta

¹⁹ Selling L. (red.), CAN:s nationella skolundersökning 2024. Stockholm:

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN); 2024. Rapport 230.

gör det förebyggande arbetet mer komplext och kräver bredare informationsinsatser.

Dopning

Dopning innebär att använda otillåtna dopningsklassade substanser för att öka sin fysiska prestationsförmåga. Det finns olika lagstiftningar för vilka preparat som klassas som dopning inom idrotten samt inom samhällsdopning. En preventiv metod som syftar till att minska användningen av och tillgången på anabola androgena steroider och andra dopingpreparat på gym och träningsanläggningar heter 100% ren hårdträning. Gym och träningsanläggningar utvecklar ett långsiktigt förebyggande arbete mot doping genom utbildning, policy, tillsyn, lokal samverkan och offentligt ställningstagande. Över 600 gym är anslutna till metoden i Sverige. Tranås kommun har ett diplomerat gym.

Polisen arbetar på samma sätt med dopning som med narkotika, de gör systematiska kontroller och tillslag.

Tobak

Spel om pengar

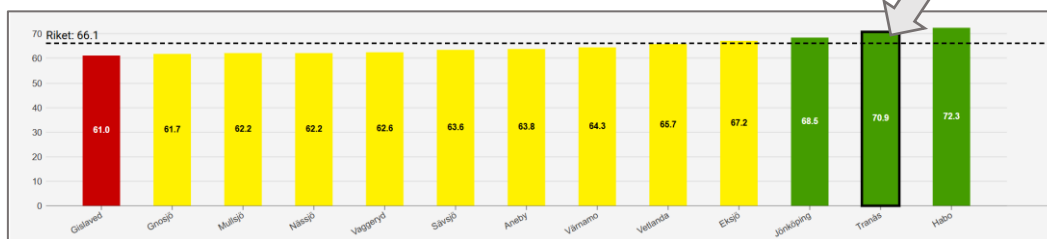
Det förebyggande arbetet gällande spel om pengar har stora utmaningar och kommunerna har ett arbete att göra. Ur ett folkhälsoperspektiv kan spel om pengar kan leda till allvarliga problem som psykisk ohälsa, ekonomiska svårigheter och socialt utanförskap. Det påverkar inte bara den som spelar, utan även anhöriga och samhället i stort. Att arbeta förebyggande samt erbjuda stöd kan minska riskerna för att spelproblem uppstår eller förvärras.

Fysisk aktivitet

Vi rör oss allt mindre idag och vårt rörelsemönster har ändrats på grund av digital teknik, stillasittande jobb och en ökad användning av motordrivna transportsätt. Fysisk inaktivitet ökar risken för sjukdomar som typ 2-diabetes, hjärtproblem, vissa cancerformer och besvär i nacke och axlar. Stillasittande är därför ett stort hälsoproblem. Fysisk aktivitet främjar hälsan och bidrar till en förbättrad psykisk hälsa, förbättrad inlärning, koncentration och sömnkvalitet.

Invånare 18–84 år som är fysiskt aktiva minst 150 minuter per vecka/andel (%)

Källa: Folkhälsomyndigheten, HLV (kolada)

I diagrammet ovan kan vi se alla länets 13 kommuner i jämförelse med varandra utifrån fysisk aktivitet. Tranås (70,9 %) ligger tillsammans med Habo och Jönköping i topp. Några av förklaringarna till detta fina resultat skulle kunna bero på att Tranås har ett rikt förening- och friluftsliv.

Övervikt och obesitas

Övervikt och obesitas är ett av våra allvarligaste folkhälsoproblem. I dag har hälften av alla vuxna män, nästan hälften av alla kvinnor och vart femte barn i åldern 6–9 år övervikt eller obesitas. För att förebygga övervikt behövs många olika åtgärder där fysisk aktivitet och mat är en viktig del.

Levnadsåren mellan 20 och 40 år verkar vara en period där BMI ökar mycket. I alla åldersgrupper finns det könsskillnader, men det finns också socioekonomiska och regionala skillnader i förekomsten av övervikt och obesitas.

Under perioden 2004–2024 nationellt ökade andelen vuxna 16–84 år med antingen övervikt eller obesitas, från 46 procent till 54 procent (figur 1). Den procentuella ökningen under de senaste 20 åren är störst bland de yngsta (16–29 år), från strax över 20 procent till strax över 30 procent.

År 2024 var förekomsten 51 procent i gruppen 30–44 år och 64 procent bland 45–64-åringar. Det fanns även skillnader utifrån kön, utbildningsnivå och födelse land. Övervikt eller obesitas var till exempel vanligare bland män än kvinnor, 59 respektive 48 procent. Däremot var andelen med obesitas 18 procent för båda könen.²⁰

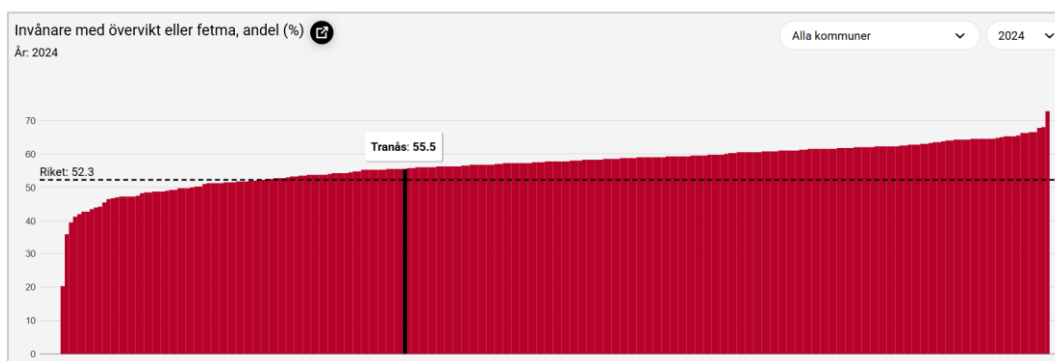
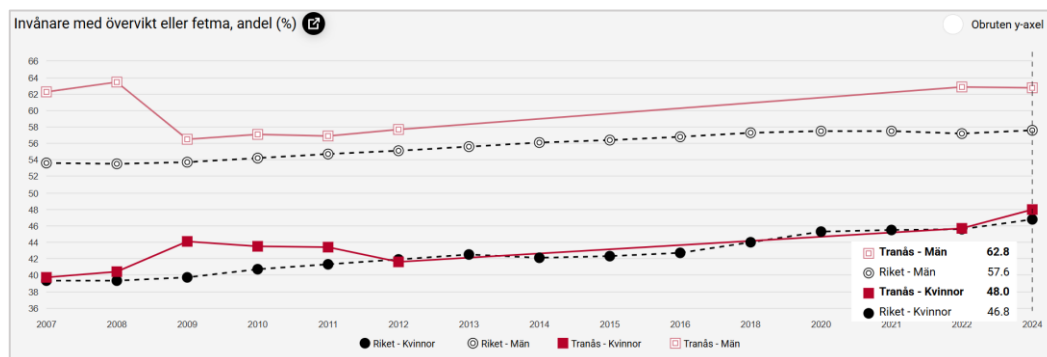
BMI, Body Mass Index är ett mått som bygger på förhållandet mellan längd och vikt. BMI över en viss gräns klassas som övervikt. Om BMI överskrider en högre gräns klassas det som obesitas.²¹

²⁰ [Statistik om övervikt och obesitas hos vuxna – Folkhälsomyndigheten](#)

²¹ [Övervikt och obesitas](#)

Invånare med övervikt eller fetma, Tranås, andel (%)

Källa: Folkhälsomyndigheten, Hälsa på lika villkor, HLV (kolada)

I diagrammen ovan visas andelen invånare i Tranås Kommun med övervikt eller fetma, andel (%). Resultatet kommer från den nationella folkhälsoenkäten Hälsa på lika villkor, (HLV). I Tranås kommun har 55,5% av befolkningen en övervikt eller fetma. Jämför vi oss med riket så ligger vi marginellt högre. I riket är andelen 52,3%. Vi ser även att det är fler andel män än kvinnor som har en övervikt eller fetma.

Vårdcentralen Bra Liv i Tranås ser en ökad efterfrågan på de "enkla" lösningarna så som viktreducerande läkemedel. Vårdcentralen arbetar för att de som tar dessa läkemedel även ska göra en beteendeförändring, en fysioterapeut bör kopplas in för att få till aktiviteter samt att Hälsocenter blir involverat. Det är slutenvården som förskriver detta läkemedel.

De vanligaste diagnoserna på vårdcentralen Bra Liv är högt blodtryck men de ser en ökande trend med diabetes typ 2, även fetma ökar (198 stycken). Den psykiska ohälsan är även den en ökande grupp. Just nu är det 28 stycken som är

sjukskrivna till följd av stressrelaterade besvär av totalt 99 sjukskrivna på vårdcentralen Bra Liv, Tranås.

En annan del som ökar är inflödet från företagshälsovården där vardagslivet hos patienterna inte fungerar i kombination med det stressrelaterade arbetet patienten har.

Konsumtion och avfall

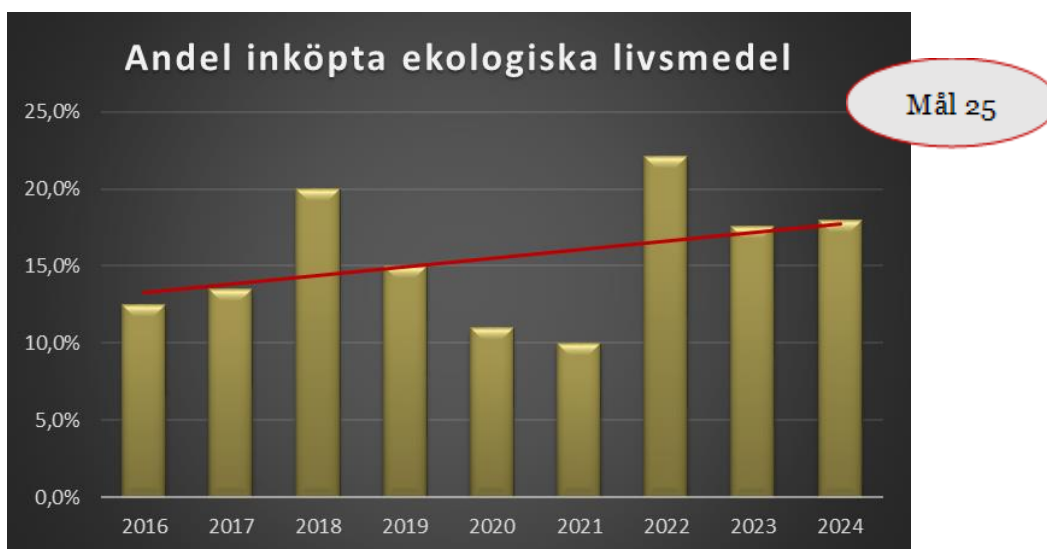
Livsmedel

Tranås kommun följer den regionala livsmedelsstrategin²² med målet ”Nära till bra mat”. Det innebär att det ska vara enkelt att producera, sälja och välja livsmedel som är bra för miljön, klimatet och hälsan – samtidigt som de skapar sysselsättning och tillväxt i regionen.

Inköp som gjorts under 2024 av svensk råvara och svensktillverkat i Tranås kommun:

- Svensk råvara 51 %
- Svekologiskt 11 %
- Tillverkningsland Sverige 66 %

Kostavdelningen har under 2024 inhandlat 18 % ekologiska varor.

Källa: Tranås kommuns kostavdelning.

²² <https://utveckling.rjl.se/strategier--handlingsplaner/livsmedelsstrategin/>

Matsvinn - Grundskola

Kostavdelningen arbetar aktivt för att minska matsvinnet. Matsvinn uppstår när fullt ätbar mat slängs i onödan. I Sverige kastas årligen cirka 1,3 miljoner ton mat, vilket motsvarar utsläpp på omkring 500 000 ton växthusgaser – lika mycket som 200 000 bilar släpper ut under ett år.

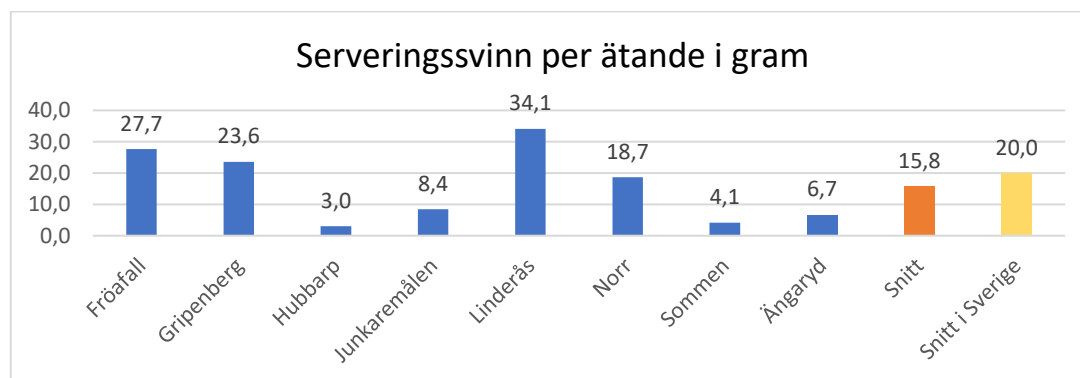
Att slänga mat är kostsamt – för miljön, klimatet och plånboken. Därför är det viktigt att vi alla gör vad vi kan för att minska matsvinnet. I förskolor, skolor och äldreboenden beror matsvinnet sällan på att det lagas för mycket mat, utan snarare på att maten inte äts upp. Orsakerna kan vara många – allt från brist på aptit till en stressig måltidssituation. För att minska svinnet behöver vi därför fokusera på att skapa goda förutsättningar för att maten faktiskt äts upp. Det kan handla om att öka trivselen kring måltiden, skapa lugn och ro, samt ge tillräckligt med tid för att hinna äta i lugn och ro.

Enligt Agenda 2030 ska matsvinnet halveras till 2030. De offentliga måltidsverksamheterna har potential att bidra både till globala mål, det nationella etappmålet samt mål för den egna verksamheten och kommunen.

Serveringssvinn

Med serveringssvinn menas den mat som ställts fram men som inte nått matgästens tallrik och slängs för att den inte kan tas tillvara.

Källa: Livsmedelsverket

Serveringssvinn

- Antalet elever i grundskolan 2124 stycken.
- Serveringssvinn/dag – 15,8 gram
- Antal skoldagar 180

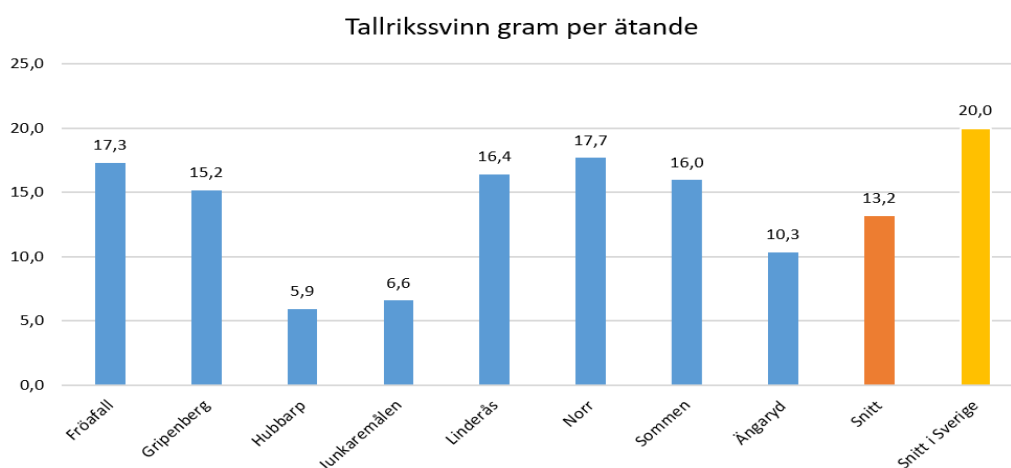
6040 kg/år slängs vid serveringen, vilket ger 23 596 portioner
Råvarukostnad 1 portion = 14 kr

Totalt: serveringssvinnet kostar årligen 330 348 kr

Tallrikssvinn

Med tallrikssvinn avses all mat som skrapas av från tallriken, det vill säga som matgästen tagit eller fått upplagt men valt att inte äta upp. *Källa: Livsmedelsverket*

Tallrikssvinn

- Antal elever i grundskolan 2124 stycken.
- Antal skoldagar 180
- Frånvaron är ca 8%.
- Antal gram som slängs för varje ätande är 15 gram

5275 kg slängs från tallrikarna, vilket ger 20 608 portioner
Råvarukostnad 1 portion = 14 kr

Totalt: tallrikssvinnet kostar årligen 288 512 kr

För att relatera till något så räcker portionerna till 2 månaders drift av Fröafallsskolan som har ca 310 elever.

Totalt kostar serverings- och tallrikssvinnet kommunen ca. 600 000 kr/år.

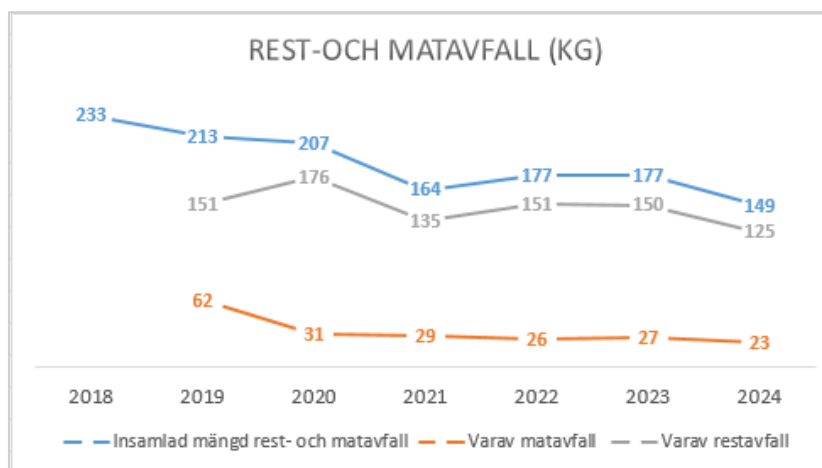
Trend: Tranås kommun ligger under riksnittet både när det gäller tallriks- och serveringssvinn. Arbetet med att skapa de bästa förutsättningarna för att maten som serveras också äts upp är därför fortsatt prioriterat.

Källa Kostavdelningen Tranås kommun

Avfall och återbruk

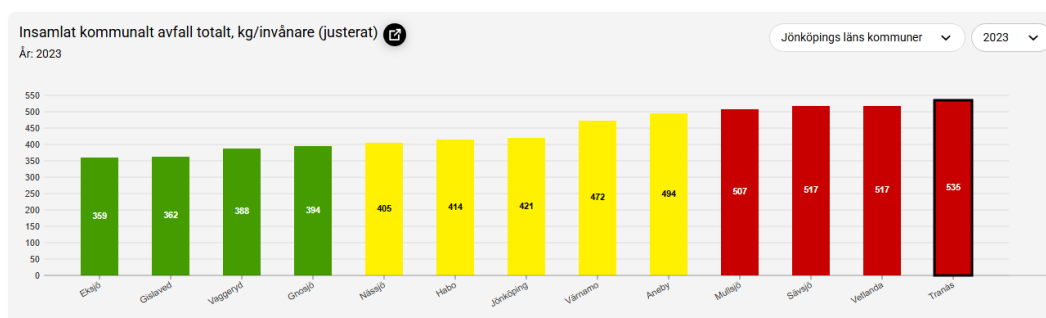
I Tranås kommun strävar vi efter att minska avfallet och maximera återbruket, som en del av vårt bredare miljö- och hållbarhetsarbete.

Under 2024 samlades 149 kg rest-och matavfall in per person. Utav det var 125 kg brännbart och 23 kg matavfall.

Källa: Avfallsavdelningen Tranås kommun

Tranås kommun ligger sämst till med insamlat avfall totalt, i Jönköpings län. Det kan bero på att vi är enda kommunen som inte infört 4 facks-systemet i Jönköpings län. Införandet av 4-fackssystem kan minska mängden restavfall med upp till **30–40 %**, enligt erfarenheter från flera svenska kommuner som infört systemet. Minskningen beror på att mer avfall sorteras rätt direkt i hemmet, vilket leder till att större andel material kan återvinnas istället för att gå till förbränning. Källa: *Avfallsverige.se*

Trend: är svagt nedåtgående. Av erfarenhet från andra kommuner så kommer restavfallet minska när fyrfackssystemet införs.

Återbrukshuset och pantmaskinen på Återvinningscentralen

Under 2024 såldes varor för totalt **504 919 kronor** i återbrukshuset, produkter som annars hade gått till avfall. På denna försäljning betalar kommunen 25 % i moms. Juli månad var det 2000 fler besök än tidigare år på återvinningscentralen. Under flertalet dagar registrerades över 600 bilar.

Återbrukshuset	Inkomst
Försäljning återbrukshuset 2023	400 000 kr
Försäljning återbrukshuset 2024	504 919 kr

Pantmaskinen juli – dec 2024	Antal
Antal pantförpackningar	719 953 stycken
Ej pantbara	38 008 stycken

Pantmaskinen har varit populär under 2024. När man pantar i maskinen kan man skänka sin pant till cancerfonden eller till idrottsföreningar annars kan man få panten i presentkort hos mataffärer eller få den som swish.

Kommunen fick 65 372 kronor i ersättning för skötsel och städning av pantmaskinen under 2024, vilket bidrar till att täcka kostnaderna för återvinningssystemet. När det gäller utländska burkar så återvinns de men genererar ingen pant. Den insamlade panten **sparade in 64,277 kg koldioxid**.

Källa Avfallsavdelningen Tranås kommun

Hållbar upphandling - nuläge och utvecklingsbehov

Hållbara upphandlingar är ett område som släpar efter inom det breda hållbarhetsarbetet. Trots att offentlig upphandling har stor potential att driva på en grön omställning, så är det en lång väg till att lyckas integrera hållbarhetskraven vid inköp.

Ansvarsfördelning i upphandlingsprocessen

- **Verksamheterna** ansvarar för att definiera krav i upphandlingar, inklusive hållbarhetskrav. **Uppföljning av ställda krav** är verksamheternas ansvar, både vad gäller produkter och tjänster.
- **Upphandlingsenheten:** Stödjer verksamheterna genom att säkerställa att de följer lagen om offentlig upphandling (LOU) och finns tillgänglig under hela upphandlingsprocessen.

Hinder för hållbar upphandling i Tranås kommun

Resursbrist – Det råder en generell brist på specialistkompetens inom hållbarhetskriterier vid verksamheternas upphandling. Dessutom saknas ett systematiskt arbetssätt för att säkerställa att hållbarhetsaspekter integreras konsekvent i hela upphandlingsprocessen. Bristen på resurser påverkar även möjligheten till uppföljning, vilket försvårar kontrollen av att ställda krav efterlevs i praktiken.

Kunskapsbrist – Verksamheterna saknar tillräcklig kunskap och vägledning kring hur miljömässiga och sociala krav kan formuleras och tillämpas på ett effektivt sätt. Detta försvårar möjligheten att ställa relevanta och verkningsfulla hållbarhetskrav.

Avsaknad av kommunövergripande arbetssätt - Det finns inget gemensamt ramverk eller vägledande struktur för hållbar kravställning inom kommunen. Detta leder till otydlighet, varierande ambitionsnivåer mellan olika verksamheter och risk för ineffektivitet.

Källa: Upphandlingsavdelningen och SKR²³

²³<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/upphandlinginkop/hallbarupphandling.28109.html>

Exempel på hur förskolan arbetar utifrån Ekologisk hållbarhet

Vardagliga handlingar med stor betydelse

Förskolorna i Tranås arbetar aktivt med ekologisk hållbarhet i det dagliga arbetet. Det finns ett medvetet förhållningssätt till hur resurser används, och barnen involveras i hållbara val redan från tidig ålder.

Exempel på hållbarhetsarbete:

Smart användning av material

Barnen uppmuntras att rita på båda sidor av pappret och använda skräpmaterial som kartonger i skapande och lek.

Återvinning i praktiken

Nära återvinningsstationer gör det möjligt för barnen att delta i sortering av återvinning – ett lärande i vardagen.

Resurshushållning

Barnen lär sig att inte slösa med vatten och att släcka lampor när de lämnar ett rum – små vanor som gör stor skillnad.

Minskat matsvinn

Tack vare tillagningskök i egen regi och daglig uppdatering om närvaro är matsvinnet lågt.

Fokus på djur och natur

Naturen är en viktig del av undervisningen. Alla förskolor använder boken *Skräphjältarna* i samband med skräpplockning och skräpplockardagar.

Grönare matvanor

Vegetarisk kost serveras flera gånger i veckan som en del av en hållbar livsstil.

Vår livsmiljö

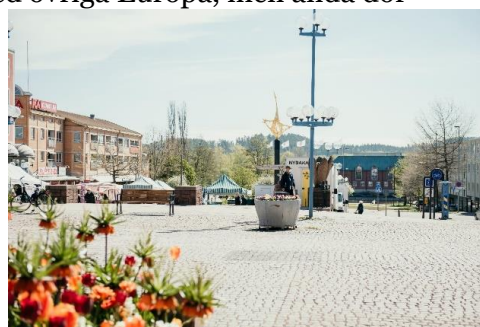
Luft

Luftföroreningar är ett av de områden som har direkt koppling till människors hälsa. I Tranås är Storgatan särskilt utsatt, främst på grund av vägtrafik och dubbdäck.

Modellberäkningar visar att luftkvaliteten påverkas av trafikmängd, gatubredd, husens höjd och väderförhållanden.

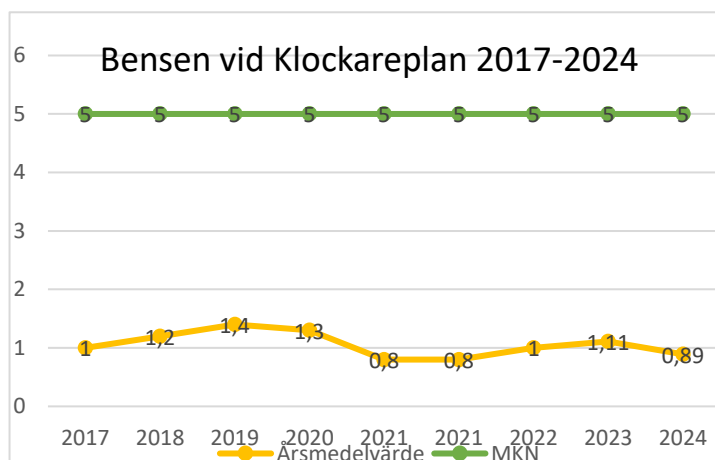
Trots att halterna av partiklar (PM₁₀) och bensen har minskat i många kommuner de senaste fem åren, kvarstår problem – särskilt med kvävedioxid. En bidragande orsak är ökningen av dieslbilar, som släpper ut mer kvävedioxid än andra fordon. Dubbdäck och bromsskivor bidrar också till höga partikelhalter.

Sverige har relativt låg luftförorening jämfört med övriga Europa, men ändå dör omkring 7 600 personer i förtid varje år på grund av exponering för kvävedioxid och partiklar. De samhällsekonomiska kostnaderna uppskattas till 56 miljarder kronor årligen.

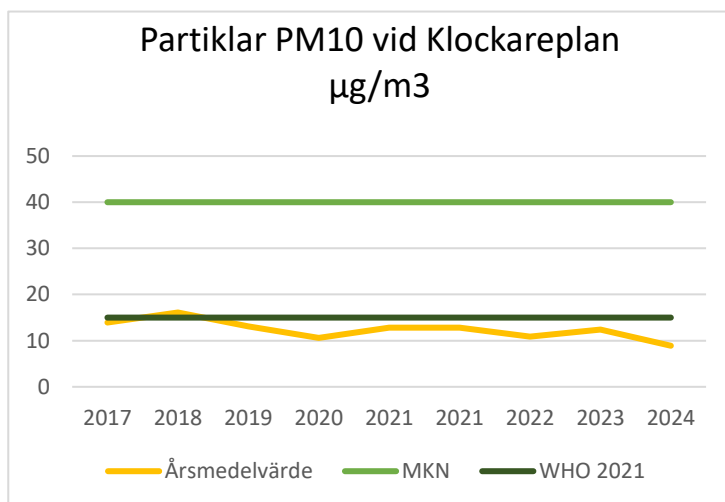

Följande diagram visar luftberäkningar ifrån Klockareplan storgatan

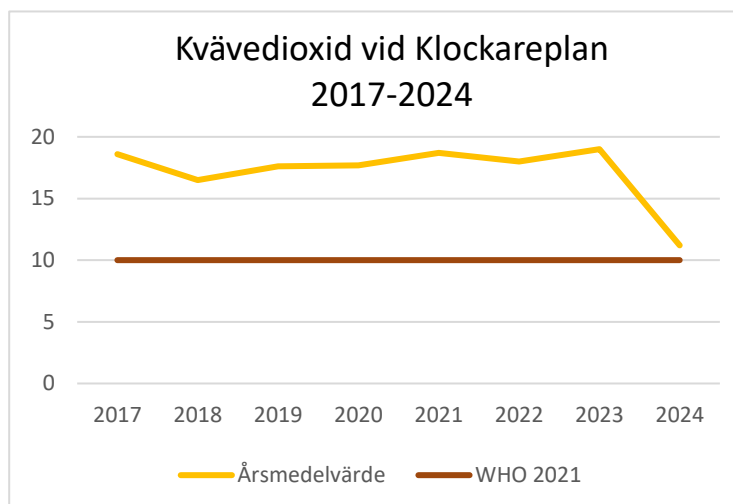
Bensen ligger bra och långt under gränsvärdet.

Partiklar ligger bra till och under både MKN och WHO:s gränsvärden.

Kvävedioxid har gått ner under 2024.

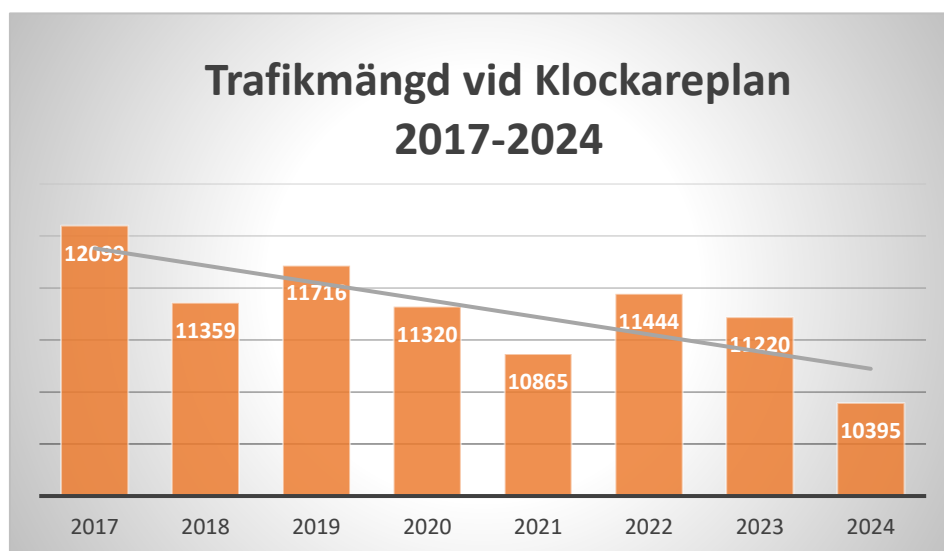
Trend: Värdena går ner under 2024 på bensen, PM10 och kvävedioxid, en orsak till det kan bero på att körande fordon minskade vid Klockareplan då Torggatan var stängd för reparation av stadshotellet.

Källa: Luftvårdsförbundet och Rapport Luft och miljö 2023, naturvårdsverket utförd av IVL svenska miljöinstitutet²⁴

²⁴ <https://www.naturvardsverket.se/publikationer/1300/978-91-620-1308-0/>

Trafik Klockareplan

När det gäller trafikmängden och luftvärdena så ser man att de följer varandra. Under 2024 minskade mängden trafik på Klockareplan med drygt 800 bilar/dygn. . En orsak kan vara att Torggatan stängdes under en stor del av året, då ombyggnationen av Hotellet genomfördes. Många bilister valde Ågatan eller Nygatan istället för Storgatan.

Källa: mätning från Samhällsbyggnadsförvaltningen Tranås kommun.

Trend: Nedåtgående, mellan år 2023–2024 sjönk antalet resor vid Klockareplan med ca 825 bilar/dygn.

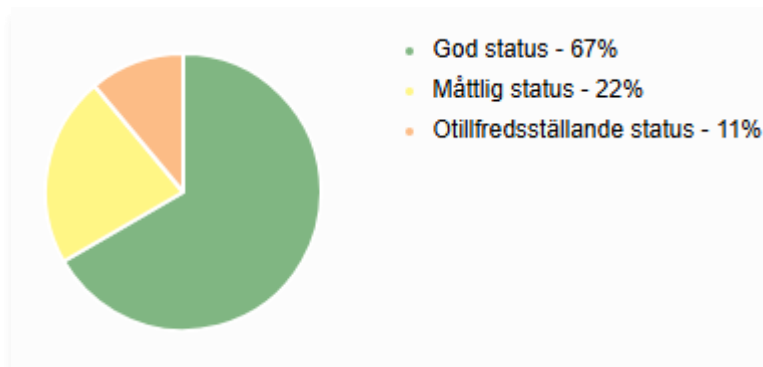

Vatten - Ekologisk status

Ekologisk status visar hur vattenmiljön mår och bedöms utifrån biologiska faktorer som växt- och djurliv, syrenivåer, övergödning, försurning och möjligheten för arter att sprida sig i vattendraget. Dessa faktorer avslöjar om vattnet är påverkat av mänsklig aktivitet. Bedömningen sker inom vattenförvaltningens sexåriga cykler.

Ekologisk status 9 sjöar i Tranås kommun

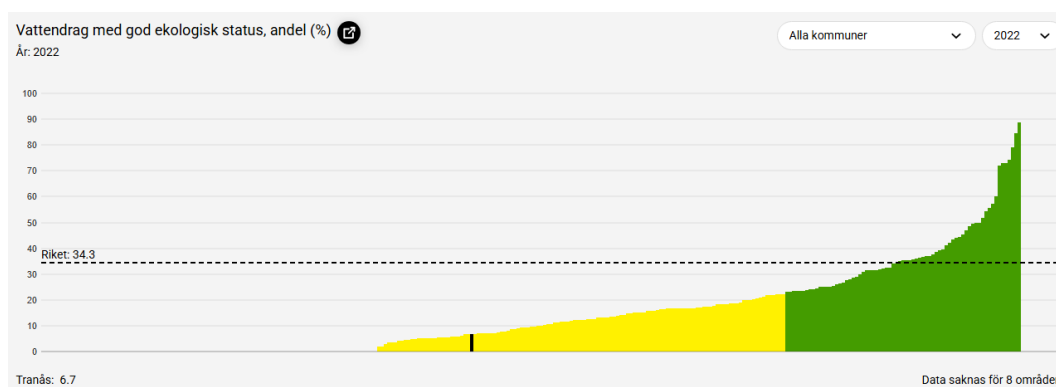
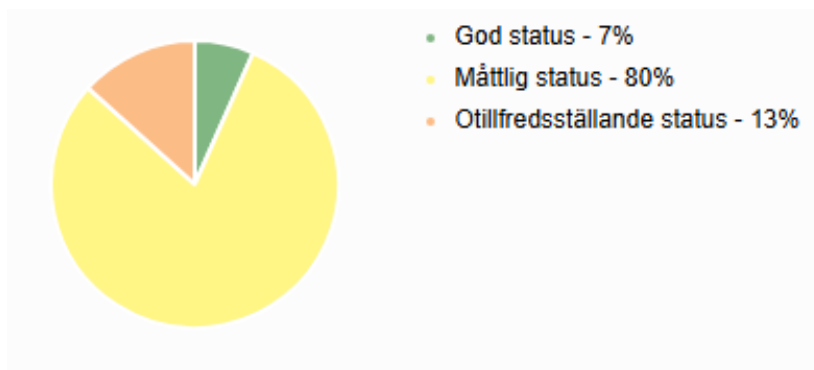
Källa Kolada

Ingen sjö i kommunen har hög ekologisk status, men flera bedöms som goda. De främsta orsakerna till att vatten inte når god status är övergödning i sjöar och fysiska förändringar i vattendrag, som vandringshinder och omgrävningar. Klimatförändringar förvärrar situationen genom att högre temperaturer vilket ökar växtligheten, som i sin tur leder till syrebrist när mer organiskt material bryts ned.

Säbysjön, Svartån och västra Sommen är mest påverkade. Övergödningen orsakas främst av utsläpp från punktkällor, enskilda avlopp, jordbruk samt näringsläckage från botten sediment – så kallade "gamla synder". Trenden visar ett oförändrat läge, då det tar lång tid för att uppnå en god vattenkvalitet.

Ekologisk status i 15 vattendrag i Tranås kommun

Källa Kolada

Avloppspåverkan på vattendrag i Tranås kommun - Våra vattendrag utsätts för påverkan från flera olika ämnen som kan försämra vattenkvaliteten. En betydande källa till denna påverkan är avloppshanteringen, där både spillvatten och dagvatten kan bidra med näringsämnen som kväve och fosfor, samt andra föroreningar.

Viktiga faktorer som påverkar ekologisk status:

Övergödning - Utsläpp av näringsämnen som kväve och fosfor från jordbruk, avlopp och dagvatten bidrar till övergödning. Detta leder till algbloomning och syrebrist i vattnet, vilket påverkar växt- och djurliv negativt

Miljö- och hälsofarliga ämnen - Utsläpp av kemikalier och tungmetaller från industrier, hushåll och trafik kan påverka vattenkvaliteten och den biologiska mångfalden

Fysiska förändringar av vattendrag - Uträtade vattendrag, vandringshinder som dammar och vägtrummor samt förändringar i vattenflöden påverkar livsmiljöerna för vattenlevande organismer

Klimatförändringar - Ökade nederbördsmängder och skyfall kan leda till ökad belastning på avloppssystemet och ökad risk för utsläpp av orenat vatten

Otillräckligt underhåll av VA-nät – Gamla VA-ledningar påverkar vattendragen.

Kommunens åtgärder:

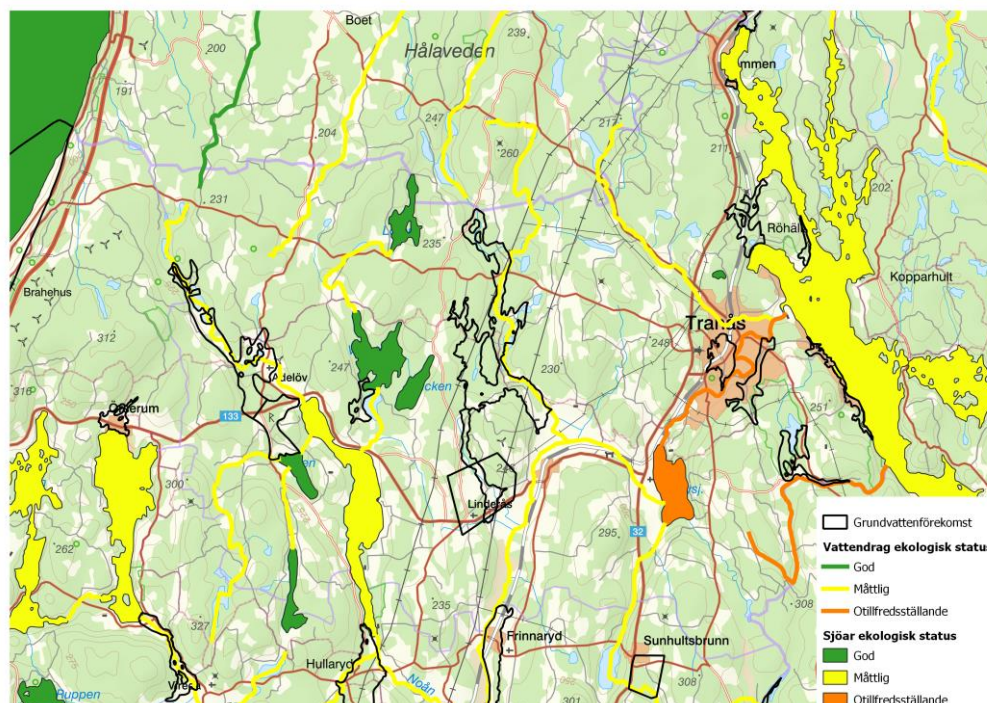
Tranås kommun har tagit fram en vattentjänstplan och en strategi för ekologisk hållbarhet som syftar till att:

- Minska utsläpp av föroreningar.
- Förbättra avloppshanteringen.
- Skydda dricksvattentäkter.
- Anpassa infrastrukturen till ett förändrat klimat

För att förbättra vattenkvaliteten krävs fortsatta insatser för att minska utsläppen från både kommunala och privata avloppssystem, samt ökad medvetenhet om hur dagvattenhantering påverkar våra vattendrag.

Källor:

- *Ekologisk status och potential - VISS-Hjälp, visshjalp.lansstyrelsen.se*
- *Förvaltningsberättelse Vatten- och avloppsverksamheten Tranås kommun*
- *Miljöbedömning bilaga Vattentjänstplan Tranås kommun.*

Källor: Miljöbedömning av Tranås kommuns vattentjänstplan.

<https://viss.lansstyrelsen.se> och Kolada

Strålning

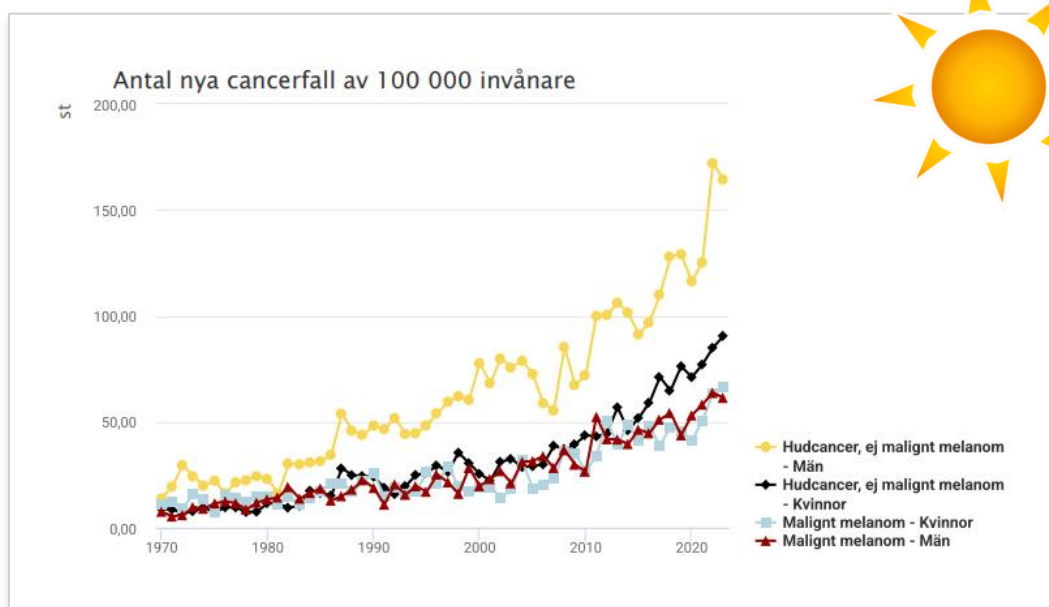
UV-strålning från solen är den främsta orsaken till hudcancer.

Utomhusarbete ökar risken, särskilt för hudområden som ofta exponeras.

Upprepade solbrännskador i barndomen ökar också risken för malignt melanom.

För att minska hudcancerfall krävs minskad UV-exponering. Barn och äldre är särskilt känsliga. Förebyggande åtgärder som solskydd, plantering av träd och buskar för naturlig skugga på offentliga platser och skolgårdar är viktiga, liksom informationsinsatser.

Diagrammet visar nya cancerfall i Jönköpings län.

Jönköpings län har flest nya fall av malignt melanom i Sverige.

Trend: Efter flera års ökning bland män minskade antalet fall något mellan 2022 och 2023. Trots detta visar den långsiktiga trenden en ökning – antalet nya hudcancerfall bland både kvinnor och män är nu bland de högsta i landet²⁵.

Källa: Sveriges Miljömål

²⁵ <https://www.sverigesmiljomal.se/miljomalen/saker-stralmiljo/hudcancerfall/jonkopings-lan/>

Förorenade områden i Tranås kommun - nuläge och tillsyn

De flesta förorenade områden finns i Tranås stad. Genom Tranås stad rinner Svartån och Lillån som varit en naturlig recipient för industrierna. I tätorten Sommen var det sjön Sommen som man använde som recipient. I kommunens översvämningskartering av Svartån och Lillån framgår att ett 20-tal potentiellt förorenade områden som drabbas vid en översvämning. Tranås stad ligger på två större grundvattenförekomster och det finns därmed en stor andel genomsläpplig mark.

Totalt har **79 objekt** i Tranås kommun inventerats och riskklassats (RK). Utöver dessa finns ytterligare objekt som endast är **identifierade och branschklassade (BK)**. Det innebär att informationen om dessa objekt är mer begränsad, och att riskbedömningen har gjorts översiktligt baserat på typ av verksamhet snarare än platsens specifika förhållanden. Vissa av dessa objekt har inventerats och i vissa fall även undersökts, men utan att någon formell riskklassning har fastställts.

Riskklasserna är:

1. Mycket stor risk för människa och miljön, 1 objekt.
2. Stor risk för människa och miljö, 20 objekt.
3. Måttlig risk för människa och miljön, 37 objekt.
4. Liten risk för människa och miljön, 21 objekt.

Fördelning av risk- och branschklassade objekt					
Riskklassade (RK)	RK1	RK2	RK3	RK4	Totalt
	1	20	37	21	
Branschklassade (BK)	BK1	BK2	BK3	BK4	Totalt
	1	83	90	44	
Totalt	2	103	127	65	297

Branschklasserna är:

- **Branschklass 1–2:** Prioriteras för inventering och åtgärder då de bedöms utgöra stor eller mycket stor risk.
- **Branschklass 3–4:** Bedöms utgöra mindre risk och kan prioriteras lägre för inventering och åtgärder.

Källa: EBH-registret Tranås kommun & Branschlistan förorenade områden (2023), Naturvårdsverket

Röda kolumnen: Antalet **prioriterade objekt** – det vill säga de som tillhör **riskklass 1 eller 2** – uppgår i dagsläget till **21 stycken**. Med de branschklassade objekten i BK 1 och 2 inkluderas, uppgår det totala antalet potentiellt förorenade objekt till **105 stycken**.

Tillsynsansvar och åtgärder

Bygg- och miljönämnden är tillsynsmyndighet för merparten av dessa objekt. För 8 objekt är det dock Länsstyrelsen som har tillsynsansvaret. Tillsynen innebär bland annat att krav kan ställas på ansvariga verksamhetsutövare eller fastighetsägare att genomföra undersökningar eller efterbehandling av förorenade områden.

Tillsynsmyndigheten har även ansvar för:

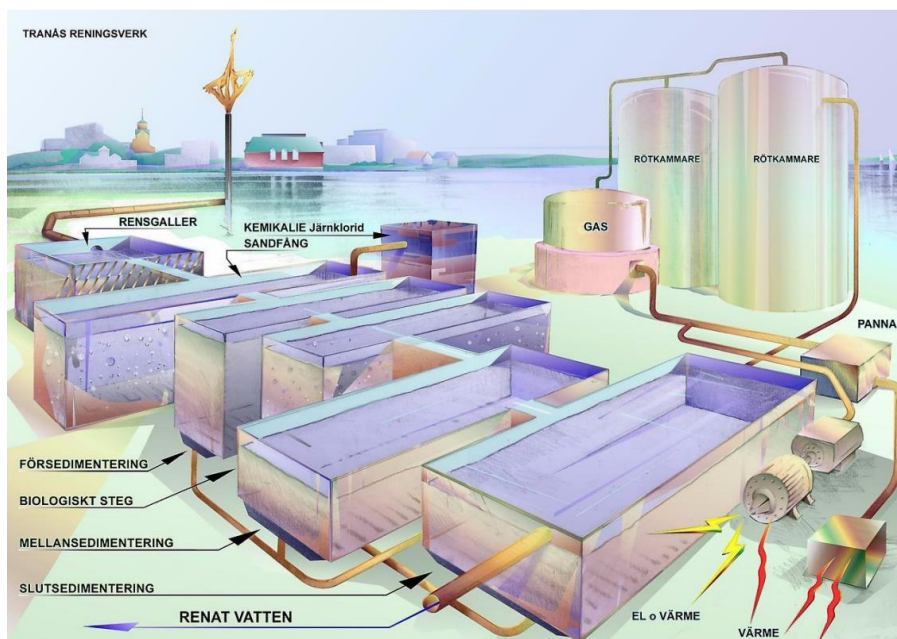
- **Ansvarsutredningar** – tas fram vid behov.
- **Anmäla överträdelser** eller misstänkta miljöbrott till åklagare eller polis.
- **Söka statligt bidrag** för undersökning eller efterbehandling i de fall där ansvarig part saknas.

Handlingsplan

Under 2024 påbörjades ett arbete med att ta fram en handlingsplan för förorenade områden, vilken beslutades i maj 2025.

Arbetet med förorenade områden är nedprioriterat på grund av besparingskrav. De områden som är påbörjade arbetas vidare med.

Föroreningar - Vad kommer in till reningsverket?

Föroreningar till avloppssystemet påverkar reningsverkens funktion och miljön.

Följande ämnen kommer till reningsverket:

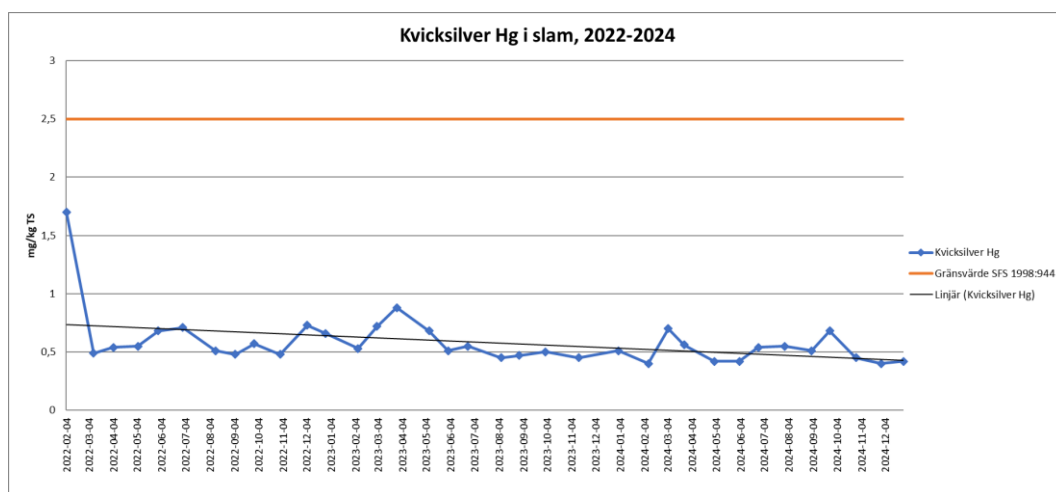
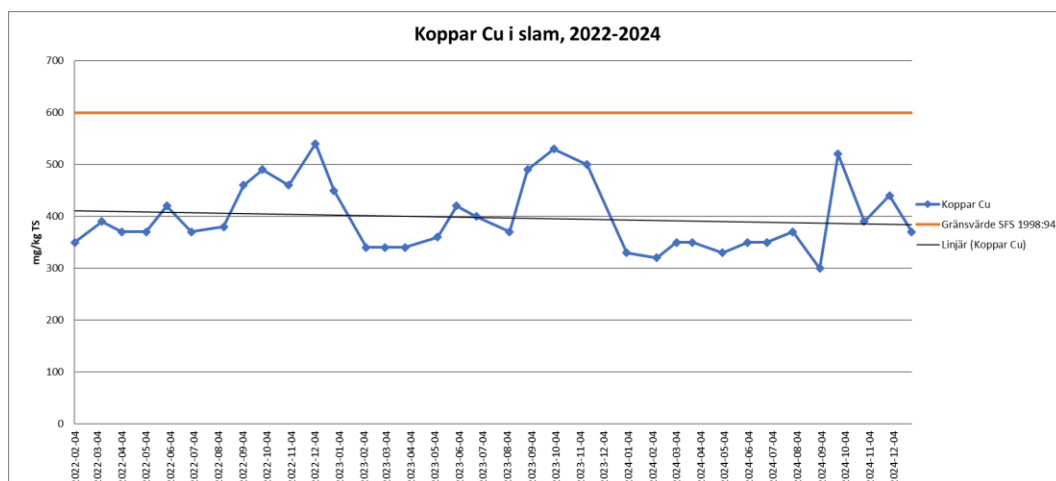
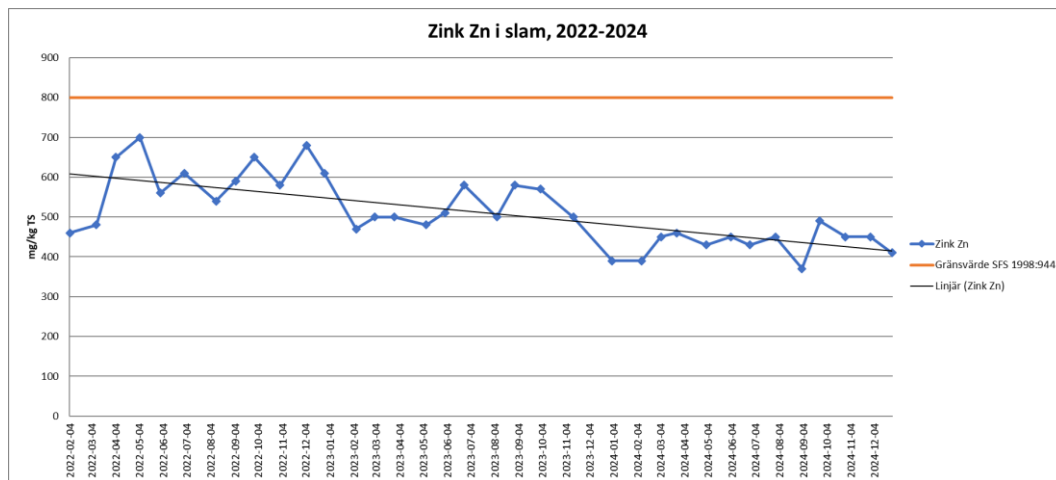
- **Petroleumprodukter** från t.ex. biltvättar och verkstäder kan slå ut den biologiska reningen. Därför krävs oljeavskiljare i dessa verksamheter.
- **Metaller** kommer från industrier, bilvård, dagvatten och hushåll. Reningsverket kan inte ta bort metaller – de hamnar i utgående vatten eller i slammet.
- **Miljögifter och läkemedel** kommer främst från hushållen via städmedel, färg, hygienprodukter och textilier.

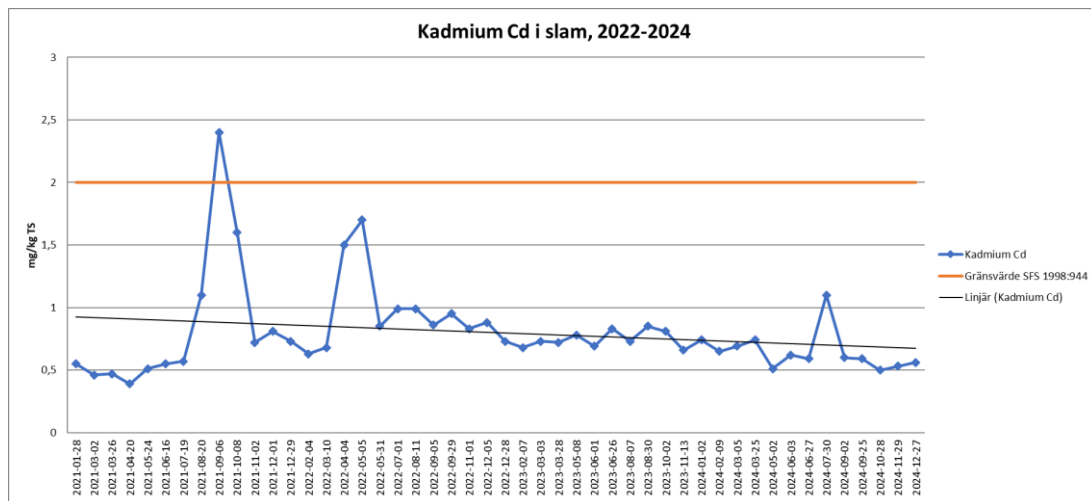

Avloppsslammet, innehåller näringsämnen och kan användas i jordbruket. Men det innehåller också tungmetaller såsom zink, koppar, kvicksilver och kadmium. Dessa kan tas upp av grödor och nå vår mat, vilket kan påverka hälsan negativt. Därför är det viktigt att minska metallhalterna i slammet och hålla koll på nivåerna av metallhalterna.

Diagrammen nedan visar med svarta linjen trenden över de tre åren 2021–2024. Den gula linjen visar högsta gränsvärdet.

Trend:

Nedåtgående trend för samtliga fyra metaller. Under 2024 kom det in mindre metaller i avloppsvattnet och även mindre i utgående avloppsvatten.

Källa: Reningsverket i Tranås kommun.

Natur

Tranås kommun har en ovanligt varierad och rik naturmiljö tack vare sitt läge där Höglandets skogar möter Vätterns strandlandskap.

Här är några av de viktigaste typerna av naturmiljöer som finns i kommunen:

Skogsmiljöer:

- Tallskog på hållmark – torra, ljusa skogar med mager mark.
- Barr- och lövblandskog – varierad skog med både gran, tall och lövträd.
- Ek- och aspskog i branta miljöer – ofta artrika och värdefulla för biologisk mångfald.
- Gammelskog och brandpåverkade skogar – viktiga för hotade arter och naturliga processer

Ädellövskogar och ekhagar - I Tranås kommun utgör dessa miljöer viktiga rester av det gamla kulturlandskapet, där ekar och andra ädla lövträd som lind, ask och alm dominerar.

Sjöar och vattendrag:

Sommen – en av Sveriges klaraste sjöar, populär för paddling, bad och fiske.

Säbysjön – en fågelsjö med våtmarker, perfekt för fågelskådning och naturvandring.

Våtmarker och bäckmiljöer - Viktiga för vattenrening, biologisk mångfald och som livsmiljö för groddjur och fåglar.

Branta berg och höjder T.ex. längs Holavedsleden, där man vandrar genom höglänt terräng.

Kulturpräglade naturmiljöer - är landskap där människans påverkan under lång tid har format naturen – ofta på sätt som gynnar både biologisk mångfald och kulturvärden exempelvis:

- Ekbergsparken – en park med gamla träd och naturvärden mitt i Tranås.
- Östanåparken – en park med både gamla träd, våtmark och naturvärden mitt i Tranås.
- Illern – ett friluftsområde med skogsstigar, badplats och grillplatser nära centrum.

Källa: tranas.se kommunens skogar/ naturreservat och friluftsområden.

Jämställda och jämlika villkor

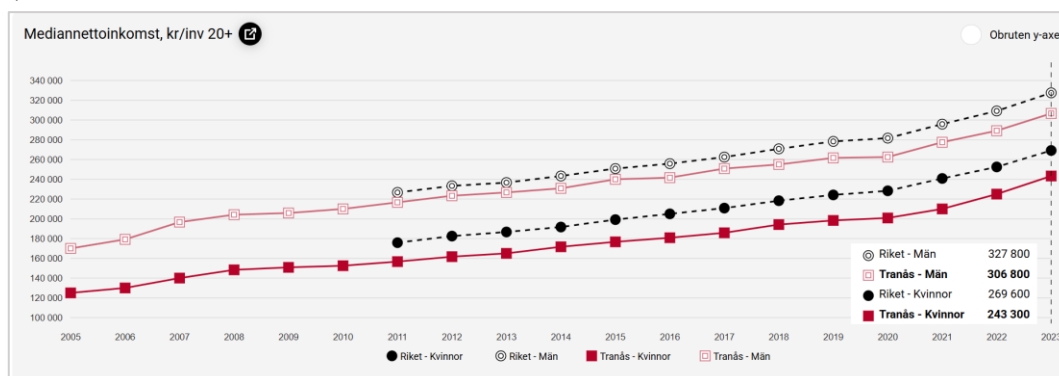

Median -och medelinkomst

Medianen är den mittersta lönen när alla löner i den utvalda gruppen sorterats i stigande ordning. Till skillnad från medelinkomst så påverkas medianen inte lika mycket av några få som tjänar mycket eller väldigt lite. Skillnaden i medianinkomst mellan kvinnor och män påverkas av flera faktorer.

I diagrammet nedanför visas mediannettoinkomsten kr/ invånare. Kvinnorna har en lägre mediannettoinkomst i Tranås kommun jämfört med både rikets kvinnor och männen. Detta kan bero på att de kvinnodominerade yrkena så som vård, omsorg och skola har generellt lägre lönenivåer än mansdominerade yrken.

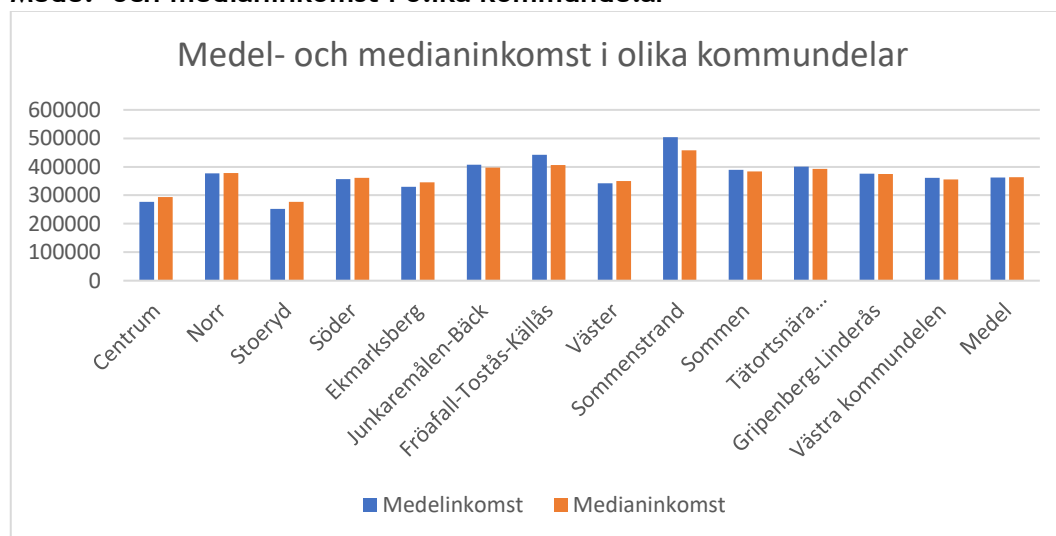
Mediannettoinkomst kr/invånare 20+

Källa: SCB (Kolada)

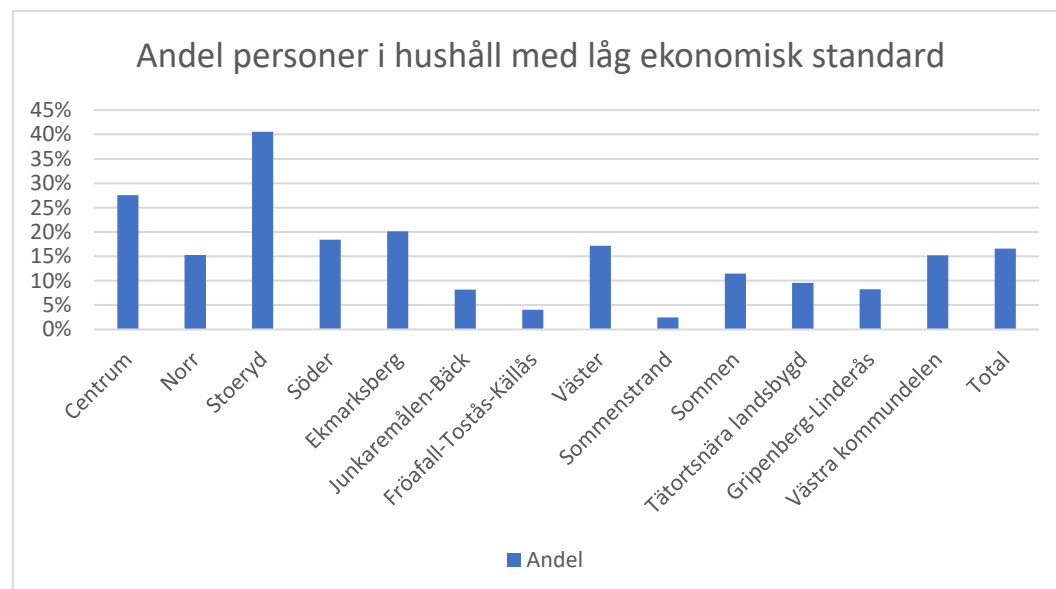
Medel- och medianinkomst i olika kommundelar

Källa: SCB

I diagrammet ovan visas medel och medianinkomst i olika kommundelar. Skillnaden mellan olika stadsdelarna uppgår till drygt 250 000 kronor. Det finns flera tänkbara orsaker till denna skillnad det kan handla om bostadsstruktur, utbildningsnivå, arbetslöshet och utanförskap men även demografisk sammansättning.

Andel personer i hushåll med låg ekonomisk standard

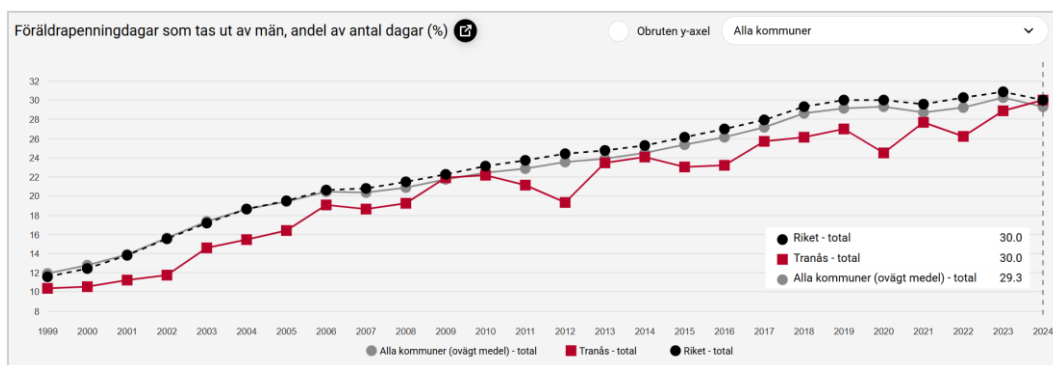
Källa: SCB

Diagrammet ovan beskriver andelen personer i hushåll med låg ekonomisk standard. Stoeryd är det område som har flest andel personer med låg ekonomisk standard.

standard medans Sommens strand är det område som har lägst andel personer med låg ekonomisk standard. (*Låg ekonomisk standard innebär att hushållets disponibla inkomst med hänsyn taget till vilka som bor i hushållet är lägre än 60 procent av medianvärdet för riket*).

Föräldrapenningdagar som tas ut av män, andel av antal dagar (%)

Källa: Försäkringskassan (Kolada)

Diagrammet ovan visar att även detta år har Tranås Kommun gjort en positiv förflyttning ur ett jämställdhetsperspektiv när det gäller män som tar ut föräldrapenningdagar.

Hbtqi

Hbtqi, ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter och intersexpersoner.²⁶

Forskning visar att homosexuella, bisexuella, queera och transpersoner har sämre hälsa än övriga befolkningen. Det gäller framför allt psykisk hälsa, i synnerhet för transpersoner och bisexuella kvinnor. Hälsoskillnaderna kan delvis förklaras av att homo- och bisexuella och transpersoner är mer utsatta för diskriminering, trakasserier, våld och hot på grund av omgivningens negativa föreställningar om sexuell identitet och könsidentitet.

Att anordna insatser för hbtqi-personer så som prideparad är betydelsefull för att synliggöra, skapa gemenskap, motverka diskriminering och främja allas rätt att leva öppet och vara sig själva. Paraden är även ett sätt att visa stöd och solidaritet.

²⁶ <https://www.rfsl.se/hbtqi-fakta/hbtqi/>

Tranås regnbågsvecka

Tranås regnbågsvecka har i olika former ordnats sedan 2018 i kommunens regi, då tillsammans med kulturveckan. Sedan 2022 har veckan ordnats som en egen vecka och från 2024 har ett politiskt beslut tagits i kultur- och fritidsnämnden att förvaltningen ska ordna en regnbågsvecka. I Tranås kommun ordnar kultur- och fritidsförvaltningen veckan tillsammans med föreningar, Svenska kyrkan, näringsliv och volontärer. Veckan sponsras också av olika företag. Veckan innefattar varje år en invigning, en prideparad, en regnbågsmässa och olika program både dag- och kvällstid. Programmet kan innefatta föreläsningar, utställningar, musikarrangemang, fortbildning med mer.

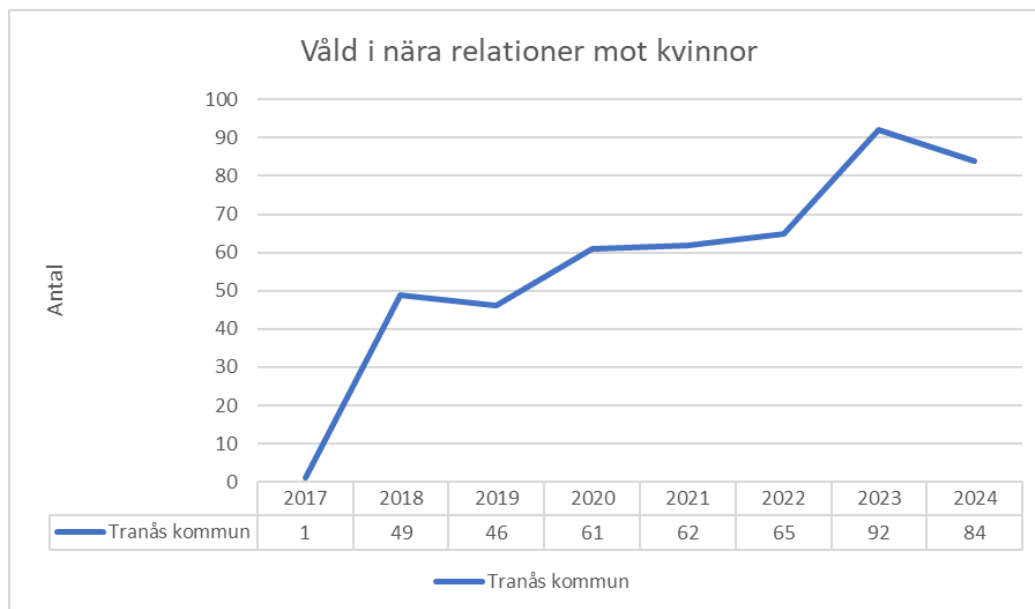
En höjdpunkt brukar varje år vara prideparaden. Paraden äger rum på lördagen under regnbågsveckan. Runt 300 - 500 personer deltar årligen i paraden.

Våld i nära relation

Våld i nära relationer klassas som ett globalt folkhälsoproblem. Våld i nära relationer förekommer i alla typer av relationer mellan närstående oavsett sexuell läggning och könsidentitet. Kvinnor, män och ickebinära kan utsättas för våld. De kan även vara förövare. Våld i nära relationer innefattar också våld i familje- och släktrelationer, samt våld som barn upplever i sin familj.

Utsattheten för våld i nära relation är utbredd i samhället. Även om både kvinnor och män utsätts visar resultaten på en mer omfattande utsatthet bland kvinnor.²⁷

²⁷ <https://www.uu.se/centrum/nck/kunskapsbank-om-vald/fakta-och-forskning-om-vald/vald-i-nara-relationer>

Källa Brå:

Diagrammet ovan visar antal anmälda brott i våld i nära relation mot kvinnor i Tranås kommun.

Våld i nära relationer- Tranås kommun

I Tranås kommun bedrivs ett aktivt och ett väl fungerande arbete med att stödja personer som utsätts för våld i nära relationer då främst kvinnor. Socialtjänsten är särskilt närvarande och tillgänglig, bland annat genom att finnas representerad på vårdcentralen Bra Liv, vilket möjliggör tidiga insatser och ett tillgängligt stöd i en trygg miljö. Man har även en god samverkan med Tranås kvinnojour.

Trots det goda arbetet kvarstår ett stort mörkertal. Många våldsutsatta kvinnor upplever det mycket svårt att anmäla brott, lämna relationen och söka hjälp i tid. Detta innebär att en betydande del av våldsbrotten aldrig når rättsväsendet eller sociala insatser. Skam, rädsla, ekonomiskt beroende och normalisering av våld är vanliga hinder.

Polisen arbetar med nationella initiativ för att förebygga våld i nära relationer, där fokus bland annat ligger på att söka upp potentiella våldsutövare

En fördjupad analys kommer göras i Tranås, där man genom samverkan med polis, region och civilsamhälle ska identifiera brister, möjligheter och utvecklingsområden. Målet är att skapa ett system där både offer och gärningspersoner får rätt insatser i rätt tid.

Tranås Kvinnojour

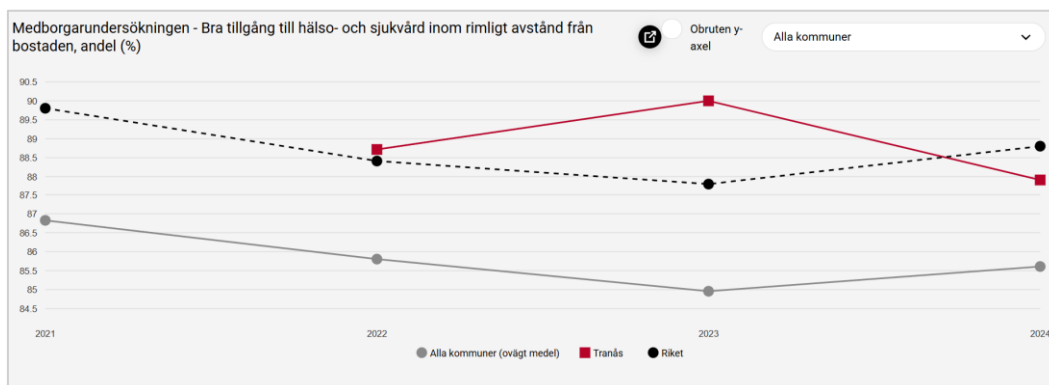
Totalt under 2024 hade Tranås kvinnojour 60 stödsökande kvinnor från hela landet, 39 av dessa kvinnor och 25 barn var hemmahörande i Tranås kommun. Det har totalt över året bott sju kvinnor och sex barn i de skyddade boendena. Under första delen av 2025 har man sett ett ökat tryck av hjälpsökande kvinnor.

Tranås kvinnojour har ansökt om tillstånd från IVO för att bedriva skyddade boenden.²⁸

Tillgång till hälso- och sjukvård

Bra tillgång till hälso- och sjukvård inom rimligt avstånd från bostaden är viktigt eftersom det bidrar till ökad trygghet och bättre hälsa för befolkningen. Om alla har god tillgång till vård, oavsett var de bor, minskar skillnaderna i hälsa mellan olika grupper och geografiska områden.

Bra tillgång till hälso- och sjukvård inom rimligt avstånd från bostaden, andel %

Källa: SCB, medborgarundersökningen (Kolada)

Diagrammet ovan visar de som svarat ”mycket bra” eller ”Ganska bra” på frågan ”Hur tycker du följande fungerar i din kommun, Tillgången till hälso- och sjukvård inom rimligt avstånd från din bostad, tex apotek, vårdcentral i SCB:s medborgarundersökning 2024. Det vi kan se är att vi har tappat något sedan föregående mätning, dock så ligger vi något bättre till än alla kommuner (ovägt medel).

²⁸ <https://www.ivo.se/aktuellt/nyheter/2023/skyddat-boende-tillstandspliktigt-den-1-april-2024/>

Trygga Grannar

Trygga grannar är ett koncept som handlar om att visa omtanke och det kan göras på många olika sätt. Det är en satsning där kommunala bostadsbolag, kommuner och civilsamhället gått samman för att öka medvetenheten om våldsutsatthet och motivera individer att agera vid misstanke om våld. Trygga Grannar är en guide för hur du kan agera om du misstänker att en granne blir utsatt för våld i hemmet och lyfter åskådarperspektivet när det kommer till våld.²⁹

CEMR

Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå (CEMR-deklarationen) är ett verktyg för kommuner och regioner att integrera jämställdhetsperspektivet i all verksamhet.³⁰

Under våren 2025 tog kommunstyrelsen beslut att Tranås kommun ska underteckna CEMR-deklarationen tillsammans med Region Jönköpings län samt kommunerna i Jönköpings län. Detta innebär att Tranås kommun ska arbeta med jämställdhetsfrågor i enlighet med kommunens Strategi för social hållbarhet och använda könsuppdelad statistik där det är möjligt, samt att göra analyser utifrån kön i sin uppföljning.

Nationella minoriteter

Tranås bibliotek samarbetar och är en del av Götabibliotekens nätverk för mångspråk och nationella minoriteter. Där planeras det bl.a. en "nationella minoritets-kit" som ska innehålla viktigt material och information om de fem nationella minoritetsspråken med syfte att underlätta bibliotekspersonal att få fram information och material vid behov t.ex. för att uppmärksamma återkommande temadagar eller sprida information inom ämnet både internt och externt.

Tranås stadsbibliotek har också tagit del av Region Jönköpings läns nätverksträffar för nationella minoriteter. Under året har det planerats aktiviteter inför Jubileumsåret 2025 – 250 år av judiskt liv i Sverige.

²⁹ <https://www.jaikpg.se/ett-jonkopings-lan-fritt-fran-vald/kunskap-och-stod-for-yrkesverksamma/trygga-grannar/>

³⁰ <https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamlikhet/jamstalldhet/cemrdeklarationen.5809.html>

Nationella minoritetsdagar

Biblioteket har uppmärksammat nationaldagarna för Sveriges fem nationella minoriteter med bokbord, skyltning, boktips, information och ibland spel och utställningar om och på de olika nationella minoritetsspråken. Dagarna som uppmärksammades under 2024 var judarna 27 januari tillsammans med förintelsens minnesdag, samerna den 6 februari, sverigefinnarna den 24 februari, Romadagen den 8 april, Tornedalingarna den 15 juli.

Utställning (romskt tema)

I samarbete med Eriksbergs museum så har det varit en utställning om Rosa Taikon liv och konst.

Bokcirkel och författarföreläsning (judiskt tema)

Biblioteket har anordnat en bokcirkel om boken "Judarnas historia i Sverige" 1774–1917 av Carl Henrik Carlsson. Författaren besökte Tranås bibliotek och föreläste med lokalt fokus om Judarnas historia i Småland och övriga Sverige. Föreläsningen var uppskattat och bidrog till intressanta diskussioner.

Pluspolarkortet

Alla kommuninvånare har rätt till en meningsfull fritid och att ta del av kommunens olika aktiviteter och evenemang. Pluspolarkortet ger en ökad möjlighet för personer med funktionsnedsättning att kunna delta. Pluspolarkortet innebär att man får ta med sig en Pluspolare som extra stöd och hjälp. Det kan till exempel vara en kompis eller personlig assistent. Pluspolaren följer med utan att betala entréavgift på till exempel idrottsevenemang, konserter eller teater med mera, medan du själv betalar ordinarie pris.

Antal utfärdade pluspolarkort i Tranås kommun

2021	8 stycken totalt
2022	17 stycken totalt
2023	6 stycken maj
2024	15 stycken maj
2025	8 stycken maj

Trygghet delaktighet och inflytande

Alla som bor i Tranås kommun ska känna sig trygga. Trygghet och tillit till både andra människor och till samhället är en viktig grund för att skapa ett socialt hållbart samhälle. Arbetet för att öka den upplevda och faktiska tryggheten är ett av politikens prioriterade fem mål.

Delaktighet är ett uttryck för demokrati och är en av de viktigaste hörnstenarna i ett hållbart samhälle. Att öka delaktigheten handlar om att ge utrymme för allas röster – att hitta fungerande former för dialog, medskapande och återkoppling.

Polisens trygghetsundersökning

Polisen gör årligen en trygghetsundersökning och enligt den så är Tranås en trygg stad att leva i. Den indikator som ökat mot föregående mätningar är buskörning med mopeder och motorcykel samt att vissa bostäder är tillhåll för personer med alkohol- och narkotikamissbruk.

Brottsförebyggande arbete

Den 1 juli 2023 trädde lagen *Kommuner mot brott* (2023:196) i kraft i Sverige. Denna lag ger kommunerna ett tydligt ansvar i det brottsförebyggande arbetet och syftar till att stärka samverkan mellan olika aktörer i samhället för att motverka brottslighet och öka tryggheten.

Lagen innebär att alla kommuner måste:

- Ta fram en **lägesbild** över brottsligheten och dess orsaker i det lokala området.
- Utifrån denna bild formulera **mål** för det brottsförebyggande arbetet.
- Upprätta en **handlingsplan** för hur arbetet ska genomföras.
- Samverka med andra aktörer, som polisen, socialtjänsten, skolan, näringslivet och civilsamhället.

Arbetet leds av ett strategiskt råd med representanter från kommun och polis.

I lägesbilden för Tranås har man identifierat tre områden.

- Narkotika
- Våldsbrott och då särskilt våld i nära relationer mot kvinnor
- Bedrägerier mot framförallt äldre men även mot kommunen såsom bidragsbrott

Inom dessa områden görs det redan flera insatser i samverkan med andra myndigheter, näringsliv och delar av civilsamhället och det fungerar bra, men kan alltid utvecklas. Kommunens del i detta arbete är det förebyggande och främjande arbetet på både lång och kort sikt. Ett kortsiktigt arbete kan till exempel vara att sätta upp kameror samt att bygga bort det som upplevs otryggt.

Långsiktigt arbete kan vara att arbeta med värderingar och kompetensutveckling samt se över rutiner. När det gäller våld i nära relationer så är det viktigt att bygga en kultur som tillåter att man vågar säga till om man själv är drabbad eller om man ser eller hör något i sin omgivning.

Antal anmälda narkotikabrott i Tranås kommun

Källa :Brå

Narkotikabrott

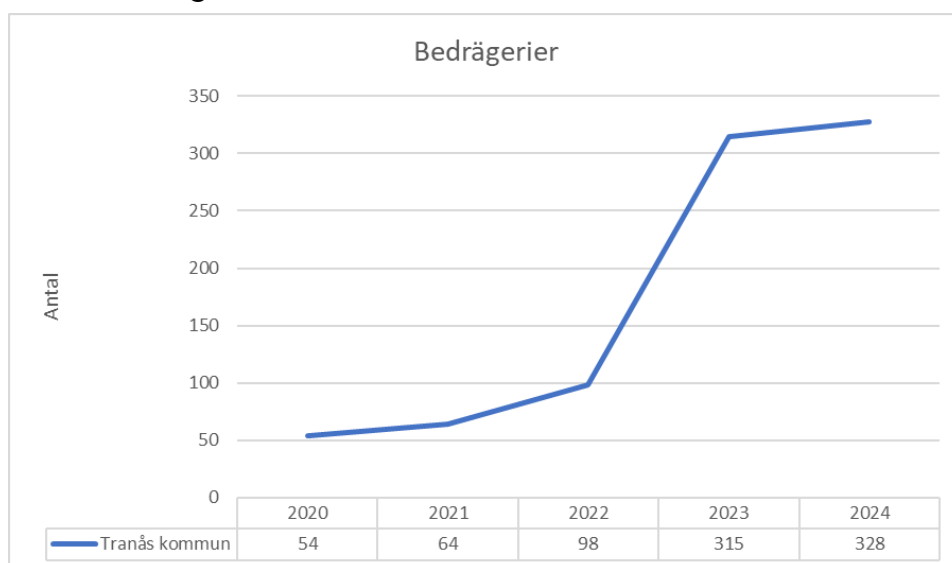
Tillgången på narkotika i Tranås bedöms som god. Den svenska narkotikamarknaden har blivit mer organiserad och professionell, vilket påverkar även mindre kommuner. Digitala försäljningskanaler, såsom sociala medier, krypterade chattappar och nätleveranser, har gjort det enklare att distribuera droger utan fysisk kontakt mellan säljare och köpare. Det sänker tröskeln för användning, särskilt bland unga.

Statistiken visar att majoriteten av de anmälda narkotikabrotten i Tranås gäller eget bruk och innehav. Det tyder på att mycket av polisens insatser och brottsanmälningar för slutanvändare snarare än större försäljningsled. Den lokala polisen arbetar aktivt på området, utifrån tips från allmänheten, vilket lett till flera lagföringar och beslag av relativt stora mängder narkotika. Polisen i Tranås bedriver riktade insatser för att upptäcka och lagföra personer som

använder eller innehar narkotika. Den aktiva kontrollverksamheten, i kombination med samverkan med kommunen, är en viktig del i det brottsförebyggande arbetet.

Tranås kommun har ett dubbelt ansvar med stöd till personer i missbruk, genom behandling och sociala insatser men också förebyggande med informationskampanjer riktade till elever i skolor och föräldramöten med fokus på droginformation.

Antal anmälda bedrägerier i Tranås kommun

Källa: Brå

Diagrammet visar antal anmälda bedrägeribrott i Tranås kommun.

Bedrägerier är ett brott som drabbar många och som över tid ökat i omfattning.

Bedrägerier har ökat nationellt i omfattning och telefonbedrägerier är det brott som oroar mest enligt Brottsförebyggande rådet. Kortbedrägerier den vanligaste typen av bedrägerier³¹.

³¹ <https://bra.se/amnen/bedrageri>

Anmällda brott jan-maj 2025 i Tranås kommun.

	2025 jan-maj	2024 jan-maj
Totalt anmällda brott	798	1107
Våldsbrott	90	152
Brott i parrelation	16	20
Brott i släktskap/familj	4	14
Brott mot barn	22	31
Våld i offentlig miljö	16	28
Våld mot kvinnor	33	67
Tillgreppsbrott	99	116
Narkotikabrott	79	95
Skadegörelsebrott	72	77
Tillgrepp i butik	24	37
Bedrägeribrott	146	173

Källa: Polisen

Medborgarlöfte

I juni 2025 undertecknade Tranås kommun och Polismyndigheten nya medborgarlöften som sträcker sig över två år. Dessa löften fokuserar på att förebygga att barn och unga dras in i brottslighet, med särskilt fokus på att motverka rekrytering till organiserad brottslighet. Målet är att tidigt identifiera och stödja unga i riskzonen för att förhindra att de hamnar i kriminalitet eller kriminella miljöer.

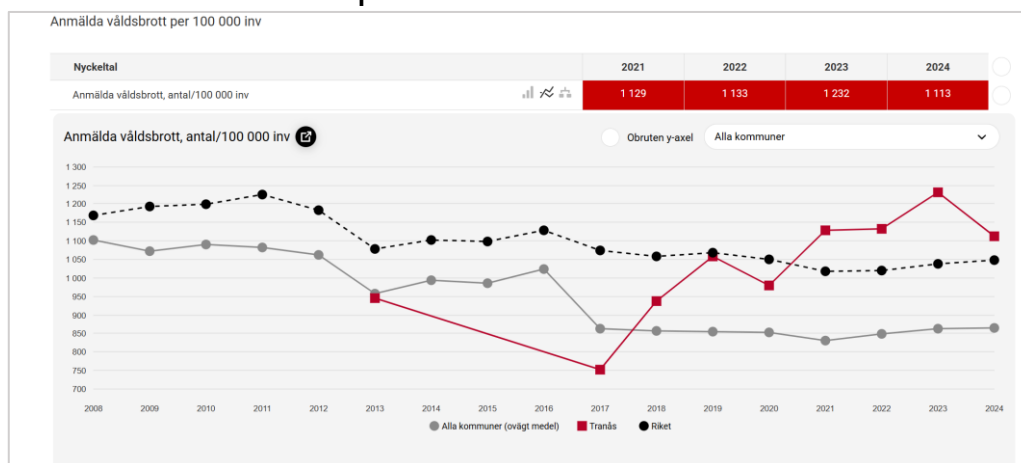
SSPF (Skola, Socialtjänst, Polis, Fritid)

Tranås kommun tillämpar modellen SSPF för att arbeta brottsförebyggande. Denna samverkan riktar sig främst till barn och ungdomar upp till 18 år, men kan även omfatta unga upp till 21 år. Genom regelbundna möten och gemensamma åtgärdsplaner identifieras och stöds ungdomar som är i riskzonen för att utvecklas negativt. Målet är att förhindra att ungdomar hamnar i kriminalitet, rekryteras till kriminella gäng eller inleder missbruk.

EST (Effektiv Samordning för Trygghet)

EST är en modell som kommunen använder sig av där polis, kommun, bostadsbolag, näringsliv och väktarbolag regelbundet delar lägesbild och för att vid behov sätta in kortsiktiga åtgärder i den offentliga miljön. Sanering av klotter, åtgärder kring motorburen ungdom och kamerabevakning är några av de åtgärder som har satts in.

Antal anmälda våldsbrott per 100 000 invånare

Källa: BRÅ och SCB (Kolada)

Denna indikator innefattar försök till mord eller dråp, misshandel inkl. grov. Våldtäkt inkl. grov. Kvinnofridskränkning, grov fridskränkning, våld mot tjänsteman och rån inkl. grovt. Antalet anmälda brott divideras med antalet invånare och multipliceras med 100 000

Att anmälda våldsbrott ökar i samhället kan bero på flera samverkande faktorer. En viktig orsak är att medvetenheten om att anmäla brott har ökat, vilket gör att fler människor idag väljer att rapportera brott som de tidigare kanske inte skulle ha anmält. Även polisens utökade insatser för att upptäcka och bekämpa våldsbrott kan leda till ett ökat antal anmälningar. Socioekonomiska faktorer spelar också en roll – exempelvis kan ökad arbetslöshet, ekonomisk ojämlikhet och segregation bidra till att våldsbrott ökar. Dessutom kan medias omfattande rapportering om våldsbrott skapa en ökad medvetenhet och oro i samhället, vilket kan få fler att anmäla brott och samtidigt ge intrycket att brottsligheten ökar snabbare än den faktiskt gör. Sammanfattningsvis beror ökningen av anmälda våldsbrott sannolikt både på en faktisk ökning och på att samhället blivit bättre på att upptäcka, rapportera och registrera brott.

I Tranås kommun ser vi en nedåtgående kurva på antal anmälda våldsbrott vilket vi inte sett på flera år.

Krisberedskap- Hjälp vid nödläge

Nyckeltal	Område	2021	2022	2023	2024
Larmbehandlingstid för ambulans, mediantid i minuter	Tranås	3.9	4.1	4.2	3.9
Larmbehandlingstid för räddningstjänst, mediantid i minuter.	Tranås	1.3	1.5	1.4	1.3
Responstid (tid från 112-samtal till första resurs är på plats) för ambulans, mediantid i minuter.	Tranås	11.4	11.5	11.6	11.2
Responstid (tid från 112-samtal till första resurs är på plats) för räddningstjänst, mediantid i minuter	Tranås	7.5	8.2	7.7	8.1

Källa: SOS alarm (kolada)

Tranås Kommun är en av de bästa kommunerna i landet när det gäller att vara snabbt på plats vid ett larm. Att Tranås kommun ligger i framkant kan bero på att Tranås kommun har en heltidsbrandkår och att det finns personal på plats dygnet runt. En faktor som kan påverka detta resultat är att merparten av invånarna bor tätorten och färre invånare på landsbygden.

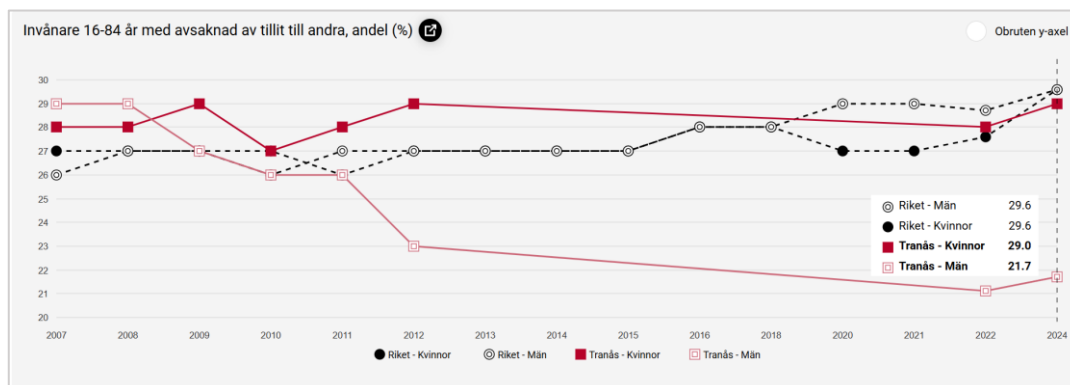
När det gäller utryckningar för bränder (ej i byggnad) är antalet utryckningar 24 stycken fram till sista juni. Under hela 2024 var det 39 stycken. Utifrån nuvarande och kommande klimatförändringar så tror man att antalet skogsbränder kommer att öka när temperaturen stiger samt att släckningsarbetet kommer att försvåras på grund av ökad blåst.

Tillit till andra

Tillit är en av de viktigaste byggstenarna i ett fungerande samhälle. När människor litar på varandra så känner de sig tryggare. Tillit minskar rädslor och misstänksamhet. Om människor litar på myndigheter och varandra så har samhället lättare att klara kriser och katastrofer.

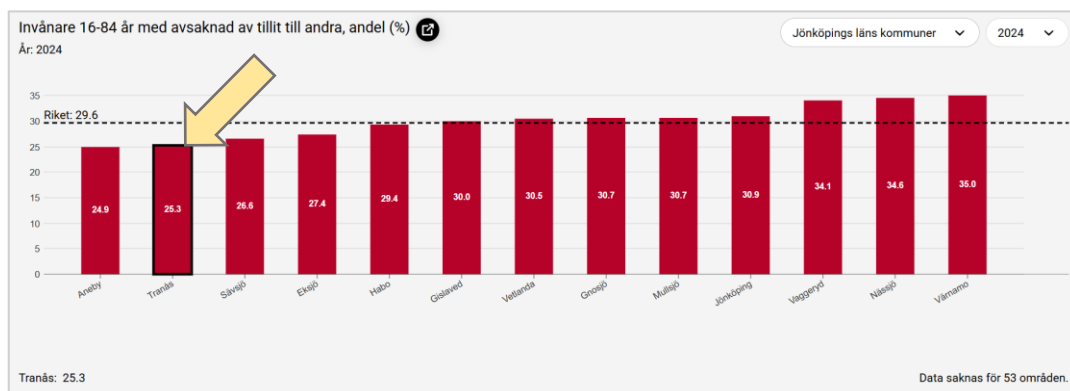

Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)

Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)

Jönköpings län

Källa: Folkhälsomyndigheten (HLV) (kolada)

I Tranås kommun har kvinnorna en högre avsaknad av tillit till andra än vad männen har. Jämför vi Tranås kommun med länets 13 kommuner så har Tranås kommun en högre tillit till andra tillsammans med Aneby än vad resterande kommuner har.

Mötesplatser

Mötesplatser bygger relationer och skapar en känsla av tillhörighet. Genom att människor möts och lär känna varandra stärks sociala band vilket även ökar tillit och trygghet. Mötesplatser bidrar till integration genom att minska segregationen och ger fler möjlighet att delta i samhället.

Tranås kommun tror på att arbeta mer proaktivt med syfte att främja delaktighet och inkludering. En ny tjänst är tillsatt som kommer att arbeta för att erbjuda Tranås kommuninvånare en rik variation av sammanhang att mötas i – från mindre och begränsade arrangemang till större och mer omfattande evenemang det vill säga "Goda möten – för det goda livet".

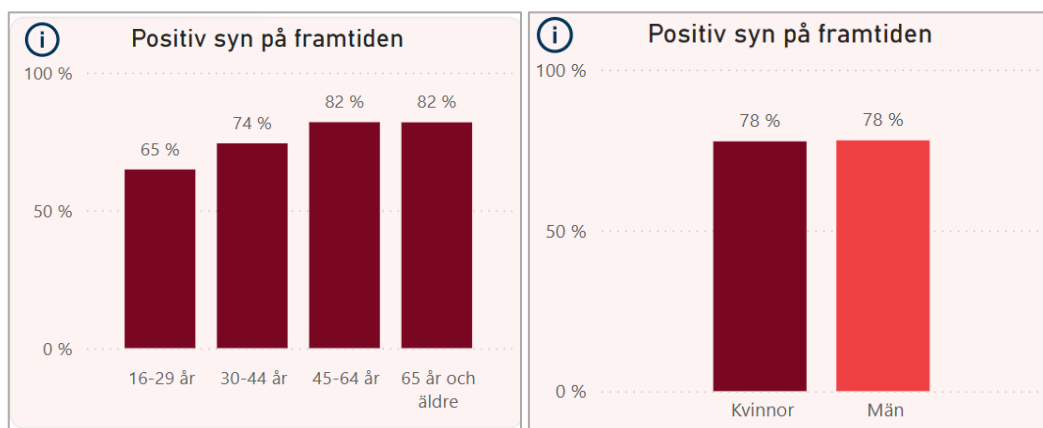
Valdeltagande och politiskt styre

Nyckeltal	2022
Valdeltagande i senaste kommunalvalet, andel (%) 	82.0
Valdeltagande i det valdistrikt som hade högst andel röstande i senaste kommunvalet, andel (%) 	93.3
Valdeltagande i det valdistrikt som hade lägst andel röstande i senaste kommunvalet, andel (%) 	69.1
Förstagångsväljare som röstade i senaste kommunfullmäktigeval, andel (%) 	78
Politiskt styre i kommunen (1=vänster, 2=blocköverskridande, 3=borgerligt styre, 4=Övrigt Styre, 5=Borgerlig/SD) 	5

Källa: SCB (Kolada)

Framtidstro

Nedan visas resultatet från folkhälsoenkäten ”Hälsa på lika villkor” från 2022. Andelen som alltid eller oftast har haft en positiv syn på framtiden under de senaste 2 veckorna. Det som vi kan utläsa är att 65+ och äldre har en mer positiv syn på framtiden än vad ungdomarna mellan 16–29 år har. En orsak till detta utfall är möjligen det rådande världsläget.

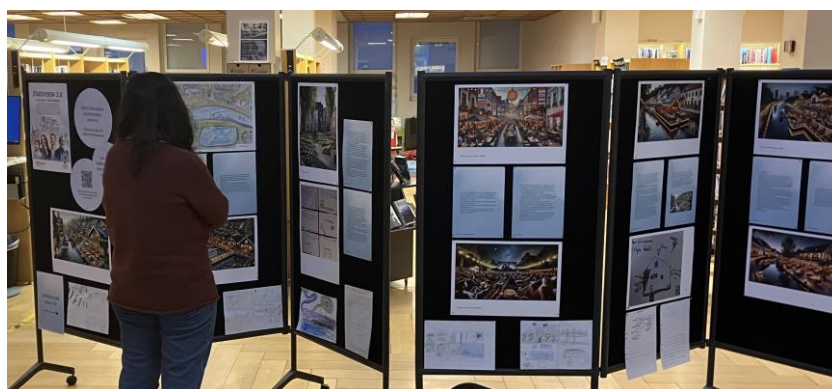
Medborgardialog i stadsutveckling - så får invånarna vara med och påverka

För att ett samhälle ska vara socialt hållbart är det viktigt att människor känner sig delaktiga och har förtroende för samhället. Ett sätt att skapa detta är att låta invånarna vara med och säga vad de tycker om sin närmiljö och framtida förändringar. Tranås kommun håller just nu på att ta fram en ny strategi för hur centrum ska utvecklas fram till år 2050. Den kallas Stadsvision 2.0. I början av arbetet har kommunen pratat med många olika grupper för att få in deras tankar och idéer. Det är viktigt att både kommunen, näringsliv, handeln och fastighetsägare står bakom visionen – men också att invånarna får vara med.

För att få med invånarnas perspektiv har Tranås kommun ordnat olika typer av dialogmöten och aktiviteter. Det som framkommit används som inspiration när visionen tas fram. Det handlar bland annat om hur centrum upplevs idag och idéer om framtiden. Dialogerna började med en utställning på Tranåsmässan i september 2024.

Där kunde besökare tycka till om olika platser i centrum och vad de vill se i framtiden. En utställning fanns också på biblioteket och fritidsgården Epic. Dessutom gick det att svara på en enkät på nätet, vara med i workshops eller skicka in sin egen framtidsidé i form av text eller bild i en tävling.

För att nå olika grupper har Tranås Kommun också haft särskilda dialoger med till exempel åttondeklassare, elever på folkhögskolan, ungdomsforum, landsbygdsrådet, kulturföreningar och en pensionärsförening.

Totalt har omkring 800–900 personer deltagit i dessa dialoger och informationsmöten under hösten 2024 och våren 2025.

Genom sociala medier, kommunens hemsida, lokaltidningen och skyltar på stan har ännu fler fått information och möjlighet att tycka till. Nedan finns två citat utifrån de möten som varit.

”Kikar man tillbaka 50 år på centrum har det hänt jättemycket, det kan hända lika mycket framöver, om vi bara vågar.”

”25 år framåt en väldigt lång tid. Om 25 år har jag helt andra behov jämfört med mina behov idag. Därför har jag funderat på vad jag saknar i Tranås idag.”

Ungdomsforum - Framtidens Tranås

Ungdomars livsvillkor i Tranås påverkas av en rad faktorer som formar deras vardag och framtidsutsikter. För att skapa en djupare förståelse och främja dialog kring dessa ämnen bjöd representanter från Tranås kommun in och träffade elever från de båda högstadieskolorna under våren 2025. Syftet var att diskutera hur Tranås kan bli en ännu bättre plats för unga att leva och växa upp i. Nästa tillfälle kommer även politiker bjudas in.

Klimat och energi

Koldioxidutsläpp

Sveriges utsläpp av koldioxid var 44,4 miljoner ton koldioxidekvivalenter år 2023. Det motsvarar en minskning med knappt 2 procent (0,8 miljoner ton) jämfört med 2022.

Sveriges klimatutsläpp 2023

44,4 miljoner ton CO₂-ekvivalenter

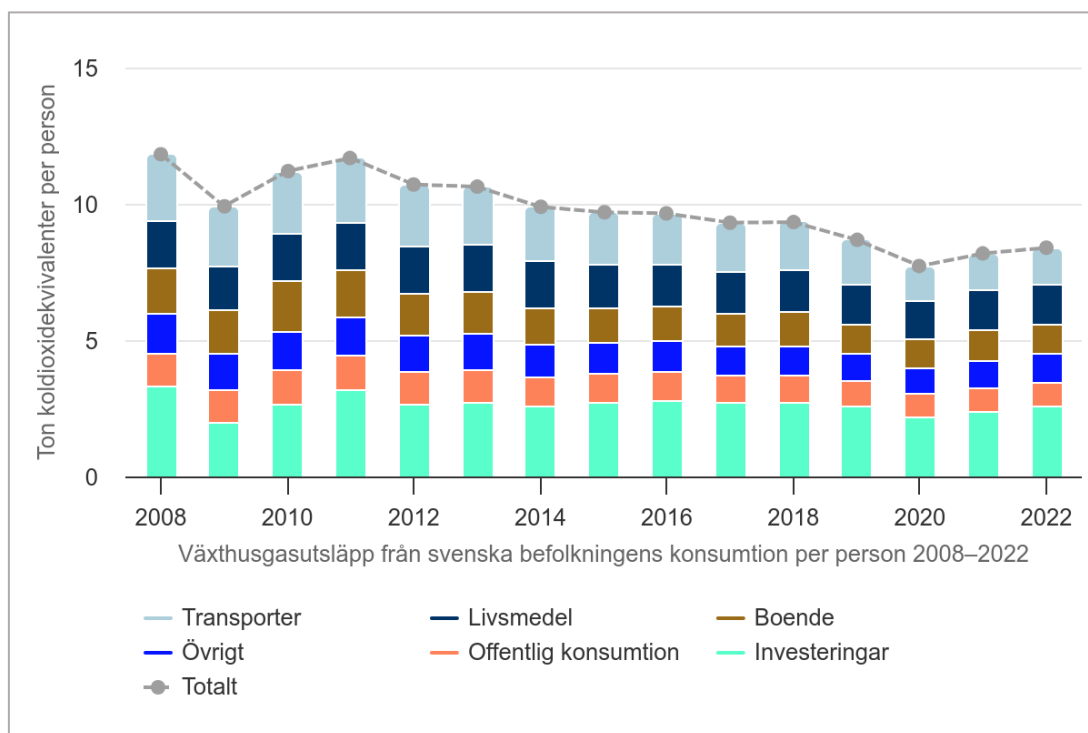
KÄLLA: NATURVÄRDSVERKET

Industrisektorn bidrog mest till utsläppsminskningen och kan förklaras främst av minskad produktion inom järn- och stålindustrin samt mineralindustrin. El- och fjärrvärmesektorn bidrog också till minskade utsläpp till följd av minskad fossilbaserad elproduktion. Nettoupptaget i markanvändningssektorn fortsatte att minska år 2023.³²

³² <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/sveriges-utslapp-och-upptag-av-vaxthusgaser/>

Sveriges konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp

Dessa var 2022 cirka 8,4 ton per person, vilket innebär en minskning med 29 % jämfört med 2008. Utsläppen omfattar alla varor och tjänster som används i Sverige – oavsett om utsläppen sker inom landet eller utomlands. Det inkluderar alltså både inhemsk och importerad klimatpåverkan.³³

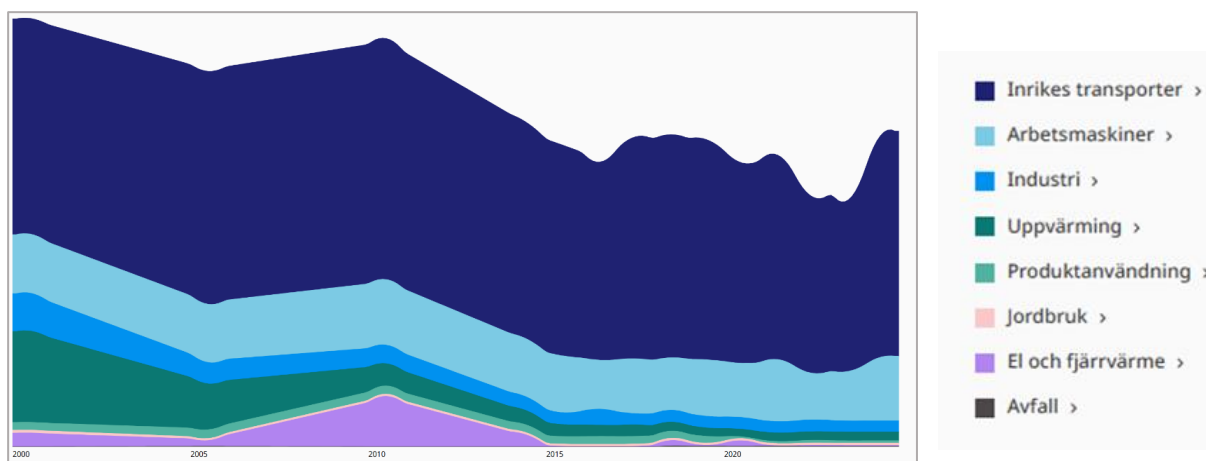
Trend: Klimatpåverkan från svenska befolkningens konsumtion är stor, men utsläppstrenden är svagt nedåtgående.

Källa: Växthusgasutsläpp Kolada + Naturvårdsverket

³³ <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/konsumtion/vaxthusgaser-konsumtionsbaserade-utslapp-per-person/>

Koldioxidutsläpp i Tranås

Största delen av koldioxidutsläppen i Tranås kommer från inrikes transporter. För att utsläppen ska kunna fasas ut inom ramen för budgeten måste särskilt fokus läggas på att omedelbart minska dessa utsläpp. Utsläpp från arbetsmaskiner kommer också att behöva minska betydligt innan 2030.

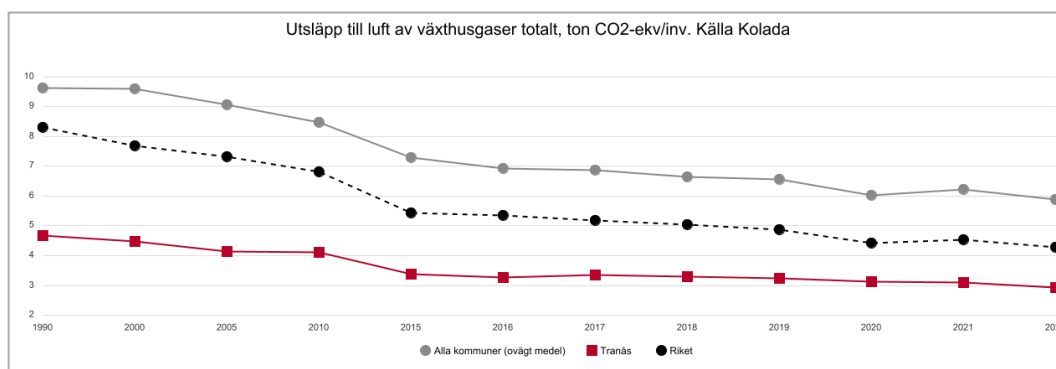

Grafen visar historiska fossila koldioxidutsläpp inom Tranås territorium.

Källa: <https://www.tranas.se/kommun-och-politik/hallbar-utveckling/koldioxidbudget>

Alla i Tranås kommun behöver bidra till att minska utsläppen av växthusgaser. Den största utmaningen är att minska koldioxidutsläppen från uppvärmning, transporter och konsumtion – för att klara kommunens del av det globala 1,5-gradersmålet.

Diagrammet visar utsläpp av växthusgaser (CO₂ från fossila källor, N₂O, CH₄,

HFC, PFC och SF₆) omräknade till koldioxidekvivalenter. Dessa siffror är inte konsumtionsbaserade, utan speglar utsläpp inom Sveriges gränser. Lokala variationer kan bero på exempelvis industri, vägtrafik eller jordbruk.

Källa Nationella emissionsdatabasen och SCB, Kolada

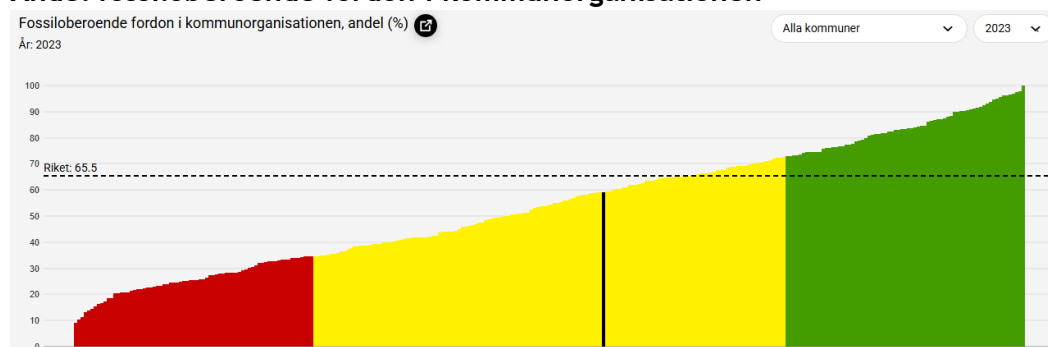

Hållbara resor

Transporter står för den största andelen utsläpp i länet.

I Jönköpings län kommer 45 % av växthusgasutsläppen från transportsektorn, som också står för över 30 % av länets totala energianvändning.

Andel fossiloberoende fordon i kommunorganisationen

Med *fossiloberoende* avses fordon som kan drivas med bränslen från förnybara källor, även om de inte alltid gör det. Följande fordonstyper inkluderas:

- Gas (CNG, biogas, metangas)
- El
- E85
- Laddhybrider (förutsatt att de kan laddas med sladd)
- Fordon godkända av tillverkaren att köras på HVO100 (syntetisk diesel med förnybart ursprung)

Källa: Kolada och Miljöfordon Sverige

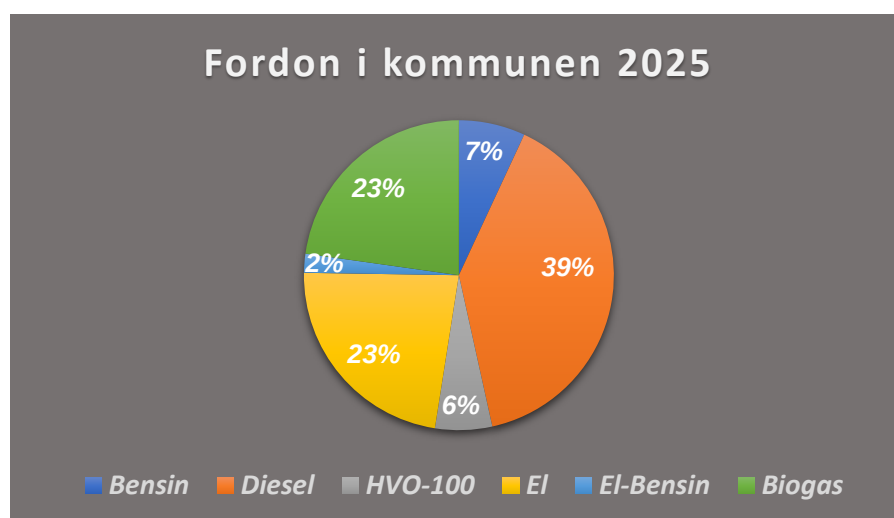
CVD-direktivet

EU har beslutat att det i offentliga upphandlingar av fordon samt vissa transporttjänster ska vara en viss andel av specifika fordonstyper, enligt EU:s definition på ”rena fordon”. Direktivet kallas Clean Vehicles Directive (CVD) och är implementerat i svensk lagstiftning.

En upphandlande myndighet gör följande upphandlingar som omfattas av CVD:

- Fordon egen verksamhet 6 rena lätta bilar av totalt 10
 - Andel rena lätta bilar – Krav 38,5%
 - Andel rena tunga lastbilar – Krav 10%
- Skolskjuts: 40 rena lätta bilar av totalt 100
- Sophämtning: 3 rena tunga lastbilar av totalt 10
- Busstrafik: 80 rena tunga bussar av totalt 100, varav 20 utsläppsfria bussar

Diagrammet visar vilket bränsle kommunorganisationens 101 fordon använder.

Trend: Mängden El – och biogasfordon har ökat i fordonsflottan. Tranås kommun har som tydlig ambition att leva upp till CVD-direktivets krav. För att stärka vår beredskap och minska sårbarheten i samhällsviktiga funktioner, arbetas det för en diversifierad fordonsflotta med flera typer av bränslen.

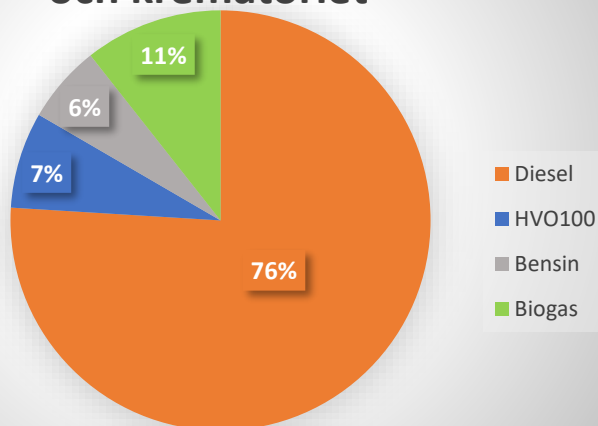
Övergång från Diesel till HVO100

Under 2024 inkom en motion om att kommunorganisationen skulle övergå från diesel till det fossilfria bränslet HVO100. Kommunfullmäktige beslutade i januari 2025 att genomföra bytet. Redan under 2024 påbörjades inköp av HVO100 till kommunens fordon, vilket visar att omställningen påbörjades innan det formella beslutet fattades.

Källa: Gatuvärdningen, Tranås kommun

Diagrammet
visar inköpt
volym bränsle
2024.

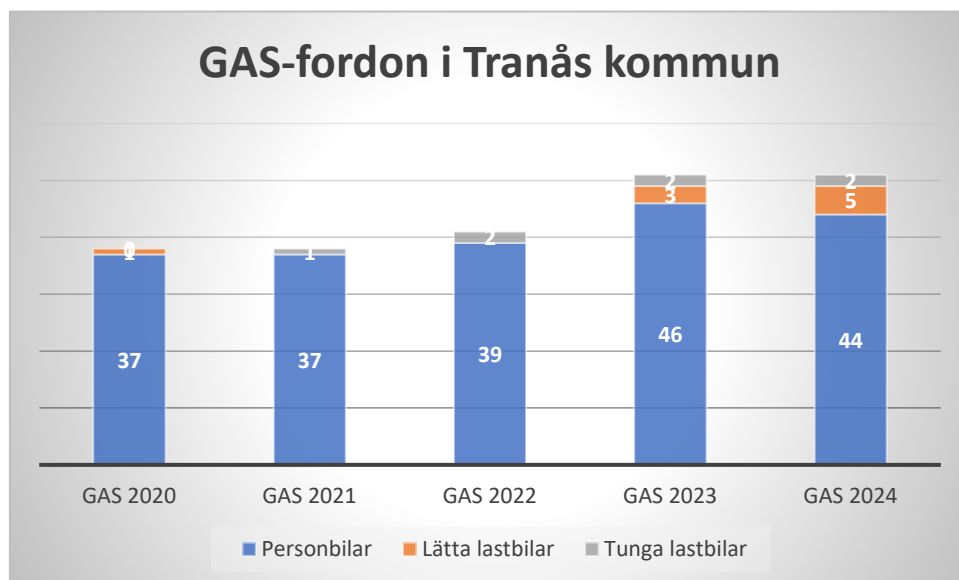
Inköpt bränsle tankkort, bulk och krematoriet

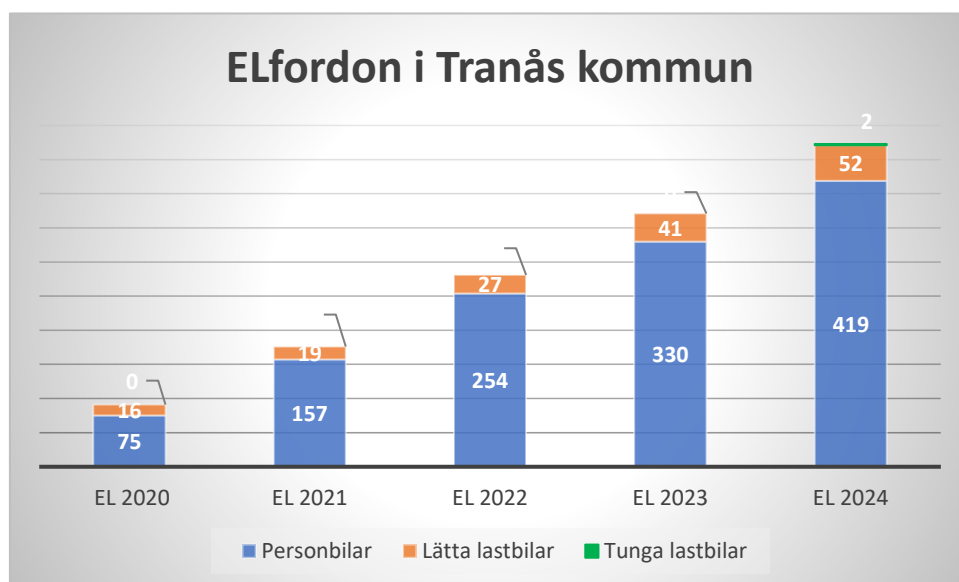
Tabellen visar
inköpta bränslen i
kommunen 2024.

Inköpt Bränsle 2024		
- Circle K och Volvo		
	Volym	Kostnad
HVO100	10 643	205 785
Diesel	38 341	642 442
Bensin	9 838	166 439
	58 822	1 014 666
Eldningsolja och drivmedel på bulk -Qstar		
Diesel B 0, blankdiesel	82 782	1 088 194
Diesel B 7, 7% RME	12 484	164 250
	95 266	1 252 444
Krematoriet		
RME Eldningsolja - Canoil	12 233	214 555
CNG Biogas		
Biogas100	12 708	294 947
Totalt	Volym	Kostnad
	Liter/ Kg	
Diesel	145 840	2 109 441
HVO100	10 643	205 785
Bensin	9 838	166 439
Biogas	12708	294 947
	166 321	2 776 612

Gas- och elfordon i geografiska Tranås kommun

Omställningen till fossilfria drivmedel går långsamt i Tranås kommun. Användningen av biogasfordon har inte ökat och antalet elfordon steg endast med 102 stycken under 2024 – vilket motsvarar knappt 1 procent av det totala fordonsbeståndet på 10 621 fordon.

Källa: Fordon i län och kommuner 2024, Trafikanalys Fordon på väg.

Trend: Gasbilar har minskat med ett par stycken under 2024 men samtidigt har ett par lätta lastbilar kommit till. Elbilarna har ökat de senaste 4 åren.

Klimatanpassning

En Klimat- och sårbarhetsanalys togs fram med bred förankring i organisationen under 2023 - 2024, vilket gav en bra input till Handlingsplan för klimatanpassning 2024. Handlingsplanen innehåller 7 övergripande åtgärder.

1. Inventera lokaler och byggnader
2. Anpassa lokalerna på bästa sätt
3. Anpassa träd och växter till ett nytt klimat
4. Analysera skyfallskarteringen
5. Öka antalet naturbaserade lösningar för dagvatten
6. Bygga ut dagvattennätet
7. Samordna arbetet med klimatanpassning

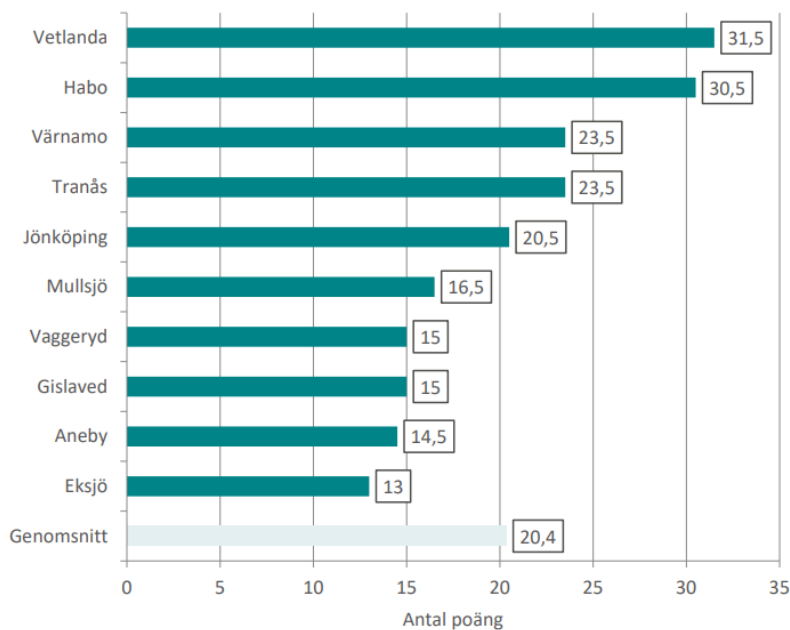
Utöver de här åtgärderna i handlingsplanen finns ett dokument med enkla åtgärder som kom fram under klimat och sårbarhetsanalysen som förvaltningarna kan jobba med.

Rapporten "*Klimatanpassning 2025 – så långt har Sveriges kommuner kommit*", som publicerades av IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkring, har Tranås placerat sig på **delad tredjeplats i Jönköpings län**. Det är ett tydligt tecken på att det strategiska klimatanpassningsarbetet som kommunen har påbörjat börjar ge resultat.

Rapporten bygger på en enkät där kommunerna kan få mellan 0 och 33 poäng. De kommuner som hamnar i topp, som Norrköping och Boden (båda med 33 poäng), kännetecknas av att de har:

- Fattat politiska beslut om klimatanpassning
- Avsatt resurser för arbetet
- Integrerat klimatanpassning i styrning och planering
- Lärt av tidigare naturskador och agerat proaktivt

Figur 7. Poäng per kommun samt genomsnittspoäng i Jönköpings län.

Tranås tredje placering i länet visar att kommunen har tagit viktiga steg i rätt riktning, vilket är avgörande för att minska framtida kostnader och skador från klimatförändringar. Att gå från ett reaktivt till ett proaktivt arbetssätt är centralt.

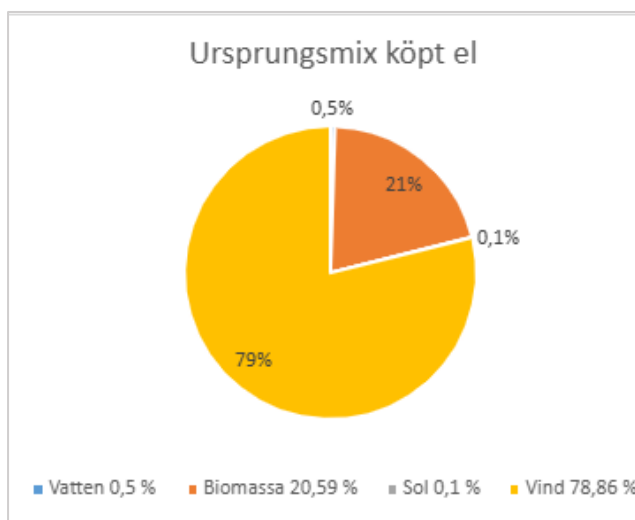
Källa: rapport IVL, klimatanpassning 2025, Så långt har Sveriges kommuner kommit.³⁴

Energi och energiproduktion

Tranås Energi inköpta el kommer från:

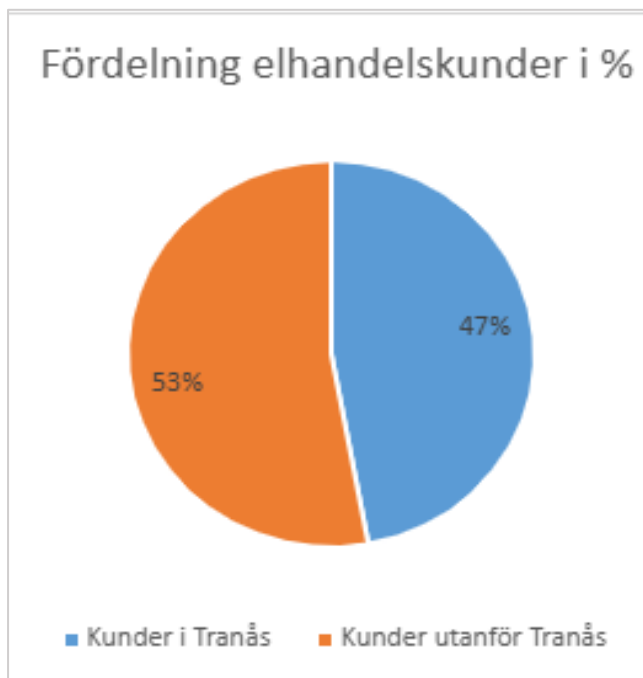
Köpt el:

Största andelen el
79 % kommer från vindkraft
och 21 % från biomassa.

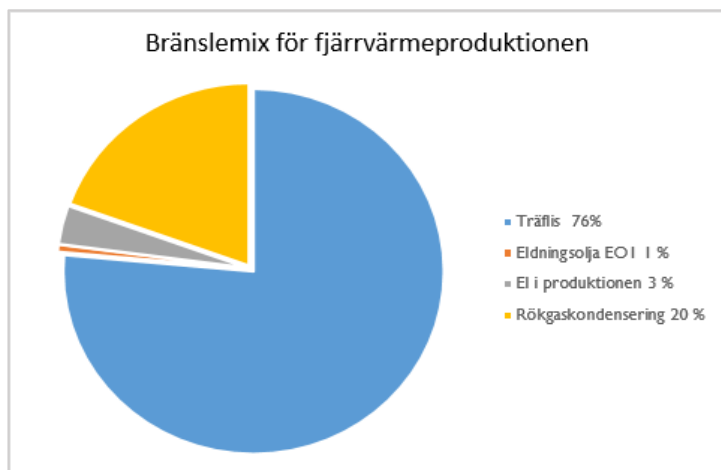
Kundfördelning:

47 % av kunderna finns i
Tranås kommun, medan
53 % av kunderna finns
utanför Tranås kommun.

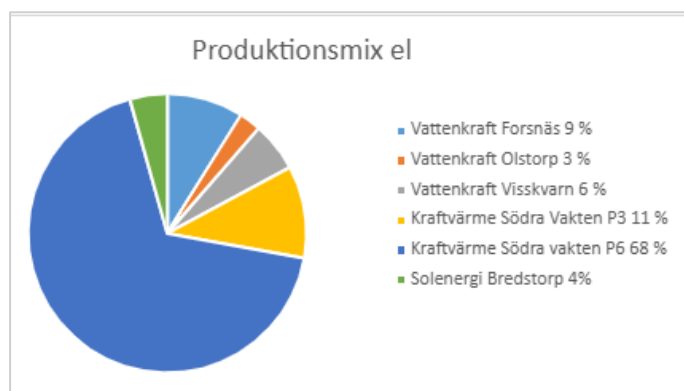
Bränsle till fjärrvärme:

- Träflis 76%
- Rök-gaskondensering 20 %

Tranås energi producerar:

- Kraftvärme 79%
- Vattenkraft 18 %
- Solenergi 4%.

Trend: De kraftigt höjda bränslepriserna för trädbränsle har haft en tydlig påverkan på kostnaderna för fjärrvärme i Sverige under 2024 och 2025.

Enligt Energimyndigheten ökade priserna 19 – 36 % på flera typer av trädbränslen under 2024.

Källor: Tranås Energi och Energimyndigheten.

Tranås Energi främjar biologisk mångfald

Tranås Energi har genomfört flera insatser för att stärka den biologiska mångfalden. Vid värmeverket har ytor anpassats och utvecklats för att gynna växt- och djurliv.

Ett viktigt steg togs också i arbetet med fria vandringsvägar för fisk. Under året färdigställs den sista etappen i Bulsjöån – en fiskväg vid dammen i Oppeby. När den är klar skapas fri passage mellan Sommen och Lägernsjöarna, vilket är en stor vinst för det lokala ekosystemet.

Tranås Energi har även fortsatt sitt arbete med att stödja öringens vandring genom riktade flyttinsatser, för att stärka bestånden i kommunens vattendrag.

Källa: Tranås Energi

Energieffektivisering

Tranåsbostäder har under 2024 fortsatt sitt målmedvetna arbete med att energieffektivisera kommunens fastighetsbestånd – en viktig del i bolagets satsning på både ekonomisk och miljömässig hållbarhet. Fokus har legat på att minska elförbrukning och fjärrvärmeanvändning genom driftoptimering och investeringar i energieffektiva lösningar.

Ett målstyrt arbetssätt på medarbetarnivå har varit avgörande för framgången. Under året har flera mindre energisparprojekt genomförts, bland annat på Eriksbergs museum och Junkaremålen's förskola. Dessutom har energiutredningar på Bredstorps IP och simhallen identifierat nya möjligheter till effektivisering.

Bland de konkreta åtgärderna finns utbyte av luftbehandlingssystem och fjärrvärmeväxlare till mer energieffektiva alternativ.

Trend 2022–2024 Tranåsbostäder ser en fortsatt positiv trend i minskad energiförbrukning:

- **Fjärrvärmeanvändningen har minskat med 13 %** sedan 2019 – målet är redan uppnått.
- **Elanvändningen har minskat med 8 %** – målet om 10 % till 2025 är inom räckhåll.

En viktig milstolpe: Att målet för fjärrvärme redan har nåtts är ett tydligt kvitto på att det systematiska arbetet gett resultat. Investeringar i styrsystem, isolering och justeringar i fastigheternas energisystem har varit avgörande för framgången.

Källa: Tranåsbostäder

Positiva och negativa utfall - social hållbarhet och folkhälsa

Nedan ses positiva och negativa utfall (trender) utifrån rapporten. Värt att nämna är att trots ett positivt utfall så kan kommunen ligga sämre till än både riket och länet, dock så visar det riktningen på det arbetet som bedrivs dvs om det är i rätt riktning.

Positiva utfall - Social hållbarhet och folkhälsa

- Medellivslängd
- Invånare, 0–19 år med låg ekonomisk standard (dock så ligger vi över riket och alla kommuner ovägt medel)
- Barn inskrivna i förskolan andel (%).
- Elever i åk 3 som klarat alla delar av nationella proven för ämnesproven i svenska och svenska som andraspråk, kommunala skolor, andel (%)
- Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, kommunala skolor andel (%) marginell skillnad så det är ett positivt resultat i jämförelse med andra kommuner
- Deltagartillfällen i idrottsföreningar, antal/invånare 7–20 år
- Invånare 25 - 64 år med eftergymnasial utbildning, andel (%)
- Gymnasieelever med examen inom 4 år andel (%), hemkommun, andel (%)
- Sysselsättningsgrad 20–64 år andel %
- Sjukfrånvaro totalt bland anställda, kommun
- Attraktivt arbetsgivarindex
- Antal barn i ekonomiskt bistånd
- Ekonomiskt bistånd hushåll
- Fallskador andel %
- Nöjdhet särskilda boende äldreomsorg
- Nöjdhet hemtjänst - helhetssyn
- Invånare med riskkonsumtion av alkohol
- Föräldrapenningdagar som tas ut av män
- Tillgång till hälso- och sjukvård inom rimligt avstånd från bostaden
- Anmälningar våld i nära relationer har gått ner med fortfarande på en hög nivå
- Anmällda våldsbrott (dock fortsatt högt värde)
- Larmbehandlingstid

Negativa utfall

- Andel inskrivna arbetslösa
- Personer i ekonomisk utsatthet
- Antal vräkningar
- Antal suicidlarm
- Elever med psykisk ohälsa ökar
- Invånare med övervikt och fetma
- Anmällda narkotikabrott
- Anmällda bedrägerier
- Avsaknad av tillit till andra

Ojämlighet i hälsa

- Återstående medellivslängd efter 30 års ålder kopplat till utbildningsnivå
- Andel personer i hushåll med låg ekonomisk standard kopplat till bostadsområde
- Medel och medianinkomst kopplat till bostadsområde
- Mediannettoinkomst kvinnor /män